

ΠΑΡΕΜΒΥΛΗ

Έτος ΚΑ' • Τεύχος 91

Τιμή τεύχους: 3€

Διλήμματα Βιοηθικής

Αμβλώσεις

Μεταμοσχεύσεις

Κλωνοποίηση

ραδιοκαταγραφές*

91,2fm

Ακούμε

βλέπουμε

γνωρίζουμε

διαβάζουμε

επικοινωνούμε

ζούμε

...Μεταφέρουμε

κάθε Σάββατο

7⁰⁰-8⁰⁰
το βράδυ

* Εκπομπή που επιμελούνται οι φοιτητές
της Χριστιανικής Φοιτητικής Ένωσης
στην Πειραική Εκκλησία (91,2fm)

www.xfe.gr
σταθερά στο μέλλον

Στην ιστοσελίδα θα βρείτε:

- Πατερικά κείμενα
- Νέα - ειδήσεις για την Χ.Φ.Ε.
- Απ-όψεις για ποικίλα θέματα
- Πνευματικά άρθρα
- Κοινωνικά άρθρα
- Επιστημονικά άρθρα
- Συνεντεύξεις
- Αφιερώματα
- Δημοσκοπήσεις
- Βίους Αγίων
- Φωτογραφίες από δραστηριότητες της Χ.Φ.Ε.
- Πλήρη οδηγό του Internet

επικοινωνία
xfe@xfe.gr

Ο «χάρτινος» Θεός

Ένας χρόνος τελείωσε, ένας νέος ξεδιπλώνεται. Κάπου 'κει γεννήθηκε κι ο Χριστός, μεταξύ μελομακάρονου και κουραμπιέ, βαλμένος σε μια φάτνη ενός πλαστικού δένδρου, κατάφορτου από λαμπιόνια, μπάλες και στολίδια. Σε μια χάρτινη φάτνη καταπλακωμένη από δεκάδες τσάντες δώρων κάθε μεγέθους, σχήματος και χρώματος. Κανείς ή λίγοι ασχολήθηκαν κι εφέτος μαζί Του. Για τους πολλούς θα έμεινε για ακόμα μία χρονιά η φιγούρα που συνοδεύει τη διακόσμηση ενός δένδρου· ένας «χάρτινος» Θεός που κάποτε ήρθε, δίδαξε και πέθανε. «Αλλά εμένα τι με νοιάζουν όλα αυτά; Τι με σκοτίζεις; Εδώ δεν προλαβαίνω ν' ασχοληθώ μ' άλλα κι άλλα... Με χάρτινους θεούς θ' ασχολούμαι; Άσε που, μεταξύ μας, δε τα πολυπιστεύω εγώ αυτά...»

Θυσία, αγάπη, συγχώρεση, συμφιλίωση, συγκατάβαση... Λέξεις που συνοψίζουν τον ερχομό του Θεού στη γη «δεν πούλησαν» κι εφέτος. Είναι λέξεις αντιεμπορικές γι' αυτό –και να μου το **θυμηθείτε!**– δεν πρόκειται να πουλήσουν ούτε του χρόνου. Αλλά είπαμε.. Ποιος νοιάζεται; Ήταν Χριστούγεννα κι εμείς **είμαστε** καταναλωτές. Κι ως καταναλωτές πρέπει να ξέρουμε πως είχαμε ανάγκη από: ένα καλάθι με ουϊσκυ, μελομακάρονα μόνο με 9 κι 90 το κιλό, ένα λούτρινο τάρανδο για το μικρό, την 48η χριστουγεννιάτικη έκδοση της Barbie για τη μικρή, πολλά μέτρα λαμπάκια (μα πάρα πολλά), χαρτί υγείας με τη μπουτσούνα του Santa Claus (το είδαμε στο Jumbo!!!), και... και... και...

* * * *

Το δένδρο έσβησε μαζί με την τελευταία ηλεκτρονική «Άγια Νύχτα» που τσίριζαν τα φωτάκια συνοδεύοντας τη φτήνια του σκηνικού και την αμετανοησία μας. Γιατί Εκείνος γεννήθηκε και φέτος, τόσο διακριτικά, τόσο αθόρυβα που δεν Τον ακούσαμε μέσα στις ηχηρές ασχολίες μας, τις προετοιμασίες και τη λαμπρότητα μιας γιορτής που στήσαμε χωρίς το τιμώμενο Πρόσωπο παρόν.

Κι αν για πολλούς ο Χριστός έχει γίνει ήδη αμπαλάζ μαζί με τις φιγούρες της Μαρίας, του Ιωσήφ, των Μάγων και των βοδιών και περιμένει στο πατάρι δίνοντας τη σκυτάλη στις Πασχαλινές προετοιμασίες, ίσως σε κάποιους λίγους αυτός ο μικρός «χάρτινος» Θεός έσκισε τις σάρκινες καρδιές με την αγάπη και την απλότητα της θυσίας Του. Για όλους τους υπόλοιπους... καλή λευτεριά! Γιατί ο αυτός «χάρτινος» Θεός είναι τόσο Θεός που καταδέχεται να γίνεται χάρτινος όχι μόνο στις 25 του Δεκέμβρη, αλλά κάθε ημέρα του χρόνου, σε κάθε λεπτό, σε κάθε στιγμή.

#Σινάφι

Περιεχόμενα

Ιδιοκτήτης - Εκδότης: Χριστιανική Φοιτητική Ένωση

Καρύτση 14 - 105 61 Αθήνα

Τηλ - Fax: 210 32.37.154

www.xfe.gr

e-mail: xfe@xfe.gr, paremvoli@xfe.gr

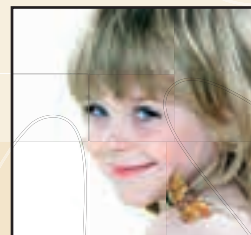
- * Υπεύθυνος κατά νόμο:
Παναγιώτης Παπαγεωργίου
- * Συντακτική επιτροπή:
Δέσποινα Σκιαδά, Παναγιώτης Κουφός,
Αναστασία Μπισάνη, Παναγιώτης Φαραντάτος,
Μαρία Χούπα, Παναγιώτης Παπαγεωργίου
- * Υπεύθ. Μην/νωσης:
Βασίλης Κυρβασίλης
- * Καλλιτεχνική επιμέλεια:
Καλλιόπη Βγόντζα, Κυριάκος Παπαδόπουλος
- * Εκτύπωση: «Λυχνία», Υιοί Θ. Βγόντζα
Ανδραβίδας 7 Χαμόμυλο Αχαρναί,
Τηλ. 210 34.10.436

Διευθύνεται από συντακτική επιτροπή. Η Σύμβαση διατηρεί το δικαίωμα να μη δημοσιεύει ή να συντέμνει τα κείμενα κατά την κρίση της.

Τιμή τεύχους: 3€
Συνδρομή Εξωτερικού: 17\$
Συνδρομή Εσωτερικού: 10€

Οκτώβριος-Νοέμβριος-
Δεκέμβριος
2009
Έτος ΚΑ' • τεύχος: 91

- 1 Σύμβαση
- 2 Περιεχόμενα
- 3 Εισαγωγικό αφιερώματος
- 4 Χάρισέ μου τη ζωή!
- 7 Μεταμοσχεύσεις
- 11 Κλωνοποίηση
- 13 Βιβλιογραφία
- 15 Θέματα πνευματικής ζωής
- 16 Ορθοδοξία στην Νοτιοανατολική Ασία
- 19 SOS! Παιδικά χωριά
- 22 20 χρόνια Παρεμβολή
- 24 Η επόμενη μέρα των εκλογών
- 27 Το χριστιανικό έργο στα χρόνια της κατοχής
- 30 Ποιμαντική φροντίδα & ψυχοθεραπεία
- 33 Νίκος Σκαλκώτας
- 36 Η πραγματική αξία της ευτυχίας
- 39 Ημερλόγιο Χ.Φ.Ε. 2010
- 40 Θηλασμός
- 42 Συμβαίνουν
- 44 ΔΕΚΑΛΟΓΟΣ
- 45 Η φωνή των Πατέρων
- 46 Δραστηριότητες
- 48 Βιβλιοπαρουσίαση
- 49 Εκδρομή Πάσχα

ΑΓΑΠΗΤΟΙ ΑΝΑΓΝΩΣΤΕΣ

- Μην ξεχνάτε να ανανεώνετε εγκαίρως τη συνδρομή σας. Στην ετικέτα του πλαστικού φακέλου αναγράφεται η ημερομηνία λήξης της συνδρομής, π.χ. εάν γράφει 31/12/06 σημαίνει ότι οφείλεται η συνδρομή των ετών 2007, 2008, και 2009.
- Η ανανέωση της συνδρομής μπορεί να γίνει με τέσσερις τρόπους:
 - α) στα γραφεία της Χ.Φ.Ε στην Αθήνα, οδός Καρύτση 14 (4ος όροφος), στη Θεσσαλονίκη, οδός Εθν. Αμύνης 22 (τηλ. 2310-224238),
 - β) στο βιβλιοπωλείο «ΖΩΗ», Καρύτση 14 Αθήνα,
 - γ) με επιταγή στη διεύθυνση του περιοδικού (Καρύτση 14 Τ.Κ. 105 61 Αθήνα),
 - δ) ηλεκτρονικά μέσω διαδικτύου, στην ιστοσελίδα: www.xfe.gr
- Γενικά για θέματα μηχανοργάνωσης τηλεφωνείτε στο 6934 60 72 76
- Κάθε συνδρομή ισχύει για το ημερολογιακό έτος, δηλ. από 1/1 - 31/12. Αυτό σημαίνει ότι θα αποστέλλονται τα προηγούμενα τεύχη του έτους, εκτός αν υπάρχει διαφορετική δική σας υπόδειξη.
- Εάν για κάποιο λόγο επιθυμείτε να μην λαμβάνετε πλέον την "Παρεμβολή", ενημερώστε μας. Διαφορετικά το τεύχος θα αποστέλλεται και η συνδρομή σας θα εκκρεμεί.
- Εάν αλλάξει η διεύθυνσή σας, ενημερώστε μας εγκαίρως γράφοντάς μας και τα παλιά και τα νέα στοιχεία σας.
- Περιμένουμε τις παρατηρήσεις, τα σχόλια, τις αντιρρήσεις και τις προτάσεις σας για την "Παρεμβολή".
- Για πληροφορίες αρχείου απευθυνθείτε στα τηλέφωνα: 693 46 07 276, 6942 903 905

Διλήμματα Βιοηθικής

Όλοι γνωρίζουμε πως τα τελευταία χρόνια η έρευνα στον χώρο της ιατρικής πυροδότησε ραγδαίες εξελίξεις στο πεδίο των εφαρμογών της βιοϊατρικής τεχνολογίας, οι οποίες προκάλεσαν έντονη διχογνωμία, τόσο μεταξύ επιστημόνων, όσο και μεταξύ επιστημονικού κόσμου και Ορθόδοξης Εκκλησίας. Αυτό συνέβη, διότι από την μία πλευρά οι εφαρμογές της βιοϊατρικής γεμίζουν ελπίδες για την υπέρβαση της ασθένειας και της φθοράς, την μείωση του ανθρώπινου πόνου, χαράσσοντας ένα ευοίωνα μέλλον, ενώ από την άλλη παρεμβαίνουν ανεξέλεγκτα στο ανθρώπινο DNA, παραβιάζοντας τα ανθρώπινα δικαιώματα κι αποκτώντας καθοριστικό ρόλο στη δημιουργία και την διακοπή της ανθρώπινης ζωής. Οι κυριότερες από τις εφαρμογές αυτές αποτελούν η γενετική διάγνωση και η διάθεση γενετικών πληροφοριών, η ευθανασία, η ανθρώπινη κλωνοποίηση (αναπαραγωγική και θεραπευτική), οι μεταμοσχεύσεις και οι αμβλώσεις.

Ενδεικτικά στο τεύχος που κρατάτε ασχοληθήκαμε με κάποιες από αυτές τις εφαρμογές για να μοιραστούμε μαζί σας τα βιοηθικά διλήμματα που ανακύπτουν. Με πολύ προσοχή και γνώση της ευαισθησίας του θέματος, παραθέτουμε την επιστημονική εξήγηση και περιγραφή τους, αλλά και την θέση της Εκκλησίας για τα ζητήματα για τα οποία έχει αποφανθεί.

Με τον ταχύ ρυθμό των επιστημονικών επιτευγμάτων είναι βέβαιο πως θα προκύψουν πολλά ακόμα ηθικά διλήμματα. Θα ήταν καλό, λοιπόν, να θυμόμαστε ότι η νέα γνώση είναι σαν νερό που ξεδιψάει αλλά πνίγει κιόλας, γι' αυτό και είναι απαραίτητη η συνετή διαχείρισή της και η προσεκτική μελέτη των νέων δεδομένων.

Χάρισέ μου τη ζωή!

Η άμβλωση αποτελεί σήμερα μια ευρέως αποδεκτή ιατρική πρακτική, η οποία υποστηρίζεται από πολυάριθμες κυβερνήσεις και μη κυβερνητικούς οργανισμούς. Ο αριθμός των αγέννητων παιδιών που φονεύονται μέσα στη μήτρα της μητέρας τους σε παγκόσμια κλίμακα είναι μεγαλύτερος από τον συνολικό πληθυσμό της Ιρλανδίας, της Ελλάδας, της Ουγγαρίας, του Καναδά, της Ρουμανίας, της Πολωνίας ή της Ισπανίας. Είναι ίσως ισοδύναμο του να σκοτώνει κανείς ολόκληρο τον πληθυσμό της Γαλλίας ετησίως. **Στην Ελλάδα έχουμε ετησίως 100.000 γεννήσεις και 300.000 αμβλώσεις**, σύμφωνα με έρευνα του καθηγητή ιατρικής και βιολογικής χημείας του Παν/μίου της Καλιφόρνιας, κ. Μ. Γκιόκα.

Η άμβλωση αποτελεί την πρώτη μέθοδο αντισύλληψης των γυναικών στην Ελλάδα με 1 στις 5 εγκύους να τερματίζει την κύηση στους πρώτους μήνες εγκυμοσύνης της.

Πώς μπορεί να υφίσταται μια τόσο διαδεδομένη αποδοχή της άμβλωσης με τόσο ευκολία και με τόσο λίγη αποδοχή ενοχής;

Η Δρ. Θεολογίας – Φιλόλογος και πρόεδρος του Συλλόγου Προστασίας Αγέννητου Παιδιού κ. Βαρβάρα Καλογεροπούλου-Μεταλληνού μίλησε στην «Παραεμβολή» σχετικά με το έργο του Συλλόγου και το καυτό ζήτημα των αμβλώσεων.

«Π»: Σε μια χώρα στην οποία τα ποσοστά των αμβλώσεων αυξάνονται με ανησυχητικούς ρυθμούς δίνοντας μας την θλιβερή ευρωπαϊκή πρωτιά, ο Σύλλογος στον οποίο δραστηριοποιείστε αποτελεί μία ελπίδα. Ποιο το έργο του Συλλόγου Προστασίας Αγέννητου Παιδιού;

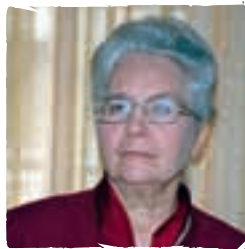
Κ.Β.Μ.: Ο Σύλλογος Προστασίας Αγέννητου Παιδιού-«Η Αγκαλιά» καλύπτει την ανάγκη ενημέρωσης ως προς την αξία της ανθρώπινης ζωής από τη στιγμή της σύλληψης, ενώ συγχρόνως στηρίζει ηθικά και υλικά τις οικογένειες εκείνες, που κοινωνικοοικονομικοί λόγοι τις ωθούν στην άμβλωση. Γι' αυτό και θεωρεί κατ' αρχάς ως αποστολή του την ενημέρωση του κόσμου, προβάλλοντας, την, και επιστημονικά πλέον κατοχυρωμένη θέση, ότι η ζωή του ανθρώπου αρχίζει από τη σύλληψη («εξ άκρας συλλήψεως»). Για το σκοπό αυτό διανέμει δωρεάν το ενημερωτικό φυλλάδιό του, με τίτλο: «Εγώ το αγέννητο Παιδί», αλλά και διοργανώνει ενημερωτικές ομιλίες, που πραγματοποιούν ειδικοί επιστήμονες- συνεργάτες του, όπου κληθούν.

Δεύτερη σημαντική προσπάθειά του είναι να στηρίξει πνευματικά και υλικά τόσο τις οικογένειες, που ο ερχομός ενός δεύτερου ή τρίτου παιδιού θεωρείται δυσβάστακτος από πλευράς οικονομικής, όσο και για την αθέλητα άγαμη μητέρα, που εγκαταλείμει, ακόμη και από την οικογένειά της, αντιμετωπίζει το κενό και την οικονομική δυσπραγία.

Εκτός από την ψυχική στήριξη της γυναίκας, στην οποία ο σύλλογός μας συμπαραστέκεται κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης, την προετοιμάζει για την υποδοχή του νέου ανθρώπου, καλύπτοντας ό,τι χρειαστεί πριν και μετά τον τοκετό. Φιλοξενεί ακόμη και την οικογένεια, εάν προκύψει πρόβλημα στέγασης.

Στο κέντρο «Φροντίδας Μητέρας και Παιδιού» του Σ.Π.Α.Π. λειτουργούν ομάδες προετοιμασίας γονεϊκότητας, προσχολικής απασχόλησης και ψυχαγωγίας. Συγχρόνως πραγματοποιούνται και ατομικές συνεδρίες με Κοινωνικούς Λειτουργούς, Ψυχολόγους, Παιδαγωγούς.

Στη δεκαετία 1998-2008 της δράσης του Σ.Π.Α.Π.- Η «Αγκαλιά», χάρη στην υπεύθυνη, συνετή, ανιδιοτελή και στοργική δράση του, είχε τη χαρά να δεχθεί τον ερχομό 1.500 και πλέον παιδιών από 1.200 περίπου οικογένειες και να στηρίξει αυτά

και τις οικογένειές τους σφαιρικά. Βαπτίστηκαν με την συμπαράσταση του περισσότερα από 700 παιδιά πραγματοποιήθηκαν πάνω από 50 «αναγνωρίσεις» παιδιών και συνέβαλε δυναμικά στο να πραγματοποιηθούν πάνω από 20 γάμοι.

«Π»: Ποιο το μέγεθος του προβλήματος;

Κ.Β.Μ.: Το πρόβλημα των αμβλώσεων στην πατρίδα μας είναι μεγάλο και με πολλές παραμέτρους, πνευματικές και εθνικές. Η υπογεννητικότητα και η γήρανση του πληθυσμού της Ελλάδας είναι μια δυσόωνη πραγματικότητα, στην οποία συμβάλλει και ο μεγάλος αριθμός των αμβλώσεων. **Καλλιεργείται ένα κλίμα «κοινωνικής πώρωσης» και αδιαφορίας απέναντι στην αξία της ζωής.** Παραβιάζονται τα ανθρώπινα δικαιώματα του πλέον ανυπεράσπιστου ανθρώπου, που δεν ακούγεται ούτε το κλάμα του για να σταματήσει τους βασανιστές του. Ισχύει και ο νόμος 1609/86, που αφήνει απόλυτα ελεύθερες τις αμβλώσεις (μέχρι την δωδέκατη εβδομάδα), οι οποίες μάλιστα πληρώνονται από τα ασφαλιστικά ταμεία, στερώντας έτσι πολύτιμους οικονομικούς πόρους, που θα μπορούσαν να προσφερθούν, τουλάχιστον, στις οικονομικά ασθενέστερες πολύτεκνες οικογένειες ή στις ανύπαντρες μητέρες. Ακόμη αναπτύσσεται ένα είδος ρατσισμού, όταν κάποιοι αποφασίζουν ποιοί θα γεννιούνται και ποιοί όχι.

«Π»: Τι ηλικίας γυναίκες καταφεύγουν συνήθως σε εσάς για υποστήριξη; Ποιο το κοινωνικό προφίλ των γυναικών αυτών;

Κ.Β.Μ.: Οι γυναίκες που απευθύνονται στον Σύλλογο μας είναι νεαρής κυρίως ηλικίας, άνω των 20 ετών, αν και ήδη άρχισαν να μας επισκέπτονται και περιστατικά μικρότερης ηλικίας. Στην «Αγκαλιά» απευθύνονται κυρίως εκείνες οι γυναίκες που, παρά τις πιέσεις που υφίστανται, κλίνουν υπέρ του να μην οδηγηθούν στην άμβλωση. Επικοινωνούν με την Κοινωνική Υπηρεσία για να ενισχυθούν σ' αυτήν τους την επιθυμία και τελικά απηφούν τις πιέσεις και την εγκατάλειψη. Πολλές όμως αντιμετωπίζουν συγχρόνως και οικονομικές δυσκολίες. Όταν, λοιπόν, πληροφορηθούν ότι θα υπάρξει και η ποικίλη υλική βοήθεια εκ μέρους της «Αγκαλιάς», τότε ενισχύονται στην απόφασή τους ακόμη περισσότερο και ξεπερνώντας όλες τις άλλες δυσκολίες ετοιμάζονται για το ευχάριστο γεγονός. Οι

μπέρες που προστατεύονται από την «Αγκαλιά» είναι εργαζόμενες κυρίως στον ιδιωτικό τομέα και φυσικά με χαμηλό ή και ανύπαρκτο εισόδημα.

«Π»: *Η γυναίκα που επιλέγει τη «λύση» της άμβλωσης θεωρεί ότι με αυτόν τον τρόπο θα λυτρωθεί από κάτι ανεπιθύμητο. Από την εμπειρία σας ποια είναι τελικά η ψυχική και σωματική κατάσταση της γυναίκας αυτής μετά την επώδυνη αυτή διαδικασία;*

Κ.Β.Μ.: Όσο κι αν η επιστημονική πρόοδος και στον τομέα των άμβλώσεων έχει περιορίσει τις σωματικές επιπτώσεις, εν τούτοις δεν τις έχει εξαλείψει, όπως π.χ. την πιθανότητα στειρότητας. Τα ψυχικά όμως σημάδια της άμβλωσης, είναι πιο πολύπλοκα και βασανιστικά, μελετώνται δε πλέον και επιστημονικά («μετεκρωτικό σύνδρομο»). Μετά από μια άμβλωση «ενώ το αρχικό συναίσθημα είναι αυτό της ανακούφισης», ακολουθείται από ένα «συναισθηματικό μούδιασμα», από «συμπτώματα κατάθλιψης» κ.λ.π. Και η μη δυνατότητα όμως απόκτησης παιδιού, ίσως και μετά από πολλές προσπάθειες απόκτησής του, ιδίως μέσω της τεχνητής γονιμοποίησης, δημιουργεί έναν αβάστακτο πόνο και μια βασανιστική αυτομεμφία. Πολλές φορές έχουμε ακούσει από γυναίκες, που λαχταρούν να βιώσουν την μητρότητα, με πολύ πόνο να μας ομολογούν: «τότε που μου ήρθε (το παιδί) το πέταξα, τώρα που το λαχταρώ, δεν μπορώ να το αποκτήσω...». Τελικά, και αυτό είναι το ουσιαστικότερο, η άμβλωση επιφέρει την προσωρινή απαλλαγή, αφήνει όμως αιώνιο βάρος.

«Π»: *Υπάρχει στη σύγχρονη Ελλάδα πρόνοια για την στήριξη της ανύπαντρης μητέρας ώστε να μπορέσει να μεγαλώσει το παιδί της με αξιοπρέπεια; Υφίσταται ρατσισμός;*

Κ.Β.Μ.: Αρχίζω από το τελευταίο ερώτημά σας. Η στάση που κρατάει η κοινωνία απέναντι στην ανύπαντρη μητέρα δεν είναι τόσο ρατσιστική όσο σε παλαιότερες εποχές. Δεν μπορούμε όμως να παραβλέψουμε τον φαρισαϊσμό, στον οποίο κινούνται οι πολλοί, πολλές φορές και η ίδια η οικογένεια της ανύπαντρης μητέρας. Και μιλώ για φαρισαϊσμό διότι, ενώ ως κοινωνία θριαμβολογούμε για τη λεγόμενη «σεξουαλική απελευθέρωση», όταν έρθει ο καρπός της, μία εγκυμοσύνη, τότε ρίχνουμε το «λίθο του αναθέματος», και μάλιστα με μονομέρεια, στη γυναίκα. Και έτσι δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις, που η ανύπαντρη μητέρα αποπέμπεται από την ίδια την οικογένειά της, κυρίως δε από τον πατέρα του παιδιού της. Η κατάσταση της απελπιστική, τα διλήμματά της τεράστια, το «στίγμα» ισχυρό, αφού οι πολλοί δεν μπορούν να κάμουν διάκριση μεταξύ του προσώπου, που πάντοτε παραμένει αγαπώμενο, και του σφάλματός του. Χρειάζεται τότε ισχυρή υποστήριξη: συναισθηματική και ψυχολογική, αλλά και σε πολλές περιπτώσεις οικονομική, για να μην οδηγηθεί η μητέρα στην λεγόμενη «εύκολη» λύση της άμβλωσης.

Δεν νομίζω ότι η κρατική πρόνοια είναι ικανοποιητική. Απόδειξη ότι το μοναδικό κρατικό «Κέντρο Βρεφών-Μητέρα» δεν μπορεί να καλύψει τα πολλά περιστατικά που παρουσιάζονται. Ευτυχώς που υπάρχουν κάποιες εθελοντικές προσπάθειες καλ... σώζονται ψυχές. Και ενώ όπως ανέφερα, το κράτος μας έχει αναλάβει να πληρώνει τα ιατρικά έξοδα των άμβλώσεων, η συμπαράστασή του στην ανύπαντρη μητέρα είναι μηδενική.

«Π»: *Πόσο επώδυνη είναι η διαδικασία της άμβλωσης*

για το έμβρυο;

Κ.Β.Μ.: Όσο επώδυνη είναι η διαδικασία ενός ζωντανού ανθρώπου, όταν βίαια τον διαμελίζουν, αφαιρώντας του τη ζωή. Έχει κινηματογραφηθεί άμβλωση και διαπιστώνουμε τον πόνο και το μαρτύριο του εμβρύου, όταν τα ξέστρα, ο απορροφητικός σωλήνας και τα άλλα εκτρωτικά εργαλεία το κομματιάζουν. Αυτά αποδεικνύονται πλέον και από υπερσύγχρονες «λήψεις» που έχουν πραγματοποιηθεί, τόσο στην εμβρυϊκή ηλικία, όσο και κατά τη διάρκεια της θανατηφόρας επέμβασης στο έμβρυο. Η παλαιότερη ταινία του Νάθανσον, «Η σιωπηλή κραυγή», είναι μια από τις πρώτες κινηματογραφικές μαρτυρίες του μαρτυρικού θανάτου του εμβρύου.

«Π»: *Ποιό το υπάρχον νομικό πλαίσιο των άμβλώσεων;*

Κ.Β.Μ.: Στην πατρίδα μας η παλαιότερη νομοθεσία επέτρεπε την άμβλωση για τους εξής λόγους: α) ιατρικούς, β) ευγονικής, γ) ηθικής (αιμομιξία-βιασμός) και δ) ψυχολογικούς. Δεν καλυπτόταν δηλαδή μόνον η οικονομικοκοινωνική πλευρά. Όμως αντί να καλυφθεί η οικονομική αιτία, που ωθεί, από πλευράς του κράτους, στην άμβλωση αβασάνιστα και φαρισαϊκά (το διαπιστώνει κανείς αν διαβάσει τις θέσεις των αρμοδίων, προκειμένου να ψηφισθεί ο ισχύων νόμος), παρέχεται από το νόμο 1609, που ψηφίστηκε στις 3 Ιουλίου του 1986, η απόλυτα ελεύθερη πραγματοποίηση των άμβλώσεων μέχρι και τη δωδέκατη εβδομάδα κύησης. Με ωραιοποιημένη γλώσσα καλύπτεται το τραγικό και θανατηφόρο γεγονός της άμβλωσης. «Τεχνητή διακοπή της εγκυμοσύνης και προσασία της υγείας της γυναίκας...» είναι ο τίτλος του Νόμου 1609/86. Και μόνο η λέξη «διακοπή», που έχει έννοια ελπιδοφόρα (π.χ. διακοπή νερού) και δεν είναι τελεσίδικη πράξη, αποδεικνύει το μέγεθος του φαρισαϊσμού. Έτσι στο όνομα της αυτοδιάθεσης της γυναίκας **διευκολύνονται απόλυτα και επιδοτούνται οι άμβλώσεις, στην Ελλάδα, τη «χώρα των γερόντων».**

«Π»: *Στο θέμα των άμβλώσεων εμπλέκεται έντονα η βιοηθική. Ποιά ηθικά διλήμματα εγείρονται γύρω από την ηθελημένη διακοπή της κύησης; Θα μπορούσαμε να μιλήσουμε για έγκλημα; Για φόνο;*

Κ.Β.Μ.: Όσο και αν ωραιοποιούμε κάποιες καταστάσεις, η ωμή πραγματικότητα υποδεικνύει την αλήθεια του γεγονότος. Εφόσον αποδεικνύεται ότι η εμβρυακή ηλικία είναι η πρώτη, και μάλιστα πιστεύω, η πιο δυναμική

Ζωή

φάση της ζωής του ανθρώπου, και αυτή τη ζωή τη θανατώνουμε βίαια, ποιος άλλος τρόπος αληθινής λεκτικής απόδοσης υπάρχει για να περιγράψει το γεγονός παρά οι λέξεις: έγκλημα και φόνος, όσο σκληρά και αν ακούγονται; Σε όποια ηλικιακή φάση διακόψεις τη ζωή του ανθρώπου, αυτό λέγεται φόνος. Γιατί θα κάνουμε διάκριση στην εμβρυακή ηλικία;

«Π»: *Ο Ιησούς Χριστός υπήρξε παιδί. Ο Ιησούς Χριστός αγκάλιασε τα παιδιά, τα υπερασπίστηκε και τα ευλόγησε. Ποια η αντιμετώπιση των αμβλώσεων πριν και μετά τον ερχομό του Κυρίου Ιησού Χριστού;*

Κ.Β.Μ.: Ο Ιησούς Χριστός είπε τα σημαντικότερα αυτά λόγια: «ή γυνή όταν τίκτη λύπηνη έχει, ὅτι ἤλθεν ἡ ὥρα αὐτῆς· ὅταν δὲ γεννήσῃ τὸ παιδίον, οὐκέτι μνημονεύει τῆς θλίψεως διὰ τὴν χαρὰν ὅτι ἐγεννήθη ἄνθρωπος εἰς τὸν κόσμον» (Ιωάν. 16,21). Τα παιδιά επομένως που γεννιούνται δεν είναι κτήμα των γονέων τους, αλλά θησαυρός, που ανήκει σε ὅλο τον κόσμο. Η χριστιανική αυτή θεώρηση της ανθρωπίνης ύπαρξης μας επιτρέπει και μια άλλη ένσταση: Πώς κάποιοι έχουν το δικαίωμα να στερούν αυτό που ανήκει στο σύνολο;

Και όμως! Από την αρχαιότητα και μέχρι σήμερα η ανθρωπινή ζωή και η εμβρυακή ηλικία, δεν γίνεται πάντοτε σεβαστή. Ντύνεται μάλιστα και με το ένδυμα της νομιμότητας. Στον προχριστιανικό κόσμο υπήρχε έντονη η αστοργία και η σκληρότητα προς το παιδί, η ζωή του οποίου εξαρτιόταν κυρίως από την παντοδυναμία της πατρικής θέλησης. Με τα μέσα της εποχής, αν δεν πετύχαιναν τη θανάτωση του ανεπιθύμητου παιδιού στην εμβρυακή του ηλικία, με απόφαση του πατέρα-αφέντη, το φόνευαν ή το έριχναν στην ύπαιθρο για να κατασπαραχτεί από τα θηρία. Η άμβλωση ήταν ευρύτατα διαδεδομένη και δεν εθεωρείτο έγκλημα. Εν τούτοις **ευσυνείδητοι γιατροί καταδίκασαν με παρρησία την άμβλωση, όπως ο Ιπποκράτης, ο Γαληνός και ο μεγαλύτερος γυναικολόγος της αρχαιότητας, ο Σωρανός ο Εφέσιος.**

Η διδασκαλία του Ιησού Χριστού και στη συνέχεια η Εκκλησία Του αναγνώρισε τον άνθρωπο ως **αυταξία** σε όλες τις στιγμές της ζωής του. Ο άνθρωπος δε για την Εκκλησία είναι ολόκληρος και πλήρης «εξ άκρας συλλήψεως», απ' τη στιγμή δηλαδή της σύλληψης. Με τη διαμόρφωση δε της «κανονικής» πράξεως της Εκκλησίας, η ηθελημένη φθορά του εμβρύου χαρακτηρίζεται ως φόνος, γεγονός που επισύρει και τα ανάλογα «επιτίμια», φυσικά όχι ως τιμωρία ή εκδίκηση, αλλά ως θεραπευτικά, που οδηγούν στη «μετάνοια», την αλλαγή σκέψης και τρόπου ζωής.

«Π»: *Η Ορθόδοξη Εκκλησία έχει πάρει θέση απέναντι στο μεγάλο πλήγμα των αμβλώσεων; Ποια είναι αυτή;*

Κ.Β.Μ.:
η Εκ-

Από την αρχή κλησία καταδίκασε την θανάτωση εμβρύων και προσκαλού-

σε τις μητέρες και τις άγαμες, να αφήνουν στη θύρα των ναών τα παιδιά τους για να αναλάβει εκείνη την φροντίδα τους. Αυτό συνεχίζεται ανά τους αιώνες, παράδειγμα η δράση της αγίας Φιλοθέης. Αυτό σιωπηρά και αθόρυβα συνεχίζεται και σήμερα, κυρίως από γυναικεία μοναστήρια. Η στάση αυτή της αρχαίας Ελλάδας είχε μάλιστα επηρεάσει και τον Μ. Κωνσταντίνο, ο οποίος στην προβαλλόμενη φτώχεια, ως δικαιολογία για την πραγματοποίησης της άμβλωσης ή της θανάτωσης των νεογέννητων, εξέδωσε το 315 μ.Χ. διάταγμα, στο οποίο μεταξύ των άλλων συνιστά: **«Εάν πατήρ τις προσαγάγῃ το τέκνον αὐτοῦ λέγων, ὅτι αὐδυναίει να συντήρησιν αὐτό, δια τάσσομεν, ὅπως χωρὶς αναβολῆς δοθῶσιν αὐτῷ τρόφιμα καὶ ἐνδύματα... καὶ ὅπως το θησαυροφυλάκιον τοῦ Κράτους βοηθῇ εἰς τὰ ἐξοδα ταῦτα ἐκ τῶν δημοσίων προσόδων».** Δεν θα ήταν θαυμάσιο, εάν εμιμούντο τον Μ. Κωνσταντίνο και οι δικοί μας άρχοντες;

Η Εκκλησία με τη διδασκαλία και την πρακτική της υποστήριξη, σε κάθε εποχή, φροντίζει, ώστε οι «καλῆς θελήσεως ἄνθρωποι» να μην οδηγούνται στην άμβλωση, έστω και αν προκύπτουν σοβαρότατα προβλήματα, όπως υγείας του κυοφορούμενου. Την Εκκλησία, φυσικά, ας μην το ξεχνάμε, την απαρτίζουν ὅλοι οι πιστοί, κληρικοί και λαϊκοί. Και σήμερα, είναι διαπιστωμένο, ὅτι ο εκκλησιαστικός κόσμος είναι εκείνος, που υποστηρίζει τα δικαιώματα του αγέννητου παιδιού. Αντίθετα ο χωρίς Χριστό κόσμος, και στην πατρίδα μας, αγωνίστηκε και αγωνίζεται για τη θανάτωση των εμβρύων- παιδιών μας, υπερηφανεύεται δε, διότι πέτυχε την ψήφιση του νόμου 1609/86. Και τούτο γιατί «χωρίς Θεό ὅλα επιτρέπονται», ακόμη και ο φόνος.

«Π»: *Πώς μπορεί να συνεισφέρει και να ενισχύσει κάποιος τη δράση του Κέντρου Φροντίδας Μητέρας και Παιδιού;*

Κ.Β.Μ.: Πρωταρχικά και κύρια, με την προσευχή του για φωτισμό και ενίσχυση ὅλων ὧν συναποτελούν τη μεγάλη οικογένεια της

«Αγκαλιάς». Στη συνέχεια, με την προσπάθεια για διάδοση του ενημερωτικού φυλλαδίου μας, κυρίως σε νεαρά άτομα, φυσικά με πολλή διακριτικότητα ή την διοργάνωση ενημερωτικών ομιλιών, από ειδικούς επιστήμονες-συνεργάτες μας, σχετικών με τη ζωή του Εμβρύου, κ.λπ. Ειδικοί επιστήμονες, σχετιζόμενοι με την προσπάθεια μας, μπορούν να προσφέρουν τις γνώσεις τους εθελοντικά. Εθελοντές και εθελόντριες να παρέχουν τη συμπαράσταση στις πρακτικές υποχρεώσεις στο «Κέντρο Φροντίδας Μητέρας και Παιδιού».

Τέλος μπορείτε να συνεισφέρετε με την προσφορά αγαθών, που έχει ανάγκη ένα παιδί, όπως το γάλα των πρώτων μηνών (σε σκόνη), γάλα εβαπορέ μετά κυρίως τον 7^ο μήνα από τη γέννηση του, τις πάνες, τις βρεφικές κρέμες, κλπ. Για την οικογένεια τρόφιμα, χρήματα (λειτουργεί και Πρόγραμμα Οικονομικής Αναδοχής), προσφορά εργασίας, κλπ.

Επιμέλεια:

Μαρία Χούπα

Φοιτ. Ηλεκτρ. Μnx. & Μnx. Η/Υ ΕΜΠ

Δέσποινα Σκιαδά

Φοιτ. ΤΕΙ Προσχολικής Ηλικίας

Μεταμοσχεύσεις

Όταν ανέλαβα να γράψω για τις μεταμοσχεύσεις στο αφιέρωμα της βιοηθικής δεν είχα φανταστεί την δυσκολία και την πολυπλοκότητα του θέματος. Αποδίδω αυτούς τους χαρακτηρισμούς καθώς οι απόψεις για την όποια προσέγγισή του διίστανται τόσο σε επιστημονικό όσο και σε θεολογικό-θρησκευτικό επίπεδο. Το θέμα είναι αμφιλεγόμενο και υπάρχουν σοβαρές ενστάσεις και αντιρρήσεις σε ό,τι αφορά τον εγκεφαλικό θάνατο και τις μεταμοσχεύσεις γενικότερα¹. Ας ελπίσουμε πως σύντομα θα αποσαφηνιστούν οι τυχόν ασάφειες.

ΚΑΙ ΕΓΕΝΕΤΟ... Ο ΚΛΑΔΟΣ ΤΗΣ ΒΙΟΗΘΙΚΗΣ!

Βιοηθική είναι ο κλάδος εκείνος της επιστήμης που ασχολείται με τα ηθικά προβλήματα που προέκυψαν από τις νέες ανακαλύψεις της Βιολογίας και τις εφαρμογές της Γενετικής Μηχανικής και συνίσταται στην προσπάθεια αποφυγής μη αντιστρεπτών καταστάσεων που σχετίζονται με τον χειρισμό του γενετικού υλικού.

Η ραγδαία ανάπτυξη των Βιολογικών επιστημών και η δυνατότητα παρέμβασης του ανθρώπου σε διάφορες βιολογικές διαδικασίες έκαναν απαραίτητη την ανάπτυξη ενός νέου γνωστικού αντικείμενου, αυτού της Βιοηθικής. Από τη φύση της η Βιοηθική είναι το σημείο τομής διαφορετικών επιστημονικών πεδίων της Βιολογίας που περιλαμβάνουν τη Γενετική, τη Βιοτεχνολογία, τη Βιοϊατρική ενώ εμπλέκονται και τελειώς διαφορετικοί γνωστικοί τομείς όπως η Νομική ή η Θεολογία.

ΟΙ ΜΕΤΑΜΟΣΧΕΥΣΕΙΣ

Μεταμοσχεύσεις, ένα μεγάλο κεφάλαιο στην ιστορία της ιατρικής. Βασικοί πρωταγωνιστές του ο δότης και ο δέκτης. Ας δούμε πρώτα τι είναι μεταμόσχευση.

Η μεταμόσχευση είναι μία εγχείρηση κατά την οποία υγιή όργανα, ιστοί ή κύτταρα μεταφέρονται από ένα νεκρό ή ζωντανό δότη σε έναν χρονίως πάσχοντα άνθρωπο με σκοπό την αποκατάσταση της λειτουργίας των οργάνων του. Τα όργανα τα οποία μπορούν να μεταμοσχευτούν είναι οι νεφροί, η καρδιά, το ήπαρ, οι πνεύμονες, το πάγκρεας και τμήμα του λεπτού εντέρου. Οι ιστοί και τα κύτταρα που μπορούν σήμερα να μεταμοσχευτούν είναι δέρμα, επιδερμίδα, οστά, χόνδροι, μύες, τένοντες, σύνδεσμοι, περιτονίες, αγγεία, βαλβίδες της καρδιάς, κερατοειδής χιτώνας του οφθαλμού, σκληρός χιτώνας του οφθαλμού, εμβρυϊκή μεμβράνη, χόριο, ενδοκρινείς ιστοί και ενδοκρινικά κύτταρα, νευρικά κύτταρα, αιμοποιητικά κύτταρα κ.α. Οι τεχνικές συνεχώς βελτιώνονται

και σύντομα θα είναι δυνατή η μεταμόσχευση και άλλων οργάνων, ιστών και κυττάρων.

Η μεταμόσχευση, η οποία αποτελεί μία από τις μεγαλύτερες κατακτήσεις της ιατρικής του 20ού αιώνα και έχει καθιερωθεί πλέον σήμερα ως μία θεραπευτική πρακτική, επιτρέπει την αποκατάσταση των λειτουργιών του σώματος που είχαν μέχρι εκείνη τη στιγμή χαθεί και σε μερικές περιπτώσεις είχαν μερικώς υποκατασταθεί με μία μηχανικού τύπου μέθοδο. Προϋπόθεση όμως για την εφαρμογή των μεταμοσχεύσεων είναι η προσφορά οργάνων, ιστών ή κυττάρων μετά την ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης και την αποδοχή της ιδέας της δωρεάς οργάνων, ιστών και κυττάρων. Η δωρεά κυττάρων, ιστών και οργάνων μετά θάνατον είναι ένα δώρο ζωής στον πάσχοντα συνάνθρωπο και ένα μήνυμα ελπίδας, ανθρωπιάς και αλληλεγγύης. Για τη λειτουργική κατάσταση του οργάνου που πρόκειται να αφαιρεθεί και να μεταμοσχευτεί, σημαντική είναι η βιολογική και όχι η χρονολογική ηλικία του δότη. Σε ιδιαίτερες περιπτώσεις μπορεί ο δότης να είναι εν ζωή και να δοθεί από ζώντα δότη ένα νεφρό σε έναν συγγενή δευτέρου βαθμού εξ αίματος σε ευθεία ή πλάγια γραμμή (σύμφωνα με το Νόμο 2737/99 περί μεταμοσχεύσεων) και αυτό διότι ο άνθρωπος μπορεί να ζήσει φυσιολογικά και με ένα μόνο νεφρό. Επίσης μπορεί να μεταμοσχευτεί μέρος του ήπατος, μέρος του πνεύμονα ή του λεπτού εντέρου και αιμοποιητικά κύτταρα (ο μυελός των οστών). Η αφαίρεση ιστών και οργάνων από ζώντα δότη επιτρέπεται μόνον όταν πρόκειται να γίνει μεταμόσχευση στο σύζυγο του δότη ή σε συγγενή μέχρι και το δεύτερο βαθμό εξ αίματος, σε ευθεία ή πλάγια γραμμή. Ο περιορισμός δεν ισχύει στη μεταμόσχευση αιμοποιητικών κυττάρων (μυελού των οστών).

Τόσο διεθνώς όσο και στη χώρα μας η μεταμόσχευση έχει μία σχετικά πρόσφατη ιστορία ενώ σήμερα πραγματοποιούνται στην Ελλάδα μεταμοσχεύσεις όλων των ανθρωπίνων οργάνων. Η επιτυχία και η επιστροφή σε υγιή κατάσταση και φυσιολογική ζωή αγγίζουν το ποσοστό του 80% στις μεταμοσχεύσεις νεφρού, 70% καρδιάς και ήπατος και 90% κερατοειδούς χιτώνας του οφθαλμού.

Η μεταμόσχευση σαν θεραπευτική πρακτική δεν είναι σύγχρονο επίτευγμα.

Θα ανατρέξουμε γύρω στο 400

μ.Χ. όπου οι άγιοι Κοσμάς και

Δαμιανός είχαν να αντιμετωπίσουν ένα περιστατικό

γάγγραινας στο πόδι ενός

ασθενή τους. Έμαθαν

ότι εκεί κοντά πριν

από λίγες ώρες

είχε πεθάνει

κάποιος

Άραβας.

¹ Βλ. Αβραμίδης Αθανάσιος, Μεταμοσχεύσεις καὶ Ἑκκλησία, Ἀθήνα: Τήνος, 2007. Καρακατσάνης Κωνσταντίνος, Εγκεφαλικός θάνατος: Ταυτίζεται με τον βιολογικό θάνατο του ανθρώπου;, Θεσσαλονίκη: University Studio Press, 2001. Χριστοδουλίδης Κυπριανός, Μεταμοσχεύσεις: Λύση ή πρόβλημα;, Ἀθήνα: Ὑπακοή, 1995.

Κατευθύνθηκαν προς τον τόπο όπου βρισκόταν το σώμα του άψυχου Άραβα. Απέκοψαν το πόδι του και το μετέφεραν στο κρεβάτι του ασθενή τους. Κατόπιν το συγκόλλησαν. Έτσι έσωσαν τον ασθενή τους. Αν χρησιμοποιούσαμε σύγχρονους όρους, θα λέγαμε ότι οι ιατροί Άγιοι Κοσμάς και Δαμιανός πραγματοποίησαν μια μεταμόσχευση. Μια μεταμόσχευση οργάνου, την πρώτη στο χριστιανικό κόσμο. Είναι χαρακτηριστικό ότι όταν έγινε στις μέρες μας η πρώτη επανασυγκόλληση χεριού σε ένα νεαρό παιδί που το είχε χάσει σε ένα ατύχημα στη Μασαχουσέτη το 1962, όταν ρωτήθηκε ο υπεύθυνος χειρουργός E.D.Churchill για το αν διεκδικούσε την παγκόσμια πρωτιά το νοσοκομείο του, εκείνος απάντησε πως μια άλλη ομάδα γιατρών το 400 μ.Χ. έκανε μια παρόμοια μεταμόσχευση.

Η Εκκλησία, επίσημα και πανορθόδοξα, δεν έχει τοποθετηθεί για τις μεταμοσχεύσεις. Υπάρχουν μόνο απόψεις της

και της ψυχοσωματικής συμψύζας του ανθρώπου στέκεται με σεβασμό και ιδιόζουσα ευαισθησία.

Αλλά τα φυσικά όρια μεταξύ ιερότητας και βεβήλωσης του ανθρώπινου προσώπου και σώματος είναι πολύ κοντά και χρειάζεται μεγάλη προσοχή η πορεία στο σκοινί αυτό»².

Οι δύο βασικοί άξονες του ηθικού προβληματισμού για τις μεταμοσχεύσεις είναι αφ' ενός μεν το ενδεχόμενο της εκμετάλλευσης του αυτεξουσίου του δότη, αφ' ετέρου δε του αυθαίρετου προσδιορισμού της στιγμής του θανάτου. Για το πρώτο επινοήθηκε η αντιφατική έννοια της «εικαζόμενης συναινέσεως» και για το δεύτερο προέκυψε ο καινοφανής όρος «εγκεφαλικός θάνατος». Εκτός από ρόλο του αυτεξουσίου, στις μεταμοσχεύσεις εμφανίζονται με μια ξεχωριστή ιδιομορφία και με την μορφή ευαίσθητων ισορροπιών ή διλημμάτων, λεπτές έννοιες όπως της ζωής και του θανάτου, του συνδέσμου της ψυχής με το σώμα κ.λ.π. Σε αυτό το ση-

Η μεταμόσχευση, η οποία αποτελεί μία από τις μεγαλύτερες κατακτήσεις της ιατρικής του 20ού αιώνα και έχει καθιερωθεί πλέον σήμερα ως μία θεραπευτική πρακτική, επιτρέπει την αποκατάσταση των λειτουργιών του σώματος που είχαν μέχρι εκείνη τη στιγμή χαθεί και σε μερικές περιπτώσεις είχαν μερικώς υποκατασταθεί με μία μηχανικού τύπου μέθοδο.

Συνοδικής Επιτροπής που έχει συστήσει η Εκκλησία για τη μελέτη του θέματος, αλλά και γνώμες κληρικών και λαϊκών θεολόγων. «Η Εκκλησία αντικρίζει τις μεταμοσχεύσεις, όπως και κάθε τι που σχετίζεται με την υγεία του ανθρώπου και την πάλη του με το θάνατο, με ιδιαίτερη συμπάθεια, κατανόηση και αίσθημα σοβαρότητας. Αντιλαμβάνεται και το μέγεθος του προβλήματος και τις δυνατότητες που παρέχουν οι μεταμοσχεύσεις καθώς και το μεγάλο της χρέος απέναντι στην κοινωνία, στην ιατρική πράξη, στους λήπτες αλλά και στους δυνητικούς δότες. Και τον λήπτη θέλει να βοηθήσει, αλλά και τον δωρητή οφείλει να σεβασθεί». **Ωστόσο, επίσημη θέση προσώρας δεν υπάρχει από την Ιερά Σύνοδο επί του θέματος.**

«Το κριτήριο της εκκλησιαστικής ηθικής των μεταμοσχεύσεων, όπως και κάθε προβλήματος, είναι πνευματικό. Αν κάτι βλάπτει την ψυχή ή υποβιβάζει τις πνευματικές αξίες, ανεπιφύλακτα το απορρίπτει. Αντιθέτως, εάν το επί μέρους επιστημονικό επίτευγμα είναι συμβατό με τη θεολογική παράδοση, διδασκαλία και εμπειρία της, την ιδιοφυή ανακάλυψη την αντιμετωπίζει με την τόλμη της πνευματικής καινοτομίας της. Ούτε με τον ορθολογιστικό σχολαστικισμό έχει σχέση, ούτε σε πολιτικές σκοπιμότητες υποχωρεί, ούτε με την εκκοσμίκευση συντάσσεται. Κάθε τι που υπερβαίνει τον ατομικισμό και τη φιλοζωία και συνδέει τους ανθρώπους με σχέση αμοιβαϊότητας και κοινωνίας, κάθε τι που αποδεικνύει την υπεροχή της πνευματικής ζωής επί της βιολογικής επιβιώσεως, η Εκκλησία το προστατεύει και το υποστηρίζει. Αλλά και μπροστά στο μυστήριο της ζωής και του θανάτου καθώς

μείο θα ήθελα να τονίσω πως ό,τι αναλύεται παρακάτω ίσως αποτελεί τη μια όψη του νομίσματος κυρίως σε ό,τι αφορά τον εγκεφαλικό θάνατο. Υπάρχουν σοβαρές ενστάσεις για το αν ο εγκεφαλικός θάνατος αποτελεί και το τέλος της ζωής του ανθρώπου»³.

² Βλ. Ειδικής Συνοδικής Επιτροπής Βιοηθικής, «Βασικές θέσεις επί της Ηθικής των μεταμοσχεύσεων» (<http://www.ecclesia.gr/greek/holysynod/committees/bioethics/k0005.htm>)

³ Βλ. Επιστολή στην εφημ. «Ορθόδοξος Τύπος» την 01.01.2010: «Δέν γνωρίζουν οι Όρθοδοξοι ποιμένες μας ότι για να παρθούν ανθρώπινα όργανα για μεταμόσχευση δεν πρέπει ο δότης να είναι οριστικά και άμετάκλητα νεκρός;— Δέν γνωρίζουν οι Όρθοδοξοι ποιμένες μας ότι ο έγκεφαλικός θάνατος δέν είναι συνολικός θάνατος του ανθρώπου και ότι την εποχή των Αγίων Άναργύρων δέν υπήρχαν έγκεφαλικά νεκροί;— Δέν γνωρίζουν οι Όρθοδοξοι ποιμένες μας ότι διάσημοι Ιατροί όπως ο Shewmon, ο Taylor, ο Truog, ο Paul A. Byrne, ο Cicero A. Coimbra, ο David Hill κ.ά. δέν συμφωνούν ότι ο έγκεφαλικά νεκρός άνθρωπος είναι οριστικά νεκρός, αλλά βρίσκεται σε μιá προθανάτια κατάσταση;— Δέν έχουν άρμόδια πρόσωπα οι Όρθοδοξοι ποιμένες μας να τους πληροφορήσουν ότι η διεθνής βιβλιογραφία έχει να επιδείξει παραδείγματα έγκεφαλικά νεκρών με έπάνοδο και βιωσιμότητα;— Δέν γνωρίζουν οι Όρθοδοξοι ποιμένες μας ότι για να αφαιρεθούν τὰ όργανα ενός έγκεφαλικά «νεκρού» δότη τής ΜΕΘ άπαγορεύεται ή μηχανική του άποσύνδεση, γιατί ο δότης θα πεθάνει και τότε τὰ όργανά του δέν έχουν καμιά μεταμοσχευτική άξία; Είναι πρόθυμοι να συμφωνήσουν οι Όρθοδοξοι ποιμένες μας με τó άρθρο 12 §7 του νόμου 2737/1999 τής Έλληνικής νομοθεσίας, που

Ο ΕΓΚΕΦΑΛΙΚΟΣ ΘΑΝΑΤΟΣ

Όμως πώς προκύπτει ότι ο όρος **εγκεφαλικός θάνατος**, δηλαδή ο θάνατος του εγκεφαλικού στελέχους, ταυτίζεται με τον θάνατο του ατόμου; Το εγκεφαλικό στέλεχος είναι το τμήμα του εγκεφάλου, που βρίσκεται μεταξύ του κυρίως εγκεφάλου και του νωτιαίου μυελού, στο οποίο, μεταξύ άλλων, έχει την έδρα του και το κέντρο της αναπνοής. Η ανεπανόρθωτη βλάβη και νέκρωση του εγκεφαλικού στελέχους συνεπάγεται την απώλεια της ικανότητας για αυτόνομη αναπνοή και την απώλεια της ολοκλήρωσης της δραστηριότητας των εγκεφαλικών ημισφαιρίων, με συνέπεια να μην είναι δυνατή η γνωστική ή συναισθηματική ζωή.

Πριν από μερικές δεκαετίες, ο θάνατος του ανθρώπου διαπιστωνόταν εύκολα και συνέπιπτε με τη μη αναστρέψιμη διακοπή των ζωτικών λειτουργιών της αναπνοής και της κυκλοφορίας. Σε λίγα λεπτά επακολουθούσε η οριστική νέκρωση του εγκεφάλου. Σε μερικές περιπτώσεις, όμως, μπορεί να προηγηθεί η νέκρωση του εγκεφάλου και να επακολουθήσει η διακοπή της αναπνευστικής και της καρδιακής λειτουργίας, όπως συμβαίνει σε βαριές κρανιοεγκεφαλικές κακώσεις από τροχαία ατυχήματα, αυτόματα εγκεφαλική αιμορραγία κλπ. Στους ασθενείς αυτούς μπορεί σήμερα να διατηρηθεί, για λίγες ώρες, η αναπνοή και η κυκλοφορία με τεχνητά μέσα (αναπνευστήρας, οροί, φάρμακα), εάν την ώρα της διακοπής της αναπνοής βρίσκονται σε μια Μονάδα Εντατικής Θεραπείας.

Η διάγνωση του εγκεφαλικού θανάτου γίνεται από τρεις έμπειρους σε αυτό το θέμα ιατρούς οι οποίοι δεν ανήκουν σε καμιά μεταμοσχευτική ομάδα. Αφού αποκλειστούν άλλες συνυπάρχουσες αναστρέψιμες καταστάσεις ακολουθούν οι δοκιμασίες επιβεβαίωσης του εγκεφαλικού θανάτου, οι οποίες επιτελούνται τουλάχιστον 24 ώρες μετά από την έναρξη του κώματος. Για να αποκλειστεί και η παραμικρή πιθανότητα λάθους οι δοκιμασίες γίνονται δύο φορές.

Ο θάνατος του εγκεφαλικού στελέχους είναι επαρκής και αναγκαία συνθήκη, για να χαρακτηριστεί ολόκληρος ο εγκέφαλος νεκρός, όπως καθορίζει η 9η απόφαση της 21ης Ολομέλειας του Κεντρικού Συμβουλίου Υγείας (ΚΕ.Σ.Υ.), που συνήλθε στις 20-3-1985. Στα ιατρικά χρονικά, δεν υπάρχει ούτε μία περίπτωση επανόδου στη ζωή ατόμου που χαρακτηρίστηκε ως εγκεφαλικά νεκρό.

Όταν πιστοποιηθεί ο θάνατος του ασθενούς ξεκινά η διαδικασία της μεταμόσχευσης εφόσον, βέβαια, ο εγκεφαλικός νεκρός είχε εκφράσει εν ζωή τη θέλησή του να γίνει δωρητής οργάνων ή οι συγγενείς συναινούσαν εφόσον ο δυνητικός δότης δεν είχε εκφραστεί αρνητικά. Τα όργανα που μεταμοσχεύονται βοηθούν άλλους χρονίως πάσχοντες ασθενείς να σώσουν τη ζωή τους ή να αναβαθμίσουν ουσιαστικά την ποιότητα ζωής τους. Σε διαφορετική περίπτωση τα τόσο πολύτιμα για τη ζωή χρονίως πασχόντων ασθενών όργανα χάνονται.

«Η Εκκλησία σέβεται και εμπιστεύεται την ιατρική έρευνα

θεωρεί περιττή τη μηχανική υποστήριξη του εγκεφαλικού νεκρού άρρωστων στις μονάδες των ΜΕΘ, έπειδή δεν είναι δότης οργάνων, τη στιγμή που ο άρρωστος ακόμα αναπνέει, ή καρδιά του χτυπά, διαθέτει θερμοκρασία και αρτηριακή πίεση και ο μεταβολισμός βρίσκεται σε ισορροπία; Θα μπορούσαν οι Όρθόδοξοι ποιμένες μας να αποσυνδέσουν οι ίδιοι από τη μηχανική υποστήριξη ένα τέτοιο πρόσωπο, κάτι που άρνείται να πράξει και η ίδια ή νοσοκόμα της μονάδας; Άδυνατώ να το πιστέψω».

και κλινική πράξη. Γι' αυτό, αν και δεν είναι αρμόδια, θα μπορούσε να δεχθεί τη διεθνή ομόφωνη άποψη ότι ο εγκεφαλικός θάνατος ταυτίζεται με το αμετάκλητο βιολογικό τέλος του ανθρώπου. Ο εγκεφαλικός θάνατος αποτελεί γεγονός οριστικής και ανεπίστρεπτης καταστροφής του εγκεφάλου και κατάσταση πλήρους απώλειας αισθήσεων και συνειδήσεως. Κατ' αυτόν η αναπνευστική λειτουργία συντηρείται μόνον μηχανικά, η δε διακοπή της τεχνητής υποστηρίξεως οδηγεί σε σχεδόν άμεση παύση και της καρδιακής λειτουργίας. Αυτό που στην ουσία κάνει η τεχνητή υποστήριξη της αναπνοής είναι ότι προσωρινά αναχαιτίζει τη διαδικασία αποσυνθέσεως του σώματος όχι όμως και την αναχώρηση της ψυχής. Ο εγκεφαλικός θάνατος πρέπει οπωσδήποτε να διαφοροποιηθεί από τη φυτική κατάσταση -που συνήθως ονομάζεται «κλινικός θάνατος». Κατ' αυτήν, το εγκεφαλικό στέλεχος λειτουργεί και ως επί το πλείστον δεν απαιτείται τεχνητή υποστήριξη. Επειδή υπάρχει πάντοτε κίνδυνος -σε μεμονωμένες ευτυχώς περιπτώσεις-, απροσεξίας, λάθους ή και ασέβειας προς το γεγονός του θανάτου, η Εκκλησία μαζί με την πλειοψηφία του ιατρικού και νοσηλευτικού κόσμου και των αρμόδιων κοινωνικών φορέων, απαιτεί την εξασφάλιση της ακριβούς τηρήσεως των διεθνών αποδεκτών κριτηρίων διαγνώσεως του εγκεφαλικού θανάτου.

Έτσι, η δωρεά οργάνων από εγκεφαλικά νεκρούς δότες καθώς και η νηφάλια και συνειδητή απόφαση υγιούς ανθρώπου να προσφέρει κάποιο όργανό του σε πάσχοντα συνάνθρωπο, ως πράξεις φιλαλληλίας και αγάπης, είναι σύμφωνες με τη διδασκαλία και το φρόνημα της Εκκλησίας μας⁴.

Η ΕΙΚΑΖΟΜΕΝΗ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗ

Υπάρχει ένας ισχυρός και δικαιολογημένος αντίλογος που ονομάζεται «**εικαζόμενη συναίνεση**» και που σημαίνει ότι δότης οργάνων θεωρείται όποιος δεν έχει ρητά αρνηθεί κάτι τέτοιο. Τα βασικά σημεία αυτού του αντιλόγου είναι τα εξής: Η «συναίνεση» ή «συγκατάθεση», ως όρος, εξυπονοεί την ενεργοποίηση του αυτεξούσιου του ανθρώπου. Με άλλα λόγια είναι **κάτι που πάντα και μόνο δηλώνεται, ποτέ δεν εικάζεται**. Εικαζόμενη άρνηση νοείται, εικαζόμενη συγκατάθεση δεν υπάρχει. Συγκατάθεση σημαίνει ρητή, εκπεφρασμένη, σαφώς διατυπωμένη συναίνεση.

Ο νόμος περί «εικαζόμενης συναίνεσεως» καταργεί τον όρο και τον ρόλο του δότη. Το μόσχευμα πλέον δεν δίδεται από κάποιον συνειδητά και αυτοβούλως, αλλά το παίρνουμε νομικά και αυθαιρέτως. **Είναι άλλο πράγμα το «δίνω κάτι δικό μου» και άλλο το «μου παίρνουν κάτι που μου ανήκει».** Στην περίπτωση αυτή έχουμε λήπτη και, όχι δότη που εκχωρεί, αλλά μεσάζοντα που αποφασίζει. Η βούληση της πολιτείας και κοινωνίας δεν μπορεί να υποκαθιστά ως αγαθό την έκφραση της προσωπικής ελευθερίας. Αν νομοθετηθεί η «εικαζόμενη συναίνεση», είναι σαν η κοινωνία να μας στερεί το δικαίωμα να αποφασίσουμε για την προσφορά ή τη φθορά του σώματος μας και τη δίνει στους γιατρούς ή στους οικείους μας, την στιγμή της κρίσεως.

«Η δωρεά προϋποθέτει τη «συνειδητή συναίνεση» του δότη σ' αυτό που κάνει. Κάθε τι που «εικάζει» τη βούλησή του αποτελεί παρέμβαση στο αυτεξούσιο και δεν είναι δυνατό να γίνει αποδεκτό. Η «συνειδητή συναίνεση» αποτελεί πράξη αυταπάρνησης, και

⁴ Βλ. Ειδικής Συνοδικής Επιτροπής Βιοηθικής, «Βασικές θέσεις επί της Ηθικής των μεταμοσχεύσεων» (<http://www.ecclesia.gr/greek/holysynod/committees/bioethics/k0005.htm>)

αγάπης, που συνδέει τον δωρητή με το γεγονός του θανάτου του, που επισυμβαίνει με τρόπο τραγικό και σε σχετικά νεαρή ηλικία. Επίσης, ενέχει τις αρετές της ανιδιοτέλειας, της άρνησης των φυσικών δικαιωμάτων, της εμπιστοσύνης και του ενδιαφέροντος για τους άλλους, της αυτοπροσφοράς και της απαλλαγής από το φρόνημα της φιλοζωίας.

Η Εκκλησία, ασκώντας τη μεταμοσχευτική ποιμαντική της, ίσως εξασφαλίσει έναν αριθμό μοσχευμάτων και συντελέσει έτσι στην επιβίωση αντίστοιχων ανθρώπων (ανάλογα με το ποσοστό επιτυχίας των μεταμοσχευτικών επεμβάσεων). Με την προϋπόθεση όμως της συνειδητής συναίνεσής, αυτοί που πνευματικά καλλιεργούνται είναι πολλοί περισσότεροι –όσοι έχουν συνειδητά δώσει τη συναίνεσή τους. Από αυτούς θα προέλθουν οι οπωσδήποτε λιγότεροι δότες. Η Εκκλησία δεν είναι στραμμένη μόνο στους πραγματικούς αλλά και στους δυνητικούς δότες. Ο δότης μπορεί μεν να ωφελεί με την προσφορά του, ωφελείται όμως κυρίως με την πράξη της συναίνεσής του. Σώζει βιολογικά μεν τον λήπτη πνευματικά δε τον εαυτό του. Η συναίνεση δεν είναι κάτι δευτερεύον που θα μπορούσε να επισκιασθεί από οποιαδήποτε άλλη πράξη (π.χ. απογραφή, έκδοση ταυτότητας κ.τ.λ.). Θα πρέπει η δήλωσή της να είναι ελεύθερα και απόλυτα συνειδητή, καρπός ώριμης σκέψης. Γι' αυτό καλό θα ήταν να διατυπώνεται εντελώς ανεξάρτητα από οποιαδήποτε άλλη κοινωνική πράξη και με την προϋπόθεση της σωστής και αβίαστης ενημερώσεως⁵.

Οι μεταμοσχεύσεις αναφέρονται στο μυστήριο της ζωής και του θανάτου. Βασίζονται κυρίως στη δυνατότητα καλλιέργειας σχέσεων αγάπης, συναλληλίας και αμοιβαίου ενδιαφέροντος των ανθρώπων. Μόνο έτσι βρίσκονται τα μοσχεύματα. Όλα αυτά αφορούν άμεσα την Εκκλησία. Για αυτό και με ιερό αίσθημα η Εκκλησία αφήνει τη θεολογία και την εμπειρία της να διαλεχθούν μαζί τους, έτοιμη να επικροτήσει

ό,τι είναι συμβατό με την αιώνια αλήθειά της και να απορρίψει ό,τι την προσβάλλει.

Η ζωή είναι ίσως το μεγαλύτερο δώρο του Θεού στον άνθρωπο. Αποτελεί την αόρατη έκφραση της υπάρξεώς μας, απόδειξη της ψυχοσωματικής φύσεως μας και το πεδίο στο οποίο εκτυλίσσεται και διεξάγεται ο αγώνας της σωτηρίας μας. Η αρχή της ζωής σημαδεύει την αρχή της αιωνιότητας του ανθρώπου, και η συνέχεια της προσδιορίζει τη δυνατότητα για συγκατάθεση στη σωτηρία του. Όσα εμπόδια και δυσκολίες εμφανιστούν κατά τη διάρκεια της είναι για να μας κάνουν πιο δυνατούς ώστε να επιτύχουμε το σκοπό για τον οποίο δημιουργηθήκαμε και η προσεχική το μέσο που θα μας κάνει να μην χάσουμε την ελπίδα μας.

Επιμέλεια

Αγγελική Καλκάνη

Φοιτ. Ηλεκτρολόγων Μηχανικών & Μηχανικών Υπολογιστών ΕΜΠ

Πηγές:

www.Wikipedia.gr

"ΕΛΕΥΘΕΡΟΙ από το ΓΟΝΙΔΙΩΜΑ, προσεγγίσεις Ορθόδοξης Βιοηθικής" του Αρχιμ. Νικόλαου Χατζηνικολάου, κέντρο Βιοϊατρικής Ηθικής και δεοντολογίας

<http://www.ecclesia.gr/greek/holysynod/committees/bioethics/k0005.htm>, ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΗΣ ΗΘΙΚΗΣ ΤΩΝ ΜΕΤΑΜΟΣΧΕΥΣΕΩΝ (10.12.1999)

⁵ Βλ. Ειδικής Συνοδικής Επιτροπής Βιοηθικής, «Βασικές θέσεις επί της Ηθικής των μεταμοσχεύσεων» (<http://www.ecclesia.gr/greek/holysynod/committees/bioethics/k0005.htm>)

Κλωνοποίηση

ΑΦΙΕΡΩΜΑ
Διλήμματα
Βιοηθικής

Ο άνθρωπος αρέσκεται από τη φύση του να γνωρίζει. Γι' αυτό αμφισβητεί και ερευνά, ανακαλύπτει και αποκαλύπτει, νεωτερίζει και προοδεύει. Σήμερα πολλοί μιλούν για μια νέα «Γένεση», για την «όγδοη ημέρα της δημιουργίας», «για το μικρούλη Θεό», και άλλοι βάζουν τη Γενετική στο βάθρο του νικητή ενώ άλλοι στο εδώλιο του κατηγορουμένου. Η εξαρχής δυσιστική αυτή αντιμετώπιση των γενετικών

κλωνοποιήσης, από τα οποία τα κυριότερα είναι η κλωνοποίηση του DNA, η αναπαραγωγική κλωνοποίηση και η θεραπευτική κλωνοποίηση.

Η **κλωνοποίηση του DNA** ή αλλιώς τεχνολογία ανασυνδυασμού του DNA περιλαμβάνει τεχνικές όπως η απομόνωση ενός γονιδίου κ η ενσωμάτωση του σε έναν ενδιάμεσο ξενιστή, που κάτω από κατάλληλες συνθήκες μπορεί να

Σήμερα πολλοί μιλούν για μια νέα «Γένεση», για την «όγδοη ημέρα της δημιουργίας», «για το μικρούλη Θεό», άλλοι βάζουν τη Γενετική στο βάθρο του νικητή ενώ άλλοι στο εδώλιο του κατηγορουμένου.

και βιοϊατρικών νεωτερισμών, ο ενθουσιασμός αλλά και ο φόβος, οριοθετούν τη νέα εποχή. Και «δια του λόγου το αληθές», θα ξεναγηθούμε με ένα σύντομο ταξίδι στο «θαυμαστό καινούργιο κόσμο μας» μέσα από τους γενετικούς νεωτερισμούς μιλώντας για την κλωνοποίηση.

Πριν από λίγα χρόνια το θέμα της κλωνοποίησης έλαβε μεγάλη δημοσιότητα με την δημιουργία ενός κλωνοποιημένου προβάτου, της γνωστής Dolly. Βέβαια, το θέμα της κλωνοποίησης δεν περιορίζεται μόνο στην κλωνοποίηση των ζώων, αλλά και στην παραγωγή ανθρώπινων οργάνων, μέσω της κλωνοποίησης, αλλά και στην ίδια την κλωνοποίησης του ανθρώπου.

Τι είναι όμως η κλωνοποίηση;

Ο όρος κλωνοποίηση προέρχεται από την ελληνική λέξη κλώνος που σημαίνει κλώνάρι, κλαδί και δηλώνει την ασεξουαλική αναπαραγωγή του ίδιου οργανισμού, όπως συμβαίνει όταν το κλαδί ενός δέντρου-φυτού, αποκόπτεται από αυτό, φυτεύεται στο έδαφος και παράγει παρόμοια φυτά. Από πλευράς βιολογίας, κλώνος είναι «ο πληθυσμός γενετικά ταυτόσημων οργανισμών ή κυττάρων, που προήλθε από ένα μόνο άτομο». Ο όρος κλώνος μπορεί να αναφέρεται σε έναν πληθυσμό (π.χ. κυττάρων, μικροβίων) σε μεμονωμένους οργανισμούς (ζώα, φυτά), αλλά και σε μόρια όπως το DNA ή ένα γονίδιο. Έτσι μπορούμε να ορίσουμε με απλούστερο τρόπο την κλωνοποίηση ως «τη δημιουργία όμοιων αντιγράφων μορίων, κυττάρων, ιστών ακόμη και ολόκληρων οργανισμών».

Τα είδη της Κλωνοποίησης

Γενικά, ο κόσμος και τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης όταν αναφέρονται στην κλωνοποίηση εννοούν την αναπαραγωγική κλωνοποίηση. Εν τούτοις υπάρχουν διάφορα είδη

πολλαπλασιάζεται αυτόνομα. Με τον τρόπο αυτό για παράδειγμα παράγεται ανθρώπινη ινσουλίνη από μικρόβια.

Η **αναπαραγωγική κλωνοποίηση**, στηρίζεται στην τεχνική που καλείται «μεταφορά πυρήνα σωματικού κυττάρου» (Somatic Cell Nuclear Transfer, SCNT). Η τεχνική αυτή αποτέλεσε επανάσταση στην ιατρική και την γενετική. Σύμφωνα με αυτή το γενετικό υλικό από τον πυρήνα ενός σωματικού κυττάρου του δότη μεταφέρεται σε ένα ωάριο του οποίου το γενετικό υλικό έχει αφαιρεθεί. Έπειτα το ωάριο που περιέχει το γενετικό υλικό του δότη, ενεργοποιείται με διάφορες τεχνικές στο εργαστήριο, οπότε ξεκινά ο πολλαπλασιασμός του. Η μεταφορά του στη μήτρα ζώντος οργανισμού μπορεί να οδηγήσει στη γέννηση του κλώνου, δηλαδή ενός όντος με γενετικό υλικό (σχεδόν) ταυτόσημο με του δότη.

Η τρίτη μορφή είναι της **θεραπευτικής κλωνοποίησης**, η οποία είναι η δημιουργία εμβρύων, μέσω της τεχνικής

SCNT, για ερευνητικούς και κατ' επέκταση θεραπευτικούς σκοπούς με τη δημιουργία ιστών για μεταμόσχευση.

Η κλωνοποίηση ανθρώπου για αναπαραγωγικούς σκοπούς απαγορεύεται σχεδόν σε ολόκληρο τον κόσμο, όμως η κλωνοποίηση ανθρώπινου εμβρύου για ερευνητικούς και πιθανά θεραπευτικούς σκοπούς, ήδη επιτρέπεται σε πολλές χώρες. Εδώ χρειάζεται σχολιασμός και τοποθέτηση. Δεν είναι απλά μια «καλή μέθοδος» ούτε το ότι επιτρέπεται σημαίνει ότι είναι και θεμιτή από ηθική άποψη. Ουσιαστικά πρόκειται για δημιουργία εν δυνάμει ανθρώπινων όντων που θα «σφαιγιαστούν» για την παραγωγή «ανταλλακτικών». Η μέθοδος κλωνοποίησης ανθρώπου για αναπαραγωγικούς σκοπούς, όμως, δημιουργεί πολλά θεολογικά, κοινωνικά, νομικά και ηθικά προβλήματα. Δημιουργώντας ανθρώπινα αντίτυπα - «κλώνους», χάνεται η πατρότητα και η μητρότητα, μπορούν να συλληφθούν παιδιά χωρίς την αγάπη των συζύγων, δημιουργούνται ιδιότυπες νομικές σχέσεις, τίθενται ερωτήματα για τον ορισμό της ζωής, για το τι είναι άνθρωπος.

Η άποψη της Ορθόδοξης Θεολογίας

Πρώτα απ' όλα ο άνθρωπος έχει ελευθερία, αφού το αυτεξούσιο είναι το χαρακτηριστικό γνώρισμα του προσώπου. Από ένα ανδρόγυνο γεννιούνται πολλά παιδιά, αλλά το καθένα έχει την δική του προσωπικότητα, τον δικό του χαρακτήρα. Οι επιστήμονες ίσως μπορέσουν, χρησιμοποιώντας το ίδιο γενετικό υλικό, να δημιουργήσουν όμοιους εξωτερικά ανθρώπους, αλλά ο καθένας θα έχει την δική του προσωπικότητα. Και μάλιστα, αν μεγαλώσουν σε διαφορετικά περιβάλλοντα με τις διαφορετικές παραδόσεις, θα είναι εντελώς διαφορετικοί χαρακτήρες και διαφορετικές προσωπικότητες, γιατί θα δεχτούν τις επιδράσεις του πολιτισμού στον οποίο θα ζήσουν και τις παραδόσεις και τα πρότυπα που θα συναντήσουν εκεί.

Ένα δεύτερο πολύ βασικό στοιχείο που πρέπει να υπογραμμιστεί είναι ότι με τις παρεμβάσεις των επιστημόνων στα κύτταρα είναι δυνατόν να θεραπευτούν αρκετές ασθένειες, αν και προς το παρόν αυτό δεν έχει επιτευχθεί σε επιθυμητό βαθμό. Ωστόσο δεν μπορεί τελικά να αναιρεθεί η θνητότητα και η φθαρτότητα του ανθρώπου. Κάποτε θα έρθει η στιγμή που ο άνθρωπος θα πεθάνει. Μπορεί να παραταθεί ο χρόνος ζωής, αλλά ο θάνατος θα έρθει σίγουρα κάποια ημέρα. Είναι βέβαιο ότι από την στιγμή της συλληψης μας, δια του σπέρματος του πατέρα μας κ του ωαρίου της μητέρας μας, κληρονομούμε τον θάνατο και την φθορά. Επομένως, **το πρόβλημα δεν είναι το πώς θα παραταθεί η ζωή και η ώρα του θανάτου, αλλά πώς θα υπερβούμε το θάνατο. Αυτό είναι το βασικότερο πρόβλημα του ανθρώπου. Και αυτό γίνεται με την μυστηριακή ζωή της Εκκλησίας, δια της οποίας ενωνόμαστε με το Χριστό που είναι το φάρμακο της αθανασίας.**

Σκοπός της Εκκλησίας είναι να βοηθήσει τον άνθρωπο να λύσει τα υπαρξιακά του ερωτήματα, δηλαδή τι είναι ζωή

και τι είναι θάνατος. Αυτό δεν μπορεί η επιστήμη να το προσφέρει στο άνθρωπο, ούτε κάποια φιλοσοφία και τεχνολογική πρόοδος. Και το τραγικότερο είναι ότι, όσο αυξάνεται η τεχνολογία και η έρευνα, τόσο μεγαλώνουν και αυτά τα υπαρξιακά ερωτήματα. Σε αυτό το σημείο πρέπει να δώσει προτεραιότητα η Εκκλησία και όχι στο να εξαντλεί όλο το ενδιαφέρον της στο κοινωνικό και βιολογικό επίπεδο.

Μέσα στην Εκκλησία κάνουμε λόγο για μια άλλη «κλωνοποίηση», την οποία δεν μπορεί να δώσει στον άνθρωπο η επιστήμη. Με την ενανθρώπιση του Χριστού ενώθηκε το κτιστό με το άκτιστο. Έτσι, σε κάθε άνθρωπο δόθηκε η δυνατότητα να αποκτήσει εμπειρία της κατά Χάριν ενώσεως της

κτιστής φύσεως του με την άκτιστη ενέργεια του Θεού. Οπότε, το πρόβλημα δεν είναι η «μεταφορά πυρήνα σωματικού κυττάρου», αλλά η είσοδος του Θεού μέσα στην υπόσταση μας. Μια τέτοια εμπειρία δίνει νόημα ζωής στον άνθρωπο.

Κλείνοντας, θα ήθελα να τονίσω ότι ο κύριος προβληματισμός αλλά και ο κίνδυνος που συνδέεται με την κλωνοποίηση ξεκινά κυρίως από τα ιδιοτελή κίνητρα και το πνεύμα των καταναλωτικών σχέσεων που εξυπηρετεί. Γι' αυτό διερωτάται κάνεις ποιοι στόχοι εξυπηρετούνται ιδιαίτερα με την αναπαραγωγική κλωνοποίηση. Εδώ βρίσκονται κυρίως οι προβληματισμοί και όχι τόσο στον τρόπο με τον οποίο μπορεί να προέλθει ο άνθρωπος. Άλλωστε για τους Πατέρες της Εκκλησίας η αξία και η σημασία του ανθρώπου δεν έγκειται στον τρόπο με τον οποίο ήρθε στον κόσμο, όσο στο ίδιο το γεγονός της υπάρξεως του.

Επιμέλεια

Παναγιώτης Μπουρλής
Φοιτ. Βιολογικού Αθήνας

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Γρινιεζάκη Μ., Αρχιμανδρίτου, «Κλωνοποίηση : Ηθικο-κοινωνικές και θεολογικές συνιστώσες», Α' έκδ. Ακρίτας, Αθήνα 2005.

Ιερόθεου Βλ., Μητροπολίτου Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου, «Βιοηθική και βιοθεολογία», Α' έκδ., Αθήνα, Ιερά Μονή Γενεθλίου της Θεοτόκου.

Ίνδικτος, περιοδικό ποικίλης ύλης. (τεύχος 14, βιοτεχνολογία και βιοηθική)

Κεσελόπουλου, Ανέστης Γ., «Εκ του θανάτου εις την ζωήν : Θεολογική προσέγγιση στις προκλήσεις της βιοηθικής», Θεσσαλονίκη, Πουρναράς Π. Σ., 2003.

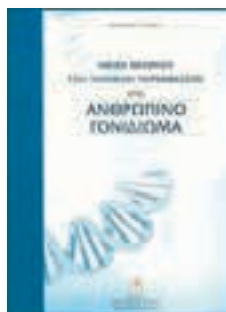
Κοΐου, Ν., «Ηθική θεώρηση των τεχνικών παρεμβάσεων στο ανθρώπινο γονιδίωμα», Κέντρο Βιοϊατρικής Ηθικής και Δεοντολογίας, Αθήνα, 2003.

Κόϊου, Νικολάου

**ΒΙΟΗΘΙΚΗ
ΣΥΝΟΔΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΟΡΘΟΔΟΞΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ**

Κέντρο Βιοϊατρικής Ηθικής και Δεοντολογίας, Αθήνα 2007
(Κεντρική Διάθεση: Εκδόσεις Σταμούλη)

Κόϊου, Νικολάου

**ΗΘΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ ΤΩΝ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ
ΣΤΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΓΟΝΙΔΙΩΜΑ**

Κέντρο Βιοϊατρικής Ηθικής και Δεοντολογίας, Αθήνα 2003
(Κεντρική Διάθεση: Εκδόσεις Σταμούλη)

Μητροπολίτου Μεσογαίας και Λαυρεωτικής Νικολάου

**«ΑΛΛΗΛΩΝ ΜΕΛΗ»
ΟΙ ΜΕΤΑΜΟΣΧΕΥΣΕΙΣ ΣΤΟ ΦΩΣ
ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΖΩΗΣ**

Κέντρο Βιοϊατρικής Ηθικής και Δεοντολογίας, Αθήνα 2005
(Κεντρική Διάθεση: Εκδόσεις Σταμούλη)

Μωυσέως Αγιορείτου Μοναχού

**Ο ΑΓΙΟΣ ΠΟΝΟΣ
ΜΑΘΗΤΕΙΑ ΣΤΗΝ ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΤΟΥ ΠΟΝΟΥ
ΣΤΗ ΖΩΗ ΜΑΣ**

Κέντρο Βιοϊατρικής Ηθικής και Δεοντολογίας, Αθήνα 2005
(Κεντρική Διάθεση: Εκδόσεις Σταμούλη)

Χατζηνικολάου Νικολάου Αρχιμανδρίτου

ΕΛΕΥΘΕΡΟΙ ΑΠΟ ΤΟ ΓΟΝΙΔΙΩΜΑ

Κέντρο Βιοϊατρικής Ηθικής και Δεοντολογίας, Αθήνα 2002
(Κεντρική Διάθεση: Εκδόσεις Σταμούλη)

ΑΦΙΕΡΩΜΑ

Διλήμματα
Βιοηθικής**Βιοηθική**

Σαρεϊδάκη, Εμμανουήλ, Βιοηθική: Ηθικά Προβλήματα των νέων βιοϊατρικών τεχνολογιών, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2008, 260 σ.

Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας της Ελλάδος-Επιτροπή Βιοηθικής, Επίσημα Κείμενα Βιοηθικής, Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας της Ελλάδος, Αθήνα 2007, 84 σ.

Μητροπολίτου Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου Ιεροθέου, Βιοηθική και βιοθεολογία, Εκδόσεις Ιερά Μονή Γενεθλίου της Θεοτόκου, 2005, 393 σ.

Κόϊου, Νικολάου, Επ' ελευθερία εκλήθητε, Αυτονομία και ετερονομία στην Ηθική, Εκδόσεις Αθ. Σταμούλης, Αθήνα 2004, 186 σ.

Αρχιμ. Νικολάου Χατζηνικολάου, Ελεύθεροι από το γονίδιο, Κέντρο Βιοϊατρικής Ηθικής και Δεοντολογίας, Αθήνα 2002, 385 σ.

Εθνική Επιτροπή Βιοηθικής, Βιοηθική και βιοπολιτική, εκδ. Σάκκουλας, Αθήνα 2002

Εθνική Επιτροπή Βιοηθικής, επ. Τ. Κ. Βιδάλης, Κ. Μανωλάκου, Κείμενα για τη βιοηθική, εκδ. Σάκκουλας, Αθήνα 2002

Επιστήμη και Κοινωνία - Επιθεώρηση Πολιτικής και Ηθικής Θεωρίας, Εκδόσεις Σάκκουλα, Άνοιξη - Φθινόπωρο 2002/τεύχος 8-9

Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας της Ελλάδος, Επιστήμες, τεχνολογίες αιχμής και Ορθοδοξία (Πρακτικά Διεθνούς Επιστημονικού Συνεδρίου Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. «ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ» 4-8 Οκτωβρίου 2000), Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας της Ελλάδος, Αθήνα 2002, 405 σ.

Κουτσελίνη, Αντωνίου, Βασικές αρχές βιοηθικής και ιατρικής δεοντολογίας και ιατρικής ευθύνης, Επιστημονικές Εκδόσεις «Γρηγόριος Παρισιάνος», Αθήνα 1999

Μαντζαρίδη, Γεωργίου, Χριστιανική ηθική, Εκδόσεις Π.

Πουρναρά, Θεσσαλονίκη, 1995, 556 σ.

Γενετική Μηχανική

Ευρωπαϊκό Εργαστήριο Μοριακής Βιολογίας, Το μέλλον τ βιοεπιστημών, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο 2006, 395 σ.

Βιδάλη Τ.Κ., Μανωλάκου Κ., Μπάλια, Γ., Γενετικά τροποποιημένοι οργανισμοί και βιώσιμη ανάπτυξη, Εκδόσεις Α.Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2004, 204 σ.

Κόϊου, Νικολάου, Ηθική θεώρηση των τεχνικών παρεμβάσεων στο ανθρώπινο γονιδίωμα, Κέντρο Βιοϊατρικής Ηθικής και Δεοντολογίας, Αθήνα 2003, 380 σ.

Εγκεφαλικός Θάνατος

Νανά Σεραφείμ, Εγκεφαλικός θάνατος, Επιστημονική θεώρηση, Εκδόσεις Αθ. Σταμούλης, Αθήνα 2006, 135 σ.

Καρακατσάνη, Κωνσταντίνου, «Εγκεφαλικός θάνατος», Ταυτίζεται με τον θάνατο του ανθρώπου; (Ιατρική και φιλοσοφική θεώρηση), University Studio Press, Θεσσαλονίκη 2001, 136 σ.

Ευθανασία

Βούλγαρη Ευγένιου (Μτφ. Δημολιάτης Γιάννης, Γαλανάκης Μανώλης), Διατριβή περί ευθανασίας, Εξάντας, Αθήνα 2005, 247 σ.

Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας της Ελλάδος, Ειδική Συνοδική Επιτροπή επί της Βιοηθικής, Το πρόβλημα της ευθανασίας (Πρακτικά Επιστημονικού Συμποσίου για την Ευθανασία), Αποστολική Διακονία, Αθήνα 2003, 262 σ.

Πρωτοπαπαδάκη, Ευ., Η ευθανασία απέναντι στη σύγχρονη Βιοηθική, Εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα, Αθήνα 2003, 185 σ.

Κλωνοποίηση

Διαμαντή Δ., Εμμανουηλίδου Ε., Κρυωνίδη Δ., Κυνηγοπούλου Σ., Νεοκλέους Ν. και Τσιλώνη Β. (Μτφρ), Ζητήματα Βιοτεχνολογίας-Κλωνοποίηση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2006

Αρχιμ. Μακαρίου Γρινιεζάκη, Κλωνοποίηση, Ηθικοκοινωνικές και θεολογικές συνιστώσες, Παντοδαπά της Βιοηθικής, Τόμος 1ος, Εκδόσεις Ακριτάς, Αθήνα, Σεπτέμβριος 2005, 276 σ.

Μεταμοσχεύσεις

Μητροπολίτου Μεσσογαίας και Λαυρεωτικής Νικολάου, «Αλλήλων μέλη» Οι μεταμοσχεύσεις στο φως της Ορθόδοξης θεολογίας και ζωής, Κέντρο Βιοϊατρικής Ηθικής και Δεοντολογίας, Αθήνα 2005, 341 σ.

Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας της Ελλάδος, Ειδική Συνοδική Επιτροπή επί της Βιοηθικής, Εκκλησία και μεταμοσχεύσεις, Εκδόσεις Κλάδου Εκδόσεων Επικοινωνιακής και Μορφωτικής Υπηρεσίας, Αθήνα 2001, 366 σ.

Μπούμπη, Παναγιώτου, Μεταμοσχεύσεις: Προβληματισμοί - Θεολογική θεώρηση, «Επτάλοφος», Αθήνα 1999, 119 σ.

Βλαστοκύτταρα

Snow, Nancy E. [Ed]: Stem Cell Research, New Frontiers in Science and Ethics, University of Notre Dame, 2004

Committee on the Biological and Biomedical Applications of Stem Cell Research, Board on Life Sciences, National Research Council, Board on Neuroscience and Behavioral Health, Institute of Medicine: Stem Cells and the Future of Regenerative Medicine, The National Academy Press, 2002

Kevles, Daniel J. - Department of History Yale University: A History of Patenting Life in the United States with Comparative Attention to Canada and Europe, European Communities, January 2002

Overwalle, Van: Study on the Patenting of Inventions Related to Human Stem Cells, European Communities, 2002

Hollan d, Suzanne; Lebacqz, Karen; Zoloth, Laurie [Eds]: The Human Embryonic Stem Cell Debate, Science, Ethics and Public Policy, A Bradford Book, The MIT Press, 2001

Περί θανάτου

Marie de Hennezel, Ο μύχιος θάνατος, εκδ. Koan-Synergie, Αθήνα, 2007, 204 σ.

Βαδαλούκα, Αθηνά, Ανακουφιστική και συμπτωματική αγωγή ασθενών τελικού σταδίου, Εκδόσεις Παρισιάνου, Αθήνα 2005, 122 σ.

Υποβοηθούμενη Αναπαραγωγή

Κουνουγέρη - Μανωλεδάκη, Έφη, επιμ., Τεχνητή γονιμοποίηση και γενετική τεχνολογία: Η ηθικοοικονομική διάσταση, εκδ. Σάκκουλα Α.Ε., Αθήνα - Θεσσαλονίκη 2003

Ρεθυμιωτάκη, Ελένης, Ρύθμιση ή Αυτορρύθμιση; Το παράδειγμα της ιατρικά υποβοηθούμενης αναπαραγωγής, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα 2003, 244 σ.

Φανάρα, Βασιλείου, Υποβοηθούμενη αναπαραγωγή: Ηθικοκοινωνική προσέγγιση, Εκδόσεις «Το Παλίψηστον», Θεσσαλονίκη 2000, 212 σ.

Καζλαρή, Χάρη Ε., Το χρυσό μου παιδί - τεκνοποίηση με ιατρική υποβοήθηση - η τεχνική και οι προβληματισμοί από την εφαρμογή της στην Ελλάδα, εκδ. Π. Τραυλός-Ε. Κωσταράκη, Αθήνα 1996

ΘΕΜΑΤΑ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΖΩΗΣ

Ὁ Πόλεμος Τῶν Λογισμῶν

Ἡ λέξις «λογισμός», μεταξύ τῶν ἄλλων ἐννοιῶν, ἔχει τὸ νόημα τῆς σκέψεως καὶ τοῦ στοχασμοῦ¹. Στὴν ἀσκητικὴ γραμματεία τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ὁ ὅρος σημαίνει ὅχι «ἀπλῶς τὴς σκέψεις, ἀλλὰ τὴς εἰκόνες καὶ τὴς παραστάσεις κάτω ἀπὸ τὴς ὁποῖες ὑπάρχουν καὶ οἱ κατὰλληλες κάθε φορά σκέψεις. Οἱ εἰκόνες μαζί με τὴς σκέψεις λέγονται λογισμοί»².

Κατὰ τὸν ἅγιον Γρηγόριο τὸν Σιναΐτη «ἀρχὴ τῶν λογισμῶν καὶ αἰτία, ἡ διαιρεθεῖσα ἐνοειδὴς διὰ τῆς παραβάσεως τοῦ ἀνθρώπου ἀπλὴ μνήμη»³. Ὁ νοῦς δηλ. τοῦ ἀνθρώπου, πρὸ τῆς πτώσεως, ἦταν ἐνιαῖος καὶ ὅχι διασπασμένος. Ἐστρέφετο διαρκῶς πρὸς τὸν Θεὸ καὶ δὲν τὸν ἀπασχολοῦσαν ἄλλες σκέψεις. Μετὰ τὴν πτῶσις ὁ νοῦς διασπᾶται, καὶ συνεχῶς πλέον «γεννᾷ» σκέψεις. Κατὰ τὰ λόγια τοῦ Κυρίου μας πηγὴ τῶν πονηρῶν λογισμῶν εἶναι ἡ ἐμπαθὴς καρδιά τοῦ ἀνθρώπου, δηλ. τὸ ἐσωτερικὸ του εἶναι. «Ἐκ γὰρ τῆς καρδίας ἐξέρχονται διαλογισμοὶ πονηροί, φόνοι, μοιχεῖαι, πορνεῖαι, κλοπαί, ψευδομαρτυρίαι, βλασφημίαι»⁴. Καὶ κατὰ τὸν ἅγιον Βασίλειο «ρίζα τῶν διὰ τοῦ σώματος ἐνεργειῶν τὸ ἐν καρδίᾳ βούλευμα»⁵.

Τρόποι εισόδου τῶν πονηρῶν λογισμῶν στὴν ψυχὴ μας εἶναι ἡ μνήμη, ὁ ἴδιος ὁ διεσπασμένος νοῦς μας, ἡ φαντασία, τὸ σῶμα μας, οἱ αἰσθήσεις. Οἱ δαίμονες ἀφίονται καὶ χρησιμοποιοῦν ὅλα αὐτὰ τὰ στοιχεῖα τοῦ ἀνθρώπου γιὰ νὰ εἰσέλθουν στὴν ψυχὴ μας καὶ νὰ τὴν αἰχμαλωτίσουν. «Οἱ λογισμοὶ ... ὡς κλίμακι τῇ φαντασίᾳ χρώμενοι, ἀναβαίνουν μεν πρὸς τὸν νοῦν ἀπὸ τῆς αἰσθήσεως ... καταβαίνουν δὲ πρὸς αὐτὴν ἐξ αὐτοῦ»⁶.

Οἱ νηπτικοὶ Πατέρες διδάσκουν ὅτι ἡ ἁμαρτία ἀκολουθεῖ ὠρισμένα στάδια μέχρι τὴν πλήρη διάπραξί της. Τὰ στάδια αὐτὰ εἶναι τὰ ἑξῆς: προσβολή, συνδυασμός, πάλη, συγκατάθεσις, προπαρασκευή, ἀπόπειρα, καὶ τέλεισις. Τονίζουν οἱ ἅγιοι Πατέρες ὅτι ἡ προσβολὴ δὲν εἶναι ἐφάμαρτος. Ἡ ἀπροσεξία, ὅμως, κατὰ τὴν εἴσοδο τοῦ πονηροῦ λογισμοῦ στὴν ψυχὴ καὶ ἡ μὴ ἔγκαιρος ἀπόκρουσίς του ὁδηγεῖ τὴν ψυχὴ στὸ βάραθρο τῆς ἁμαρτίας. Κατὰ τὸν ἅγιον Μάξιμο «ἐκ τῶν ὑποκειμένων τῇ ψυχῇ παθῶν, λαμβάνουσιν οἱ δαίμονες τὰς ἀφορμὰς τοῦ κινεῖν ἐν ἡμῖν τοὺς ἐμπαθεῖς λογισμοὺς· εἴτα διὰ τούτων πολεμοῦντες τὸν νοῦν, ἐκβιάζονται αὐτὸν εἰς συγκατάθεσιν ἐλθεῖν τῆς ἁμαρτίας· ἡττηθέντος δὲ αὐτοῦ, ἄγουσιν εἰς τὴν κατὰ διάνοιαν ἁμαρτίαν καί, ταύτης ἀποτελε-

σθείσης, φέρουσιν αὐτὸν λοιπὸν αἰχμάλωτον εἰς τὴν πράξιν· μετὰ δὲ ταύτης λοιπὸν οἱ τὴν ψυχὴν διὰ τῶν λογισμῶν ἐρημώσαντες, σὺν αὐτοῖς ὑποχωροῦσιν, μένει δὲ μόνον ἐν τῷ νῷ τὸ εἶδωλον τῆς ἁμαρτίας»⁷!

Μιὰ ἄλλη σοβαρὴ συνέπεια τῶν ἀκαθάρτων λογισμῶν εἶναι ὅτι συνηθίζουν τὸν ἄνθρωπο σὲ μιὰ πλασματικὴ ζωὴ διὰ τῆς φαντασίας. «Ὡς περ τοῦ πεινῶντος ὁ νοῦς ἄρτον φαντάζεται καὶ τοῦ διψῶντος ὕδωρ, οὕτω καὶ τοῦ γαστριμάργου ποικιλίας ἐδεσμάτων καὶ τοῦ φιληδόνου μορφᾶς γυναικῶν· καὶ ὁ τοῦ κενοδόξου τὰς ἐξ ἀνθρώπων τιμὰς, καὶ τοῦ φιλαργύρου τὰ κέρδη· καὶ τοῦ μνησικακοῦ τὴν ἄμυναν τοῦ λυπήσαντος· καὶ τοῦ φθονεροῦ τὴν κάκωσιν τοῦ φθονουμένου· καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων παθῶν ὁμοίως. Ἐκ γὰρ τῶν παθῶν ὀχλούμενος ὁ νοῦς λαμβάνει τὰ ἐμπαθῆ νοήματα, καὶ ἐγρηγορότος τοῦ σώματος καὶ κατὰ τοὺς ὕπνους»⁸. Ὁ λογισμὸς π.χ. μᾶς ἐπαναφέρει στὴν μνήμη μας ἕνα ἐπεισόδιο ὅπου κάποιος μᾶς ἐξύβρισε. Τότε ἀρχίζει ἡ φαντασία μας νὰ πλάθῃ μιὰν ἀντίδρασι κατὰ τοῦ ἀναγώγου αὐτοῦ, με ὕβρεις, χειροδικίες, κ.λπ., τερπομένης τῆς ψυχῆς μας ἀπὸ τὴν ἱκανοποίησι αὐτῇ, ἡ ὁποία βεβαίως εἶναι ἀνύπαρκτος, φανταστικὴ, ἐνίοτε, ὅμως, μᾶς ὠθεῖ στὴν διάπραξι τῆς ἀντιδράσεως. Εἶναι θλιβερὸ τὸ ὅτι ἡ σύγχρονος ζωὴ ὠθεῖ μετὰ τὰ μέσα της σὲ μιὰν φαντασιακὴ βίωσι τῆς πραγματικότητος. «Συμβαίνει πραγματικά, ἐξαιτίας τῆς ἔξαρσης τῆς διανόησης στὸν 20ὸ αἰῶνα καὶ τῆς ἐξημμένης φαντασίας (ποῦ καλλιεργήθηκε μετὰ τὴν ἀχώνευτη λογοτεχνία, ποίηση, τέχνη καὶ πρὸ παντὸς μετὰ τὸν κινηματογράφο καὶ τὴν τηλεόρασι), νὰ ζεῖ κανεὶς πλασματικὰς καταστάσεις παίρνοντάς τες γιὰ ἀληθινὰς καὶ νὰ οἰκοδομεῖ θεωρίας ὁλόκληρες πάνω σ' αὐτὴ τὴν πλάνην»⁹. Κι αὐτὸ δὲν εἶναι ἄσχετο μετὰ τὴν ἀγνοία τῶν σημερινῶν ἐκκοσμηκευμένων χριστιανῶν γιὰ τοὺς λογισμοὺς καὶ τὸ ἔργο τους.

Ι.Κ.Αγγελόπουλος

Προτεινομένη βιβλιογραφία

Βενεδικτον Ιερομονάχου, *Οἱ λογισμοὶ καὶ ἡ ἀντιμετώπισίς τους*, (Νέα Σκῆτη Ἁγ. Ὁρους: Συνοδία Σπυρ. Ἱερομονάχου, 1997). Βλάχου Ιεροθεοῦ, *Ὁρθόδοξη Ψυχοθεραπεία*, (Λεβάνεια: Ἱ.Μ.Γενεθλίου Θεοτόκου, 19893). Βουτυρά Νικήτα, *Πατερικὲς ἐμπειρίαι* (Ἀθήνα: Ζωή, 1987). Κορναράκη Ἰωάννου, *Στοιχεῖα νηπτικῆς ψυχολογίας*, (Θεσσαλονίκη: Κυριακίδη, 1982). Larchet Jean – Claude, *Ἡ θεραπευτικὴ τῶν πνευματικῶν νοσημάτων*, τόμ. Β' (Ἀθήνα: Ἀποστ. Διακονία, 2008).

¹ Βλ. Δημητρίου Δημητράκου, *Ἐπίτομον Λεξικὸν τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης* (Ἀθῆναι: Γιοβάνης, 1969), σ. 865.

² Ἱεροθεοῦ Βλάχου, *Ὁρθόδοξη Ψυχοθεραπεία* (Λεβάνεια: Ἱ.Μ.Γενεθλίου Θεοτόκου, 19895), σ. 203.

³ Γρηγόριος Σιναΐτου, *Κεφάλαια πάνυ ὠφέλιμα*, ξ' (Φιλοκαλία, τόμ. Δ', σ. 39).

⁴ Ματθ. 15: 19. Πρβλ. Ματθ. 12: 34: «ἐκ γὰρ τοῦ περισσεύματος τῆς καρδίας τὸ στόμα λαλεῖ».

⁵ Μ. Βασιλείου, *Ὁμιλίαι εἰς τὸν Ἀ' Ψαλμόν*, 4 (ΒΕΠ 52,15).

⁶ Ἠλία Πρεσβυτέρου, *Ἀνθολόγιον γνωμικόν*, σκτ' (Φιλοκαλία, τόμ. Β', 301).

⁷ Μαξίμου Ὁμολογητοῦ, *Κεφάλαια περὶ ἀγάπης*, Β', λα' (Φιλοκαλία, τόμ. Β', σ. 18).

⁸ Μαξίμου Ὁμολογητοῦ, *Κεφάλαια περὶ ἀγάπης*, Β', ξη' (Φιλοκαλία, τόμ. Β', σ. 23).

⁹ Σωτήρη Γουνελά, *«Σημειώματα γιὰ ἐπείγοντα ζητήματα στὴ ζωὴ τῶν Ὁρθοδόξων»*, Σύναξις 43/1992, σ. 28.

“ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ ΣΤΗΝ ΝΟΤΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΑΣΙΑ ”

Ευχαριστούμε θερμά τον Μητροπολίτη Χόνγκ Κόνγκ και Άπω Ανατολής, κ. Νεκτάριο, για την επιστολή του στην «Παρεμβολή», μέσα από την οποία μας μεταφέρει στην ιεραποστολική και φιλανθρωπική δραστηριότητα της Ορθόδοξης Εκκλησίας στην Νοτιοανατολική Ασία.

Η σύνταξη

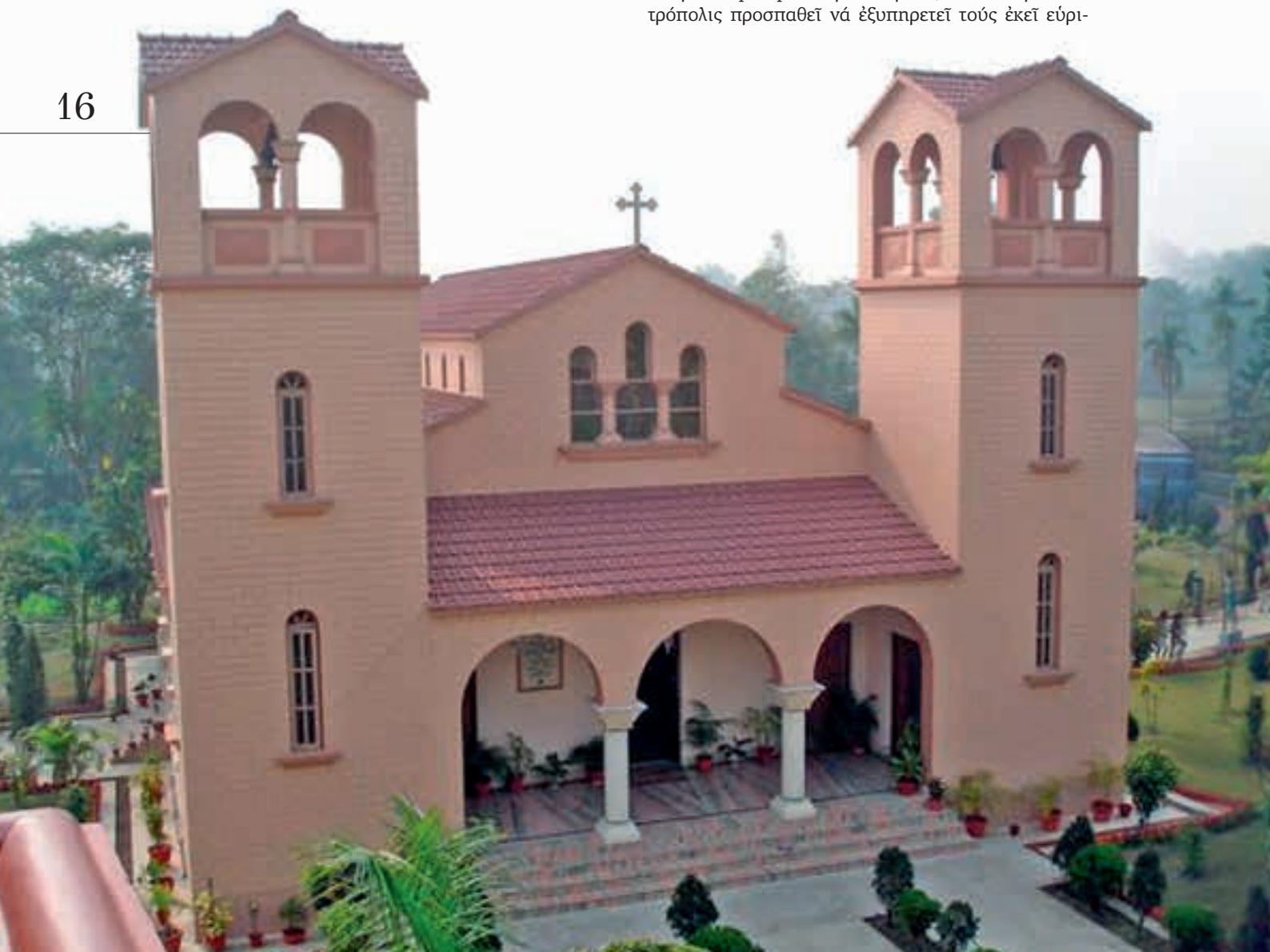
† Του Μητροπολίτη Χόνγκ Κόνγκ καί Άπω Ανατολής ΝΕΚΤΑΡΙΟΥ

Τό έτος 1996, τό Οικουμενικό Πατριαρχείο στό πλαίσιο τῆς ἱερῆς ἀποστολῆς του καί τῆς ἰδιαίτερης μέριμνας πού ἐπιδεικνύει γιά τήν ιεραποστολή, προχώρησε μέ Συνοδική Ἀπόφαση στήν ἴδρυση τῆς ἱεραποστολικῆς Μητροπόλεως Χόνγκ Κόνγκ καί Ἄπω Ἀνατολῆς. Ἡ νέας Μητρόπολις περιλαμβάνει ὑπό τήν πνευματική της δικαιοδοσία εἴκοσι τρεῖς χώρες τῆς Νοτιοανατολικῆς Ἀσίας καί συγκεκριμένα: τό Χόνγκ Κόνγκ (ὅπου βρίσκεται καί ἡ ἔδρα τῆς Μητροπόλεως), τήν Λαϊκή Δημοκρατία τῆς Κίνας, τήν Ταϊβάν, τό Μακάο, τίς Φιλιππίνες, τό Βιετνάμ, τήν Καμπότζη, τό Λάος, τήν Ταϊλάνδη, τήν Μυαν-

μάρ, τήν Μογγολία, τήν Σιγκαπούρη, τήν Ἰνδονησία, τήν Μαλαισία, τό Μπρουνεϊ, τό Τιμόρ, τίς Μαλδίβες νήσους, τό Μπαγκλαντές, τό Νεπάλ, τήν Ἰνδία, τό Πακιστάν, τήν Σρί Λάνκα καί τό Ἀφγανιστάν.

Σήμερα στήν Ἱερά Μητρόπολη Χόνγκ Κόνγκ καί Ἄπω Ἀνατολῆς λειτουργοῦν 47 Ὁρθόδοξες Κοινότητες, ἐκ τῶν ὁποίων οἱ 25 διαθέτουν κτισμένο Ἱερό Ναό. Οἱ Κοινότητες αὐτές λειτουργοῦν στό Χόνγκ Κόνγκ, τή Σιγκαπούρη, τήν Ταϊβάν, τήν Ἰνδονησία, τίς Φιλιππίνες, τό Πακιστάν καί τήν Μαλαισία.

Στήν Ταϋλάνδη, τήν Σανγκάη, τό Πεκίνο, κ.ἄ. δέν ὑπάρχουν μόνιμοι χώροι λατρείας ἀλλά ἡ Ἱερά Μητρόπολις προσπαθεῖ νά ἐξυπηρετεῖ τούς ἐκεῖ εὐρι-

σκομένους Ὁρθοδόξους κατά τίς μεγάλες ἑορτές.

Στὴν Ἱερὰ Μητρόπολη διακονοῦν 32 Κληρικοί. 4 Ἑλληνες, 1 Βρετανός, 11 Ἰνδοί, 9 Ἰνδονήσιοι, 6 Φιλιππινέζοι καὶ 1 Πακιστανός. Στὴν περιοχή Μασμπάντε τῶν Φιλιππίνων λειτουργεῖ μία Γυναικεῖα Ἱερά Μονή μέ τέσσερις Μοναχές καὶ τό παρελθόν ἔτος ξεκίνησε, μέ τὴν χάρη τοῦ Θεοῦ, τὴν λειτουργία της καὶ μία νέα Γυναικεῖα Ἱερά Μονή στό Μεντάν τῆς Ἰνδονησίας.

Οἱ Ὁρθόδοξοι πιστοὶ στὴν Νοτιοανατολική Ἀσία εἶναι περίπου 17.000 καὶ δέν συνυπολογίζουμε τοὺς Κατηχουμένους, κι ὅσους εἶναι ἤδη βαπτισμένοι ἀλλὰ γιὰ διαφόρους λόγους εἶναι ἀναγκασμένοι νά κρύβουν τὴν θρησκευτικὴ τους πίστη.

Θεραπευτολικά ἡ Ἱερὰ Μητρόπολις προσπαθεῖ νά δραστηριοποιεῖται μέ Κατηχήσεις ἐνηλίκων καὶ ἀνηλίκων, μεταφράσεις σέ τοπικὲς γλώσσες καὶ ἔκδοση λειτουργικῶν καὶ πνευματικῶν βιβλίων, διαδικτυακά σεμινάρια, ἐκθέσεις πού προβάλλουν τὴν Ὁρθοδοξία, συμμετοχὴ σέ ἐκθέσεις βιβλίου, καὶ ἰδιαιτέρως προσπαθεῖ νά ἀνεγείρει Ἱερούς Ναοὺς ἢ ὅπου αὐτὸ δέν εἶναι ἐφικτό, νά ἐνοικιάζει κατάλληλους χώρους, στοὺς ὁποίους τελοῦνται ἡ θεία Λειτουργία καὶ τὰ σωστικά Ἱερά Μυστήρια.

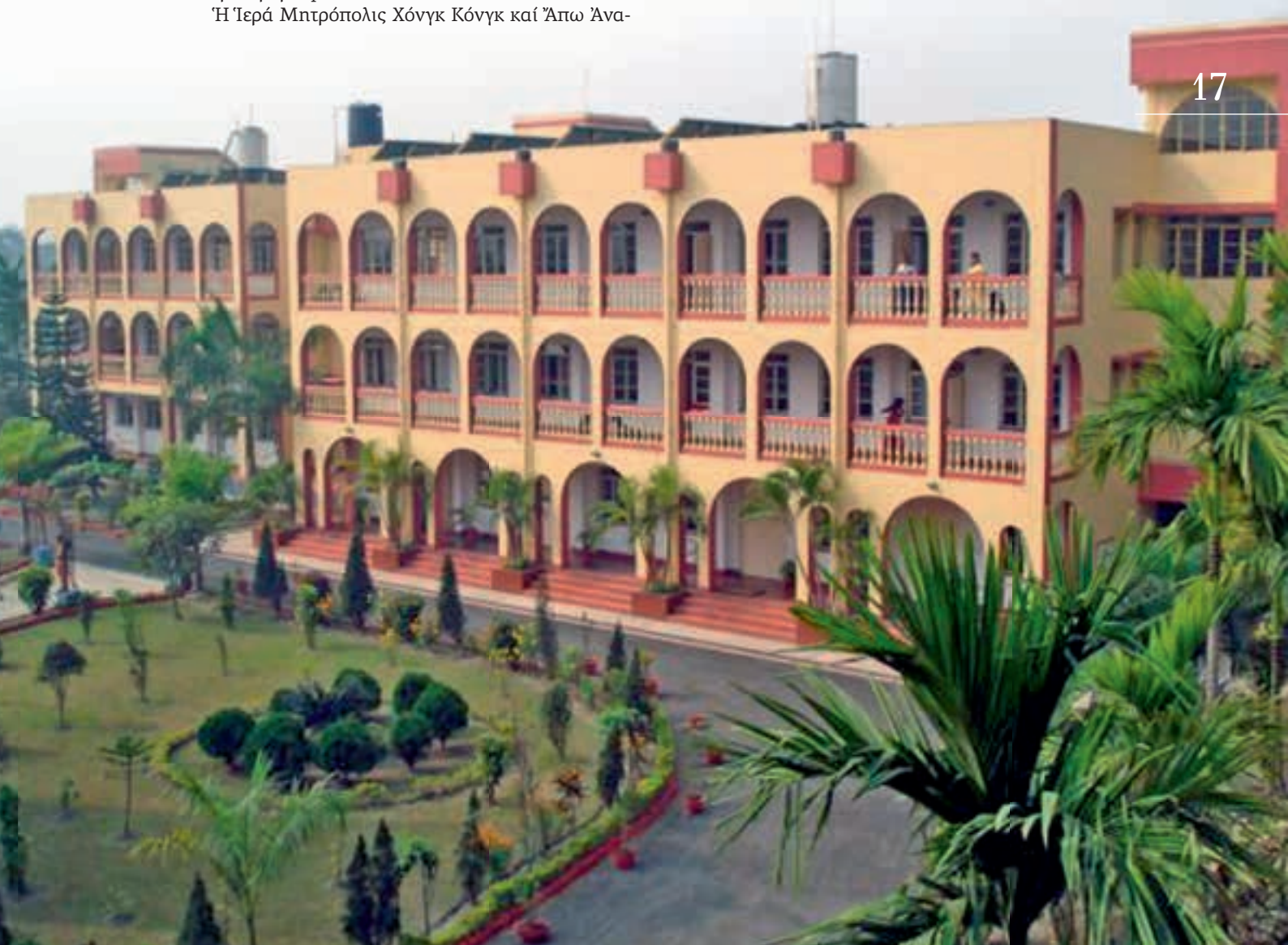
Ἡ Μητρόπολις ἀντιμετωπίζει πάμπολλες δυσκολίες στὴν ἀνάπτυξη τοῦ ἱεραποστολικοῦ της ἔργου. Ἡ ἔλλειψη κληρικῶν μέ ἱεραποστολικὸ φρόνημα καὶ ἡ ἀπουσία οἰκονομικῶν πόρων εἶναι ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα προβλήματα.

Ἡ Ἱερὰ Μητρόπολις Χόνγκ Κόνγκ καὶ Ἄπω Ἀνα-

τολῆς συνταιριάζει τό ἱεραποστολικὸ της ἔργο καὶ μέ τὴν φιλανθρωπία. Ἡ φιλανθρωπία εἶναι ἔκφραση τῆς ἀνιδιοτελοῦς ἀγάπης καὶ φυσικὸς καρπὸς τῆς πίστεως πρὸς τὸν Θεό. Μέσα ἀπὸ αὐτὴ τὴν θεώρηση τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης καὶ διακονίας ἡ Ἱερὰ Μητρόπολις λειτουργεῖ καὶ συντηρεῖ ἀρκετὰ φιλανθρωπικά Ἰδρύματα καὶ προγράμματα σέ διάφορες χώρες τῆς Νοτιοανατολικῆς Ἀσίας.

Συγκεκριμένα:

- 8 Ἱατρεῖα στὴν Δυτικὴ Βεγγάλη τῆς Ἰνδίας. (κάθε Ἱατρεῖο στελεχώνεται ἀπὸ ἓναν Ἱατρό, μία Νοσηλεύτρια, μία Εὐπρεπίστρια καὶ διαθέτει ἐξοπλισμένο Φαρμακεῖο).
- 2 Κλινικὲς στὴν Ἰνδονησία. Μία στό νησί Νίας τῆς Σουμάτρας καὶ μία στὴν πόλη Μεντάν. (Στελεχώνονται ἀπὸ δύο Ἱατροὺς, τέσσερις Νοσηλεύτριες).
- 1 Ὀδοντιατρεῖο στὴν Καλκούτα τῆς Ἰνδίας.
- 1 Ὁρφανοτροφεῖο μέ 180 κορίτσια στὴν Καλκούτα τῆς Ἰνδίας.
- 1 Οἰκοτροφεῖο γιὰ ἄπορα παιδιὰ στό Μεντάν τῆς Ἰνδονησίας.
- 1 Οἰκοτροφεῖο γιὰ ἄπορα παιδιὰ στὴν Σινγκαράγια τῆς Ἰνδονησίας.
- 5 Νηπιαγωγεῖα. (Ἰνδία, Ἰνδονησία, Φιλιππίνες).

- 10 Δημοτικά Σχολεία. (Ινδία, Ίνδονησία).
- 2 Γυμνάσια. (Ινδονησία).
- 2 Τεχνικές Σχολές. (Ινδία, Ίνδονησία).
- 1 Άνωτάτη Πολυτεχνική Ακαδημία με δύο τμήματα Πληροφορικής και Διοικήσεως Έπιχειρήσεων. (Ινδονησία).
- 1 Θεολογικό Σεμινάριο στο Μεντάν της Ίνδονησίας. (Διδάσκεται και η Έλληνική γλώσσα).

Έπίσης η Ίερά Μητρόπολις αναπτύσσει προγράμματα:

- οικονομικής ενίσχυσεως σέ άπόρους.
- εβδομαδιαίας διανομής τροφίμων, ίματισμού, ειδών προσωπικής ύγιεινής και φαρμάκων.

τήν εξασφάλιση πόσιμου ύδατος.

Τήν περίοδο του φονικού Τσουνάμι, η Ίερά Μητρόπολις έκτισε Σχολεία και Κλινικές σέ περιοχές της Ταϊλάνδης και της Ίνδονησίας οι όποιες επλήγησαν από την θεομηνία και λειτούργησε προγράμματα Ψυχολογικής ύποστηρίξεως των θυμάτων και κυρίως των παιδιών. Έπίσης σέ αρκετές πειροχές έκτισε νέες κατοικίες και βοήθησε μέ την αγορά δικτύων και μικρών λέμβων έντοπίους ψαράδες νά εργασθούν και πάλι και νά θρέψουν τίς οικογένειές τους.

Τό έτήσιο κόστος όλων των ίεραποστολικών και φιλανθρωπικών προγραμμάτων της Ίεράς Μητροπόλεως άγγίζει τό ποσό των 750.000 ευρώ. Η Ίερά Μητρόπολις είναι έξ' ολοκλήρου υπεύθυνη για την συ-

Ίεραποστολικά η Ίερά Μητρόπολις προσπαθεί νά δραστηριοποιείται μέ Κατηχήσεις ένηλίκων και άνηλίκων, μεταφράσεις σέ τοπικές γλώσσες και έκδοση λειτουργικών και πνευματικών βιβλίων, δι-αδικτυακά σεμινάρια, έκθέσεις πού προβάλλουν την Όρθοδοξία, συμμετοχή σέ έκθέσεις βιβλίου, και ιδιαιτέρως προσπαθεί νά άνε-γείρει Ίερούς Ναούς ή όπου αυτό δέν είναι έφικτό, νά έννοικιάζει κατάλληλους χώρους, στους όποιους τελούνται η θεία Λειτουργία και τά σωστικά Ίερά Μυστήρια.

- διανομής σχολικών ειδών και σχολικών βιβλίων σέ άπορα παιδιά (Στίς χώρες της Νοτιοανατολικής Άσίας δέν υπάρχει δωρεάν Παιδεία. Οί μαθητές άκόμα και στά Δημόσια Σχολεία όφείλουν νά καταβάλουν ένα μικρό ποσό για δίδακτρα και την άγορά των βιβλίων).
- επισκέψεων σέ Νοσοκομεία και Φυλακές.
- καθημερινού συσιτίου.
- κατασκευής μικρών οίκων για άστεγες οικογένειες.
- ψυχολογικής και ύλικής ύποστηρίξεως σέ ακοπονημένες γυναίκες και έγκυφατελεϊμένα παιδιά.
- προστασίας προσφύγων.
- διανομής άνθρωπιστικής βοήθειας σέ περιοχές πού επλήγησαν από φυσικές καταστροφές.
- ύποτροφιών σέ άπόρους σπουδαστές.
- εκπαιδευτικής ύποστηρίξεως αναλφάβητων (κυρίως στο Πακιστάν).
- γεωτρήσεις σέ ύποβαθμισμένες περιοχές για

ντήρηση, τον έξοπλισμό και την λειτουργία των Ίδρυμάτων και των Προγραμμάτων καθώς και για την μισθοδοσία των Κληρικών και του Προσωπικού πού εργάζεται στα διάφορα φιλανθρωπικά και εκπαιδευτικά Ίδρύματα. Τά χρήματα προέρχονται από δωρεές φίλων της Ίεραποστολής και αυτές οι δωρεές είναι και η μοναδική πηγή έσόδων της ίεραποστολικής Μητροπόλεως Χόνγκ Κόνγκ και Άπω Ανατολής.

Τό ίεραποστολικό έργο της Όρθοδόξου Έκκλησίας στην Νοτιοανατολική Άσία είναι άκόμα στα σπάργανα. Χρειάζεται χρόνο και φυσικά θερμή ύποστήριξη για νά ριζώσει και νά καρποφορήσει. Και φυσικά πολλή, πολλή προσευχή!

«Δεήντε ούν του Κυρίου του θερισμού όπως έκβάλν εργάτας...».

“

S.O.S Παιδικά χωριά!

”

ΠΑΡΕΜΒΟΛΗ

Χρόνια πριν, άκουγα για τα Παιδικά χωριά S.O.S, κυρίως όταν πλησίαζαν οι γιορτές των Χριστουγέννων, ή μέσα από τους τηλεμαραθώνιους. Μεγάλη χαρά ένιωσα όταν στα πλαίσια των σπουδών μου είχα την ευκαιρία να γνωρίσω από κοντά όλη αυτήν την προσπάθεια.

Το πρώτο Παιδικό Χωριό S.O.S βρίσκεται στη Βάρη Αττικής και δημιουργήθηκε σε μία έκταση 23 στρεμμάτων, η οποία παραχωρήθηκε δωρεάν το 1977 από το Υπουργείο Γεωργίας και τον ίδιο χρόνο ο τότε Πρόεδρος της Δημοκρατίας, αείμνηστος Κωνσταντίνος Τσάτσος, έθεσε το θεμέλιο λίθο για την έναρξη των οικοδομικών εργασιών.

Το 1982 ξεκίνησε η λειτουργία του Παιδικού Χωριού S.O.S με την ολοκλήρωση όλων των έργων υποδομής και την ανέγερση των 7 πρώτων σπιτιών, στα οποία εγκαταστάθηκαν οι πρώτες οικογένειες S.O.S.

Το Μάιο του 1984 έγιναν τα επίσημα εγκαίνια από την Υφυπουργό Κοινωνικών Υπηρεσιών και το 1988 ολοκληρώθηκαν όλες οι οικοδομικές εργασίες με την προσθήκη 6 νέων σπιτιών.

Σήμερα λοιπόν αποτελείται από 13 σπίτια οικογενειών S.O.S για 90 παιδιά, το σπίτι του Διευθυντή, το σπίτι του φύλακα και το σπίτι των υπό εκπαίδευση Μπτέρων S.O.S. Επίσης, υπάρχει το Κοινοτικό, όπου στεγάζονται τα γραφεία, το μελετητήριο, η βιβλιοθήκη, το μαγαζάκι και αίθουσες πολλαπλών χρήσεων. Στον περιβάλλοντα χώρο υπάρχει το εκκλησάκι της Ζωοδόχου Πηγής, ένα μικρό γήπεδο μπάσκετ, το ανοιχτό θέατρο «Έλλη Λαμπέτη», μία παιδική χαρά και πολλοί χώροι πρασίνου.

Όλα αυτά συνθέτουν ένα πλαίσιο μέσα στο οποίο δουλεύουν οι Μπτέρες S.O.S και όλοι οι ειδικευμένοι συνεργάτες, για την καλύτερη προστασία των παιδιών που ζουν κοντά τους.

Η ανέγερση όλων των σπιτιών και των υπόλοιπων βοηθητικών και υποστηρικτικών κτιρίων έγινε απο-

κλειστικά και μόνο με δωρεές συνανθρώπων μας από την Ελλάδα και το εξωτερικό. Η λειτουργία και συντήρηση του Παιδικού Χωριού S.O.S Βάρης είναι έργο δύσκολο και απαιτεί τη συνεχή και συχνή ηθική και υλική στήριξη πολλών ανθρώπων. Όλα τα έξοδα διατροφής, ένδυσης, μόρφωσης και φαρμακευτικής περίθαλψης καλύπτονται αποκλειστικά και μόνο από τις μικρές ή μεγάλες δωρεές που προσφέρουν ιδιώτες, εταιρείες ή οργανισμοί.

ΣΚΟΠΟΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΚΩΝ ΧΩΡΙΩΝ S.O.S.

Ο σκοπός των Παιδικών Χωριών S.O.S είναι να βοηθούν παιδιά, που έχουν ανάγκη φροντίδας και προστασίας

γιατί έχουν βρεθεί μακριά από το φυσικό οικογενειακό τους περιβάλλον, προσφέροντάς τους τη δυνατότητα να ξαναβρουν ένα μόνιμο σπίτι και να ζήσουν σε ένα περιβάλλον, το οποίο πλησιάζει το πλαίσιο της φυσικής οικογένειας.

Σε μία οικογένεια S.O.S ζουν μαζί έξι ως οκτώ παιδιά, αγόρια και κορίτσια διαφορετικών ηλικιών, που μεγαλώνουν **μαζί σαν αδέρφια.**

Η επιλογή των παιδιών στα Παιδικά Χωριά γίνεται με αποκλειστικό κριτήριο την ανάγκη προστασίας τους.

Το παιδικό χωριό S.O.S απευθύνεται σε ηλικίες από 0-17 ετών, ουσιαστικά όμως τα τελευταία χρόνια δέχονται από 4 ετών και άνω. **Η εισαγωγή των παιδιών γίνεται μέχρι την ηλικία των 8 ετών και γίνονται δεκτά, παιδιά σωματικά και ψυχικά υγιή, τα οποία δεν έχουν ανάγκη ειδικής αγωγής.**

Ιατροπαιδαγωγική και κοινωνική εργασία συμπληρώνουν το εκπαιδευτικό πρόγραμμα των Παιδικών Χωριών S.O.S.

Τα Παιδικά Χωριά S.O.S αναλαμβάνουν την

ευθύνη των παιδιών από μικρή ηλικία, προσφέροντας συνεχή εκπαίδευση στα σχολεία της περιοχής και τα καλύπτουν μέχρι την πλήρη κοινωνική και επαγγελματική τους αποκατάσταση. Μετά την ολοκλήρωση της βασικής τους εκπαίδευσης ζουν στη Στέγη Νέων - ένα πρωτοποριακό και απαραίτητο πρόγραμμα για τους εφήβους - που βοηθάει στην πνευματική, επαγγελματική καλλιέργεια των παιδιών των Χωριών S.O.S.

Το 1997 δημιουργήθηκε το δεύτερο Παιδικό Χωριό S.O.S που βρίσκεται στο Πλαγιάρι Θεσσαλονίκης, σε μία έκταση 29 στρεμμάτων που αγοράστηκε χάρις στο κληροδότημα LEON PISANI. Τον Οκτώβριο του 1998 εγκαινιάστηκε από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας Κωνσταντίνο Στεφανόπουλο. Αποτελείται από 10 σπίτια οικογενειών S.O.S για 60 παιδιά, τρία βοηθητικά οικήματα και το Κοινωνικό, όπου στεγάζονται γραφεία, βιβλιοθήκη, μελετητήριο κλπ. Στον περιβάλλοντα χώρο υπάρχει το εκκλησάκι του Αγίου Σπυρίδωνα, γήπεδα παιδικές χαρές και το ανοικτό θέατρο Αλίκη Βουγιουκλάκη.

Το 1992 ξεκίνησε η λειτουργία της Στέγης Νέων στο Π. Φάληρο, η οποία στεγάζεται σε ιδιόκτητο κτίριο και φιλοξενεί αγόρια και κορίτσια που μεγαλώνουν στο Παιδικό Χωριό S.O.S Βάρης και πλησιάζουν την ενηλικίωσή τους ή έχουν ήδη ενηλικιωθεί. Η προστασία των παιδιών ολοκληρώνεται μετά την εκπαιδευτική τους κατάρτιση και εφόσον έχουν λάβει τα εφόδια που θα τους επιτρέψουν να ζήσουν πλέον ανεξάρτητα.

Το 1999 ξεκίνησε το κέντρο πρόληψης και θεραπείας για το παιδί και την οικογένειά του, που είναι ένα νέο πρόγραμμα και λειτουργεί στην περιοχή της Κυψέλης, στην Αθήνα. Έχει σκοπό τη διεύρυνση του κοινωνικού ρόλου του S.O.S σε περισσότερα παιδιά και τις οικογένειές τους που βρίσκονται σε κρίση ή κάτω από το όριο της φτώχειας και στόχο την πρόληψη και θεραπεία τους έτσι ώστε το παιδί και η οικογένεια να παραμείνουν ενωμένοι.

Το 2004 ξεκίνησε η λειτουργία της Στέγης Νέων στην Θεσσαλονίκη, η οποία στεγάζεται σε ιδιόκτητο κτίριο και φιλοξενεί αγόρια και

κορίτσια που μεγαλώνουν στο Παιδικό Χωριό S.O.S Πλαγιάριου.

ΝΟΜΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΩΝ ΧΩΡΙΩΝ S.O.S.

Τα Παιδικά Χωριά S.O.S Ελλάδος είναι μέλος επιστροφής τους στο Παιδικό Χωριό.

Οι φυσικοί γονείς των παιδιών, ανάλογα με την περίπτωση, βλέπουν τα παιδιά μία φορά το μήνα ή και συχνότερα. Επιπλέον μπορούν να τα πάρουν και Σαββατοκύριακο σπίτι τους, ή

στις διακοπές για κάποιο διάστημα συγκεκριμένο, π.χ. το Πάσχα κάποιοι γονείς πήραν τα παιδιά τους τη β' εβδομάδα των διακοπών διότι την α' εβδομάδα (Μ. Εβδομάδα) τα παιδιά έμειναν και γιόρτασαν με τα παιδιά που δε θα τα έπαιρναν οι γονείς τους.

ΟΙ ΤΕΣΣΕΡΙΣ ΑΡΧΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΚΩΝ ΧΩΡΙΩΝ S.O.S.

Ιδρυτής των Παιδικών Χωριών S.O.S είναι ο Dr. HERMANN GMEINER (1919 - 1986) που το έτος 1949 εμπνεύστηκε τις τέσ-

σερις βασικές αρχές της ιδέας και φιλοσοφίας των Παιδικών Χωριών S.O.S, οι οποίες είναι οι εξής:

Η μητέρα: Αποτελεί το ανθρωποκεντρικό σημείο της ιδέας και έρχεται να καλύψει το μεγάλο συναισθηματικό και ψυχικό κενό που αισθάνεται το παιδί που βρέθηκε μόνο του. Είναι μία γυναίκα χωρίς άμεσες οικογενειακές υποχρεώσεις ηλικίας 32 έως 45 ετών, γεμάτη ψυχική, σωματική υγεία και συναισθήματα αγάπης για πολλά παιδιά. Κάθε Μητέρα S.O.S έχει τις ίδιες φροντίδες, υποχρεώσεις και χάρες όπως έχει κάθε φυσική μητέρα. Φυσικά πρέπει να έχουν την Ελληνική ιθαγένεια. Η μητέρα S.O.S δικαιούται ένα ρεπό την εβδομάδα, ενώ όλες τις ημέρες και ώρες βρίσκεται στο Παιδικό Χωριό, στο σπίτι της και φροντίζει την ανατροφή των παιδιών της. Οι μητέρες παρακολουθούν σεμινάρια πριν έρθουν σε επαφή με τα παιδιά. Επιπλέον υπάρχουν και οι **Θείες** και οι **Παιδαγωγοί**. Οι θείες είναι οι κυρίες που εκπαιδεύονται μέχρι να γίνουν μαμάδες, αντικαθιστούν τις μητέρες την ημέρα που έχουν ρεπό και αν προκύψει κάτι απρόοπτο στις μητέρες. Μένουν στα σπίτια φιλοξενίας. Οι παιδαγωγοί πολλές φορές έχουν το ρόλο του πατέρα για οποιοδήποτε πρόβλημα προκύψει στα

παιδιά. Κάθε παιδαγωγός αναλαμβάνει 2 σπιτάκια. Καθημερινά βρίσκεται σίγουρα κάποιος εκεί.

Τα αδέρφια: Η διαβίωση με τα φυσικά αδέρφια ή άλλα παιδιά γίνεται σε ένα μικρό οικογενειακό πλαίσιο, έτσι ώστε να μπορούν να αναπτυχθούν ανθρώπινες σχέσεις και βέβαια να παραμένουν δεμένα μεταξύ τους τα φυσικά αδέρφια. Η εισαγωγή των παιδιών στο Παιδικό Χωριό γίνεται μέχρι την ηλικία των 8 ετών, διότι μέχρι τότε μπορεί να διαμορφωθεί ο χαρακτήρας του παιδιού. Υπάρχει μία εξαίρεση, σύμφωνα με την οποία μπορούν να μπουν και σε μεγαλύτερη ηλικία παιδιά, όταν εισαχθούν δύο ή και παραπάνω φυσικά αδέρφια και κάποια είναι έως 8ετών, ενώ τα υπόλοιπα μεγαλύτερα. Δεν είναι απαραίτητο τα φυσικά αδέρφια να μένουν στο ίδιο σπίτι. Αυτό καθορίζεται ανάλογα με την ηλικία των παιδιών. Αν δε μένουν λοιπόν τα φυσικά αδέρφια στο ίδιο σπίτι, τότε υπάρχει μέριμνα ώστε να έρχονται σε συχνή επαφή μεταξύ τους και να μη χάνεται η αδελφική σχέση.

Το σπίτι: Κάθε οικογένεια S.O.S. έχει το δικό της σπιτικό, το οποίο αποτελεί το φυσικό καταφύγιο για κάθε παιδί, δίνοντας του τη δυνατότητα να έχει τον ατομικό του χώρο, βοηθώντας το έτσι στην ανάπτυξη της προσωπικότητάς του. Κάθε σπίτι έχει μέχρι οκτώ παιδιά.

Το χωριό: Είναι η φυσική και πολύτιμη προέκταση της οικογένειας S.O.S, αποτελώντας για το παιδί το άμεσα ευρύτερο κοινωνικό του περιβάλλον που του επιτρέπει να αναπτυχθεί με ένα αίσθημα ασφάλειας και φροντίδας. Κάθε Παιδικό Χωριό S.O.S αποτελείται από 10-12 σπιτικά και κτίζεται κοντά σε κατοικημένες περιοχές αποτελώντας μέρος της περιφέρειας της πόλης, αλλά και μία γέφυρα προς την κοινωνία για τα παιδιά που ζουν σε αυτό.

Το Ίδρυμα Α. Ωνάσης βράβευσε τον Hermann Gmeiner, με το βραβείο «ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ», για την προσφορά του στο παιδί και στην κοινωνία.

Ιδέες σαν αυτή του Hermann Gmeiner είναι καλό να γίνονται πράξη. Ευτυχώς πολλές ανάλογες πράξεις από διάφορες οργανώσεις συντελούνται καθημερινά όχι μόνο στη χώρα μας, μα και παγκόσμια από διάφορες φιλανθρωπικές οργανώσεις. Εξίσου καλό κι ωφέλιμο είναι οι πράξεις αυτές να προβάλλονται και να βρίσκουν μιμητές. **Στο χέρι μας να τις ανακαλύψουμε, να βάλουμε κι εμείς το δικό μας οβολό, το δικό μας λιθαράκι και να φτιάξουμε τον κόσμο μας ομορφότερο. Μπορούμε!**

Επιμέλεια:

Αλεξία Χονδροπούλου

Φοιτ. Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας

20 Χρόνια ΠΑΡΕΜΒΟΛΗ

στο Πανεπιστήμιο, στην Εκκλησία, στην Κοινωνία

π. Βασιλείου Γοντικάκη: Θάνατος και χαρά!

(Απρίλιος-Μάιος-Ιούνιος 2002, τεύχος 61)

Τι σημαίνει θάνατος, τι σημαίνει ανυπαρξία, μια στιγμή να νιώσουμε ότι όλα είναι άχρωμα και άοσμα, τότε τι κάνουμε; Εγώ λέω ένα πράγμα: να περιμένουμε. Να περιμένουμε πού; Μέσα στην Εκκλησία όπου νιώθεις ότι υπάρχει μια ζεστασιά και μία ευρυχωρία. Όπως λέμε το έμβρυο μένει μέσα στη μήτρα της μάνας του και επειδή μένει εκεί, συνεχίζει να ζει. Έτσι και εμείς πρέπει να μένουμε μέσα στη μήτρα της μητέρας μας Εκκλησίας, αυτό που λέμε μετά από την πορεία: «μείνον μεθ' ημών», μείνε μαζί μας και εμείς θα μείνουμε μαζί Σου. Άλλα σχόλια δεν θέλουμε πια.

Εμείς θέλουμε να μείνουμε μαζί Σου. Αυτό μας φτάνει. Έχει μεγάλη σημασία να μείνουμε κάπου και να δούμε αυτό «το κάπου», το Ένα για το οποίο είμαστε και το οποίο μας εκκολάπτει. Ο πόνος έχει νόημα επειδή βρισκόμαστε στη μήτρα κάποιου που μας αγαπάει. Εκεί, όποιος πολύ πονάει, σημαίνει ότι είναι πληγμένος και μπορεί να δεχθεί μεγάλα χαρίσματα.

Εδράνων αδράνεια

(Ιούλιος-Αύγουστος-Σεπτέμβριος 1998, τεύχος 46)

Το ποσοστό των φοιτητών που παρακολουθεί ανελλιπώς τις προαιρετικές διαλέξεις είναι απελπιστικά μικρό. Βέβαια στην αρχή τα πράγματα είναι διαφορετικά. Ο ενθουσιασμός και η ανάγκη γνωριμίας του πρωτοετή με το νέο περιβάλλον δίνουν μια πνοή ζωντάνιας στην έναρξη κάθε έτους. Η αεικινησία που συναντάει κανείς την περίοδο των εγγραφών και για λίγες ημέρες ακόμα είναι εντυπωσιακή. Αυτά όμως γρήγορα «ξεθυμούνται» και τα αμφιθέατρα αποκτούν τη γνώριμη εικόνα ερήμωσης...

Συνέντευξη με τον π. Κάλλιστο Ware

(Ιανουάριος-Φεβρουάριος 1990, τεύχος 5)

«Προκειμένου να επιτύχουμε μία καλύτερη συμμετοχή των ανθρώπων στη λειτουργική ζωή της εκκλησίας και ιδιαίτερα στη Θεία Λειτουργία, θα πρέπει, για παράδειγμα, να ενθαρρύνουμε το εκκλησίασμα να ψάλλει περισσότερο. Επίσης η ευχή της αναφοράς θα πρέπει να διαβάζεται σωστά, ώστε να ακούγεται από το εκκλησίασμα, όπως γινόταν στην πρώτη εκκλησία. Ακόμη, η συχνή Θ. Κοινωνία είναι κάτι το απαραίτητο, φυσικά ύστερα από προσεκτική προετοιμασία. Η παραμέληση του Μυστηρίου της Εξομολογήσεως είναι ένα άλλο σημαντικό πρόβλημα που εμείς θα πρέπει να το ξεπεράσουμε δίνοντάς του περισσότερη προσοχή. Τέλος, το κήρυγμα δεν θα πρέπει να είναι ορθολογιστικό, αλλά λειτουργικό. Όλα αυτά γίνονται ήδη σε ορισμένες από τις ενορίες μας, αλλά εμείς χρειαζόμαστε να μεταφερθούν παντού.»

Γιόγκα και ψυχασμός

(Ιανουάριος-Φεβρουάριος 1991, τεύχος 10)

Ας δούμε εάν μπορεί να παραλληλισθεί γιόγκα και Χριστιανισμός: Ο ορθόδοξος μυστικισμός δεν έθρεψε τάσεις απομόνωσης και κοινωνικής αδιαφορίας. Αντίθετα, καλλιέργησε την κοινωνική ευαισθησία και την συνείδηση του κοινωνικού καθήκοντος, τονίζοντας ότι η τελειότητα βασίζεται στην αγάπη... **Αντίθετα με τον χριστιανό μοναχό που κάνει τον αγώνα του μέσα στο φως της ελπίδας, στην χάρη και την αγάπη του Θεού, ο γιόγκι κάνει μια πορεία αρχικά με την βοήθεια ενός γκουρού, αλλά στη συνέχεια προχωρεί μόνος του σε μια φοβερή μοναξιά, προσπαθώντας να νεκρώσει κάθε του κύτταρο, με τελική συνέπεια τη διάλυσή του στη σιωπή του απρόσωπου κι απόλυτου...** Κάθε άποψη πως η Γιόγκα είναι απλώς ασκήσεις για χαλάρωση και υγεία καταρρίπτεται από τους ίδιους τους γκουρού: «Η γιόγκα είναι η τέχνη του να πεθάνει κανείς, όχι να ζήσει!», όπως είπε αποκαλυπτικά ο δάσκαλος Σουαμίτζι.

Η πραγματικότητα του ονείρου -

(Νοέμβριος-Δεκέμβριος 1990, τεύχος 9)

Κατά την διάρκεια της φάσης REM (Rapid Eye Movement), η οποία ονομάζεται παράδοξος ύπνος, βλέπουμε όνειρα. Κάθε επεισόδιο παράδοξου ύπνου διαρκεί 15-20 λεπτά κι επαναλαμβάνεται κάθε 90-100 λεπτά. Έχει πια αποδειχθεί ότι υπάρχει μια σύνδεση ανάμεσα στην ικανότητα σύνθετης σκέψης ενός ατόμου και στην πολυπλοκότητα ή «ποιότητα» των ονείρων του. Κάτι άλλο που αλλάζει από άτομο σε άτομο είναι το πόσο θυμόμαστε τα όνειρά μας. Ο Roffway υποστηρίζει ότι ο ύπνος REM ενεργοποιεί σημαντικά τα νευρικά κύτταρα κι ευνοεί έτσι την ωρίμανση του κεντρικού νευρικού συστήματος μέσω ερεθισμάτων εσωτερικής φύσης. Έρευνες αποδεικνύουν ότι η έλλειψή του επιφέρει μείωση της νοημοσύνης, αύξηση της αγωνίας, της κατάθλιψης και της επιθετικότητας. Επιβεβαιώνεται, λοιπόν η σημασία του ονείρου στην ψυχολογική κατάσταση του ατόμου.

ΠΑΡΕΜΒΟΛΗ

ΠΑΡΕΜΒΟΛΗ

Η αλλαγή που δεν θα 'ρθει

με αφορμή τις εθνικές εκλογές της 18ης Ιουνίου (Μάιος-Ιούνιος 1989, τεύχος 2)

Πράγματι από τις εκλογές αυτές θα κριθεί η «σωτηρία του τόπου»; Εξαρτάται από το τι εννοεί κανείς λέγοντας σωτηρία.. Αν δεν αντέχεις να μας υποτιμούν βάνουσα οι πολιτικοί μας με το να μας εγκλωβίζουν σε οικονομικά, κοινωνικά ή πολιτικά ψευδοπροβλήματα, Αν διψάς για κάτι, που να κυοφορεί την ζωή, ένα ήθος που να λυτρώνει το ανθρώπινο πρόσωπο, να καταξιώνει την ουσία του κι όχι την περι-ουσία του ή να ενισχύει την εξ-ουσία του, τότε μπορούμε να δούμε πόσο αφέλές είναι το να εξακολουθούμε να στηριζόμαστε στις «συνταγές» που μας προτείνουν οι πολιτικοί μας. Τότε θα πρέπει να στραφούμε και να ψάξουμε αλλού, ίσως σε κάποια κείμενα, στο μέλος κάποιων θεσπέσιων ύμνων, σε θαμπά εικονίσματα και σε ερειπωμένα ξωκλήσια, όπου δειλά οι Ευρωπαίοι προσπαθούν να ψηλαφίσουν, έκθαμβοι κι εκστατικοί, το κάλλος της λησμονημένης μας παράδοσης, που έχει οικουμενικές και μοναδικές σωτήριες διαστάσεις.

Επάγγελμα Φοιτητής

(τεύχος 3)

Άραγε το να είσαι φοιτητής, σήμερα το 1989, σημαίνει ότι ασκείς ένα επάγγελμα σαν όλα τα άλλα, ότι βρίσκεσαι σε μια ανώτερη βαθμίδα στην ιεραρχία της μάθησης, ή ότι ακολουθείς έναν τρόπο ζωής και δράσης εντελώς ιδιόμορφο; Αναμφισβήτητα, ο φοιτητόκοσμος είναι ένας ολόκληρος κόσμος με δικό του λεξιλόγιο, τρόπο σκέψης κι αντίδρασης στα διάφορα κοινωνικο-πολιτικά γεγονότα. Αλλά, ας δούμε πιο συγκεκριμένα την καθημερινότητα του Πανεπιστημίου, τις διακυμάνσεις της φοιτητικής ζωής. Ποιός ενδιαφέρεται αληθινά για το αν γίνονται μαθήματα, αν δεν γίνονται ή για το πώς γίνονται; **Κι αναρωτιέμαι τι είναι η φοιτητική συνείδηση: να παρακολουθώ τα μαθήματα για να τα παρακολουθώ, με απώτερο και μοναδικό στόχο την επίδοση στις εξετάσεις, να μην τα παρακολουθώ και ν' αξιοποιώ τις πολύτιμες ώρες μου στην καφετέρια ή να μελετώ κάποιες ώρες στα σπουδαστήρια αποβλέποντας στην επιστημονική μου κατάρτιση;** Καθισμένος σε ένα ημιάδειο αμφιθέατρο κοιτώ γύρω μου κι αναρωτιέμαι εάν όσοι κάθονται στα έδρανα αντιπροσωπεύουν παραπάνω από το 1/3 των φοιτητών... Αυτά σκεφτόμουν μια μέρα καθώς έβλεπα τους εντυπωσιακούς τίτλους κάποιων ανακοινώσεων: «Γιόγκα για φοιτητές», «εκδρομές για φοιτητές», «εκπτώσεις για φοιτητές». Κι αναρωτήθηκα για άλλη μια φορά: Ποια είναι η ταυτότητα αυτού του νέου, που τόσο πολύ ενδιαφέρει τα κοινωνικά, πολιτικά, θρησκευτικά και καλλιτεχνικά συστήματα; Για να 'ναι στόχος θα τ' αξίζει. Αλλά τι νόημα έχει να λέγεται κανείς φοιτητής, όταν φέρει τον τίτλο χωρίς ν' ανταποκρίνεται στις υποχρεώσεις και στις ευθύνες;

Η έννοια του Αγίου: Τόλμημα προσέγγισης

(Μάρτιος-Απρίλιος, τεύχος 1)

Μην φανταστεί κανείς πως ο Άγιος είναι ύπαρξη εντυπωσιακή και εξώκοσμη, που θαμπώνει τους άλλους με ανύπαρκτες επιδείξεις υπερφυσικής δύναμης. Μην τον εννοήσει σαν κάτι **μακρινό και αγέρωχο** στην τελειότητά του, τρομερό κι απρόσιτο στο ύψος του. Κάθε άλλο· ο Άγιος είναι πολύ κοντά μας με την απύθμενη αγάπη και τη μοναδική του απλότητα. Μας ξεκουράζει, μας τονώνει, όχι μόνο επειδή γνωρίζουμε πως η δύναμή του δεν υπάρχει παρά μόνο για το καλό μας (τι σπάνιο πράγμα στην κοινωνία του κόσμου μας!) αλλά και επειδή από ταπείνωση πιστεύει πως είναι ασήμαντος μπροστά στον Θεό για χειρότερα από τα δικά μας αμαρτήματα. **Ο Άγιος είναι πολύ κοντά μας και για έναν άλλο λόγο· γιατί, κάνει τον πόνο μας δικό του. Αγαπά τον Θεό και κάθε άνθρωπο με όλη την δύναμη της ψυχής του. Προσφέρει χωρίς ανταλλάγματα, χωρίς να αποζητά θαυμαστές ή οπαδούς. Είναι αυστηρός με τον εαυτό του κι επιεικής με τους άλλους.** Το σημαντικό είναι πως όλοι είμαστε εν δυνάμει Άγιοι και πως όποιος από εμάς συμμετέχει συνειδητά στην ζωή της εκκλησίας συμμετέχει συγχρόνως στα μεγέθη της ζωής των Αγίων, τους γνωρίζει βιώνοντας τις ίδιες με αυτούς εμπειρίες. Έτσι, Άγιος δεν είναι μόνον όποιος έχει φτάσει σε μέτρα τελειότητας, αλλά και όσοι, απλά αλλά ουσιαστικά, βρίσκονται σε μια αγιαστική πορεία, και τέτοιοι χαριτωμένοι άνθρωποι βρίσκονται γύρω μας πολλοί, αρκεί να 'χουμε μάτια ανοικτά και καθαρά να τους δούμε.

Επιμέλεια:

Αναστασία Μπισσάνη

Φοιτ. Πολιτ. Μηχανικών ΕΜΠ

Μαρία Χούπα

Φοιτ. Ηλεκτρ. Μηχανικών & Μηχανικών Η/Υ ΕΜΠ

Η επόμενη μέρα των εκλογών

Μια πρόκληση για την Εκκλησία

Το άρθρο που παραθέτουμε¹ με συνεπήρε και μου άνοιξε νέους πνευματικούς ορίζοντες. Περιεκτικό, πλούσιο σε νοήματα, δίχως φανατισμό ή ίχνος κακοπροαίρετης κριτικής, με διάθεση περισσότερο να προβληματίσει, και να ευαισθητοποιήσει εφυσιασμένες συνειδήσεις, μας φέρνει αντιμέτωπους με αλήθειες με τις οποίες ως Χριστιανοί αποφεύγουμε να αναμετρηθούμε μαζί τους. Παράλληλα προτείνει με τρόπο πρωτότυπο καίριες λύσεις, εμπνευσμένες από το καταστάλαγμα των αληθειών του Ευαγγελίου. Το παραθέτω γιατί θα ήθελα να το μοιραστώ μαζί σας. Πιστεύω

του κόσμου κλίνει μάλλον προς τη μεριά της ζωής και όχι του θανάτου, οι νομοθέτες ένεκα αυτής της κοπώσεως, δεν νοιάζονται να εναρμονιστούν (σ. μ. στη «σκοταδιστική» Αμερική, σε καιρό εκλογών, ακούγονται φωνές κατά της νομιμοποίησης των αμβλώσεων. Στη «φωτισμένη» Ελλάδα κανείς δεν ασχολείται. Θεωρούμε τις αμβλώσεις νόμιμο δικαίωμα του καθενός, δεδομένο της καθημερινότητας, έστω και αν έχει μετατρέψει την Πατρίδα μας σε Άουσβιτς, που ρουφάει την ικμάδα της).

Και επιπλέον, κάτω από την επιφάνεια των πραγμάτων, υφέρπει το δέος ότι το «αμερικανικό όνειρο», η

Όταν πιστέψουμε ξανά ότι υπάρχουμε, όχι για να ζούμε την ασφάλεια του καταφυγίου μας, αλλά για να προσφέρουμε τον εαυτό μας προς τα έξω, θα βρούμε και πάλι τον πυρήνα και το νόημα της υπάρξεως μας· τη δυναμική εκείνη, που έκανε κάποτε την Εκκλησία να έχει έντονη παρουσία και δύναμη μέσα στον κόσμο, ακόμα και σε καιρούς διωγμών.

πως και εσάς θα σας αγγίξει. Γράφτηκε αμέσως μετά τις αμερικανικές προεδρικές εκλογές. Ο συγγραφέας του, **π. Ιωάννης Chagnon**, είναι Ορθόδοξος ιερέας, εφημέριος σε ενορία του Λακρόσσε της πολιτείας Ουισκόνσιν (Η.Π.Α.), που ανήκει στην Ορθόδοξη Εκκλησία του Πατριαρχείου Αντιοχείας.

“Στις τελευταίες εκλογές εκατομμύρια ψηφοφόροι ψήφισαν με συνθήματα για «αλλαγή» και «ελπίδα». Στην ουσία, αποδοκίμασαν την ανεπάρκεια και τις διαμάχες των πολιτικών. Δεν αναμένουν να δουν ούτε μεγάλη «αλλαγή», ούτε «ελπίδα». Βλέπουν ένα πάνδημο ατομισμό να κατακλύζει τα πάντα. Διαισθάνονται ότι χρειάζεται ηθική μάλλον παρά πολιτική αντιμετώπιση. Ένας κόσμος από τη δεκαετία του '60 και οι θεωρητικοί της φιλοσοφίας του είναι οι εισηγητές του. Ανίκανοι από κάθε άποψη οι άνθρωποι αυτοί να δουν κάτι πέρα από τον εαυτό τους, χρησιμοποιούν λέξεις όπως «αλλαγή» και «ελπίδα» και εννοούν «ανοχή» σε καταστάσεις, όπου «όλα επιτρέπονται». Ενεργούν δε με μεθόδους κλειστών λεσχών, που θέλουν να επιβάλλουν τις θέσεις τους και να φιμώσουν όσους έχουν διαφορετική άποψη από τη δική τους.

Το θέμα των αμβλώσεων δεν τέθηκε και πολύ στην αιτζέντα. Το εκλογικό σώμα έχει κουραστεί να ακούει για το θέμα αυτό. Πολλοί προτιμούν να το ξεπερνούν λέγοντας «κάνε συ ό,τι νομίζεις και θα κάνω και εγώ ό,τι νομίζω». Θεωρείται ανάξιο λόγου θέμα το να σκοτίζεται κανείς με τη θανάτωση ενός παιδιού! **Αν και η ηθική συνείδηση**

συνεχής δηλαδή άνοδος του βιοτικού επιπέδου, έχει φτάσει στο απόγειο του. Οι μύθοι συγκρούονται πια με τη σκληρή πραγματικότητα και εμείς όλο και πιο πολύ βιώνουμε ένα αίσθημα αποτυχίας. Κάθε Αμερικανός έχει αρχίσει δειλά να αντιμετωπίζει τη λιτότητα και την περίσκεψη στην κατανάλωση ως αρετές, και είναι αναμενόμενο η τάση αυτή να επιτείνεται όσο οι περιστάσεις αλλάζουν με την οικονομία να επιδεινώνεται. Παρά ταύτα, βλέπουμε να υπάρχει διάσταση μεταξύ της εντεινόμενης τάσεως του κόσμου για περιστολή δαπανών και της συνεχούς αυξήσεως των δημόσιων δαπανών. Όσο ο κόσμος γίνεται πιο συγκεντρωμένος και φειδωλός στην κατανάλωση αγαθών, τόσο η κυβέρνηση γίνεται όλο και πιο αλόγιστα σπάταλη, ανεξάρτητα του ποιός εκλέγεται ως ο επόμενος πρόεδρος.

Μέσα στο κλίμα αυτής της κουλτούρας, βλέπουμε την Εκκλησία να περιθωριοποιείται συνεχώς. Οι ηγέτες της συνήθως ενοχοποιούν γι' αυτό τη μεροληψία των media ή κάποιους συνωμοτικούς σχεδιασμούς, χωρίς να τους συγκεκριμενοποιούν. Η αλήθεια όμως είναι, ότι η περιθωριοποίηση σε μεγάλο βαθμό οφείλεται στο γεγονός ότι οι Εκκλησίες έχουν περιχαρακωθεί, απρόθυμες να προσφέρουν τις αλήθειες που κατέχουν, και να απαντήσουν στα καυτά ερωτήματα των ανθρώπων· απρόθυμες να διακονήσουν στην πράξη τις κοινωνίες, που τις περιβάλλουν. Χωρίς να προβάλλουν πραγματικές απαντήσεις, και χωρίς να γίνουν πόλοι έλξεως για την εποχή μας, όλο και πιο πολύ θα φαίνονται σαν αναχρονιστικοί, απόμακροι θεομοί, με πολύ μικρή πρακτική αξία, που παρέχουν μόνο περιστασιακές τελετουργίες. **Εν τω μεταξύ, οι άνθρωποι, ζώντας στην πνευματική τους κενότητα, ρίχνονται**

¹ Στα ελληνικά αναδημοσιεύθηκε από το περιοδικό «Ελεύθερη Πληροφόρηση», αρ. φύλλου 263 απ' όπου αντλήθηκε και παρατίθεται αυτούσιο.

με πάθος σε νέες επιχειρήσεις, στην πολιτική, στις τέχνες, σ' όλο και νέα πεδία δράσεως, για να κορέσουν τη δίψα τους για μια ουσιαστική αλλαγή με ανθρώπινο πρόσωπο. Η σχεδόν θρησκευτική ζέση των τελευταίων πολιτικών διεργασιών δίνει μαρτυρία γι' αυτή την ατέρμονη αναζήτηση συνεχών αλλαγών.

Πώς να ανταποκριθούμε σ' αυτούς τους ερεθισμούς ως Εκκλησία; Πρώτον, πρέπει να ανακτήσουμε την αίσθηση του ότι είμαστε κίνημα και όχι απλά ένας θεσμός. Όταν πιστεύουμε ξανά ότι υπάρχουμε, όχι για να ζούμε την ασφάλεια του καταφυγίου μας, αλλά για να προσφέρουμε τον εαυτό μας προς τα έξω, θα βρούμε και πάλι τον πυρήνα και το νόημα της υπάρξεως μας: τη δυναμική εκείνη που έκανε κάποτε την Εκκλησία να έχει έντονη παρουσία και δύναμη μέσα στον κόσμο, ακόμα και σε καιρούς διωγμών.

Δεύτερον, πρέπει να ξαναβρούμε τρόπους για να δείχνουμε στον κόσμο τις αρχές μας, όχι σαν παραδοσιακά επιτεύγματα, άξια να προβάλλονται, αλλά σαν έμπρακτη σοφία, που οδηγεί άμεσα προς ένα τρόπο ζωής όντως ανθρώπινο που αξίζει κανείς να ζει. Η κουλτούρα της εποχής μας, που επηρεάζει και όσους είναι μέσα στην Εκκλησία, θέτει ερωτήματα: «γιατί τούτο, γιατί εκείνο...». Αν η απάντησή μας είναι ένα ξερό «διότι αυτό ή το άλλο...», χάσαμε τη δυνατότητα να λέμε κάτι διαφορετικό απ' ό,τι λέει ο κόσμος. Οι άνθρωποι θέλουν να μάθουν όχι τόσο σε ποια πράγματα λέμε «όχι», (τα ξέρουν ήδη), αλλά τι προτείνουμε. Πρέπει να δουν θεμελιωμένο γερά και βιωμένο το λόγο της

να αναλάβουν ευθύνες και δράσεις, που στην πραγματικότητα είναι δικές τους. Το να ψηφίζουμε, π.χ., «υπέρ της ζωής», (σ.μ. κατά της νομιμοποίησης των αμβλώσεων), είναι πολύ καλό, οι ψήφοι μας όμως δε θα έχουν αποτέλεσμα ούτε σ' αυτή τη ζωή ούτε στη ζωή, που έρχεται, αν μια γυναίκα απέναντι από την Εκκλησία μας, που είναι έγκυος, μένει εγκαταλελειμμένη και απελπισμένη και κανείς από μας δεν νοιάζεται να διασχίσει το δρόμο και να τη βοηθήσει. Αν θέλουμε τον ηθικό μετασχηματισμό της κοινωνίας, δεν μπορούμε να παρακάμπουμε την ευθύνη μας και να θέλουμε να τον δούμε να πραγματώνεται στους άλλους, κάποιον αλλού, έξω από τον εαυτό μας. Είμαστε υποχρεωμένοι να ζούμε αυτή τη ζωή. Πρέπει να λέμε τις αλήθειες μας. Πρέπει να έχουμε ενεργό συμμετοχή στο χτίσιμο των αξιών, που επιθυμούμε, στα παιδιά μας και στις κοινότητές μας. Πρέπει να ξαναχτίσουμε την κουλτούρα μας ακολουθώντας το δρόμο, που έπαιρνε όταν ξέπεφε φτάνοντας στον πάτο: αλλάζοντας ανθρώπους σταδιακά, έναν-έναν.

Είναι αλήθεια ότι ο χρόνος δουλεύει για μας. Τα τελευταία κεφάλαια του βιβλίου της Αποκαλύψεως παρουσιάζουν μια ζωντανή, εντυπωσιακή εικόνα του κόσμου, όπως θα γίνει μια μέρα. Μια ματιά σ' αυτόν μας πείθει ότι η ιστορία, όσο αλλόκοτη και σκοτεινή κι αν φαίνεται κάποτε, είναι πάντα κάτω από την πρόνοια του Θεού. Οδεύει προς τα εκεί που Αυτός θέλει. Κάποιος υποψήφιος στις τελευταίες προεδρικές εκλογές έχει πει: «Είμαστε η αλλαγή, που περιμένατε...». Όμως, η αλήθεια είναι ότι αυτό, που στην ουσία περιμέναμε, είναι η τελι-

Συχνά, οι της Εκκλησίας, κληρικοί και λαϊκοί, βιάζονται να επιρρίψουν ευθύνες στα Μ.Μ.Ε. και αθεϊστικά κυκλώματα, για την απομάκρυνση του κόσμου από αυτή, χωρίς να τολμήσουν να κάνουν πρώτοι την αυτοκριτική τους, στερώντας τους εαυτούς τους αλλά και το σώμα της Εκκλησίας από την αλλαγή και την πνευματική καρποφορία που συνεπάγεται η τελευταία.

«**ἐν ἡμῖν ἐλπίδος**». Αυτό σημαίνει ότι πρέπει πάντοτε να βαδίζουμε σα σε κόψη ξυραφιού: να εφαρμόζουμε την παραδεδομένη αλήθεια μέσα στον κόσμο, όπως είναι σήμερα, με την ελπίδα να μεταμορφώσουμε και αυτόν και τους εαυτούς μας προς αυτό, που πρέπει να είμαστε.

Τρίτον, πρέπει, αφήνοντας τα τείχη μας, να γίνουμε ενεργοί παράγοντες μέσα στις κοινότητες μας. Υπάρχει συχνά χάος μεγάλο μεταξύ του πώς κινούμαστε και τι λέμε στην ασφάλεια του οχυρού της Εκκλησίας μας και του πώς πολιτευόμαστε στον κόσμο γύρω μας. Πρέπει να βγούμε από τα τείχη μας και τις περιφραγμένες περιοχές μας και να προσεγγίσουμε τους ανθρώπους με τρόπους πρακτικούς θέτοντας σε ενέργεια το ρεαλισμό της πίστεώς μας. Αν δεν κάνουμε πράξη κάθε τι, που λέμε μέσα στους χώρους μας, θα είμαστε αναπολόγητοι στα μάτια του γύρω μας κόσμου, και θα σταθούν αφωνοί κατά την τελική κρίση.

Τέλος, πρέπει να αναλάβουμε τις προσωπικές μας ευθύνες. Πολλοί ενσεβείς χριστιανοί απαιτούν από την κυβέρνηση, τις επιχειρήσεις, τα πολιτικά ιδρύματα

κή εγκαθίδρυση της Βασιλείας του Θεού και η μόρφωση της εικόνας του Χριστού μέσα σε κάθε άνθρωπο. Αυτή η προοπτική μας δίνει το κουράγιο να βλέπουμε πέρα από τη ρευστότητα του παρόντος κόσμου και να κατανοούμε ότι κάθε προσφορά μας στο να γίνει πραγματικότητα το όραμα αυτό, αποτελεί ήδη μέρος μιας επιχειρήσεως, η επιτυχία της οποίας είναι προδιαγεγραμμένη και η πραγμάτωση της οποίας έχει ήδη αρχίσει."

Θεωρώ πως ότι και να γράψει κανείς για το άρθρο αυτό είναι λίγο ή αυτά που θα γράψει μπορεί να το αδικήσουν. Απλά κάποιες σκέψεις μου θα ήθελα να καταγράψω, κάποια παράπονα ίσως, που εμένα ως χριστιανή νέα με πονάνε και κάποτε με θυμώνουν. Όπως εγώ τα νιώθω. Αλλά και χωρίς την πρόθεση να φανώ η «καλή χριστιανή».

Θα επικεντρωθώ στις αναφορές σχετικά με τις ευθύνες της Εκκλησίας, γιατί αυτές μας αφορούν περισσότερο.

Όλα όσα διάβασα ήταν λες και ο γράφων περιέγραφε την Εκκλησία όπως τη βιώνω εγώ ή τη βιώνουμε εδώ στην Ελλάδα. Αρχικά θα ήθελα να δούμε λίγο την παράμετρο που εισάγει πρώτη ο π. Ιωάννης Chagnon, και που είναι η αυτοκριτική και η αναζήτηση των αιτιών του προβλήματος πρώτα σε εμάς. Ένας άνθρωπος που διακατέχεται από σύνεση και ωριμότητα, και που επιζητά την πρόοδο αρχίζει να κρίνει πρώτο τον εαυτό του. Συχνά, οι της Εκκλησίας, κληρικοί και λαϊκοί, βιάζονται να επιρρίψουν ευθύνες στα Μ.Μ.Ε. και αθεϊστικά κυκλώματα, για την απομάκρυνση του κόσμου από αυτή, χωρίς να τολμήσουν να κάνουν πρώτοι την αυτοκριτική τους, στερώντας τους εαυτούς τους αλλά και το σώμα της Εκκλησίας από την αλλαγή και την πνευματική καρποφορία που συνεπάγεται η τελευταία. Αυτό συμβαίνει λόγω παγιωμένων προκαταλήψεων που έχουν τη βάση τους στο επιχείρημα ότι το να επισημαίνει κανείς τα κακώς κείμενα της Εκκλησίας, να κρίνει δηλαδή, ειδικά αν αυτά αφορούν πράξεις κληρικών ή αν σ' αυτά συνεισφέρουν κληρικοί, είναι αμαρτία, δηλαδή κατάκριση. Δηλαδή, κακώς, διαστρεβλωμένα και κάποτε εκ του πονηρού, ταυτίζεται η κρίση με την κατάκριση. **Ο βασικός λόγος που πρέπει να κάνουμε την αυτοκριτική μας είναι γιατί ως Σώμα Χριστού κατέχουμε την Αποκεκλυμένη Αλήθεια και πρέπει να τη μεταφέρουμε και στους άλλους. Πρέπει να τη μεταφέρουμε γνήσια, όπως μας παραδόθηκε, που σημαίνει ότι πρέπει να είμαστε κι εμείς γνήσιοι, για να μην αλλοιωθεί. Αν λαθέψουμε στον τρόπο και στο ποιόν της Αλήθειας που μεταδίδουμε ή αν αδιαφορήσουμε για το χρέος μας αυτό, κάνουμε ένα έγκλημα: δημιουργούμε ένα κενό στις υπάρξεις των ανθρώπων που είναι καταδικασμένο να μείνει αναντικατάστατο, ακάλυπτο. Κενό που καλύπτεται μόνο από το Θεάνθρωπο Κύριο.**

Η Εκκλησία είναι για μένα ένα χώρος οικείος, λόγω της σχέσης μου με αυτή από μικρό παιδί, αλλά και ένας χώρος που συχνά μου προκαλεί πικρά και οκληρά ερωτηματικά. Αναφέρομαι στο ήθος μεγάλου μέρους πιστών. Ήθος που δεν είναι αυτό που θα έπρεπε να είναι, ενώ έχει τη δυναμική και τη δυνατότητα να είναι αυτό που πρέπει να είναι, που έχει κληθεί να είναι. Επιπρεασμένοι από τη περιρρέουσα νοοτροπία που θέλει τον καθένα μας να είναι το κέντρο του κόσμου και μπολιασμένοι από το αγκάθι του εγωκεντρισμού μας, επόμενο είναι να κουβαλάμε στις εκκλησιές μας και στις κοινότητες μας τους εαυτούς μας έτσι όπως είναι. Το χειρότερο όμως είναι ότι σαν να μας αρέσει αυτή η κατάσταση. Μας αρέσει να είμαστε μόνιμα προσκολλημένοι στον εαυτό μας, στις υποθέσεις μας, στην οικογένειά μας, στους φίλους, στο στενό κύκλο γνωριμιών μας. Έτσι όμως γινόμαστε ανίκανοι να δούμε πέρα από τους εαυτούς μας. Ανίκανοι να φερθούμε αδελφικά στον όποιο «πλησίον» μας. Συχνά απόμακροι, αδιάφοροι και σκληροί με τους αδελφούς μας, με τους οποίους μας δένει η πίστη στο Χριστό, τα κοινά μας βιώματα. Ανυποψίαστοι για τις δυσκολίες και το δράμα των συνανθρώπων μας. Των ανθρώπων που τους έχει ξεβράσει η ζωή και στους οποίους εμείς οι χριστιανοί με ευκολία γυρνάμε την πλάτη και στους οποίους με

την αδιαφορία και την κακότητα μας, προσθέτουμε έναν ακόμα σταυρό, σαν να μην έφτανε ο σταυρός που σηκώνουν. Γιατί είμαστε έτσι; Γιατί ψευτίσαμε; Μήπως το «ἐάν τὸ ἄλλας μωρανθῇ...» (Ματθ.ε', 13) μας λέει κάτι; Και απορώ· πώς εμείς θα αποτελέσουμε πολλούς έλξεις για τους «εκτός της Εκκλησίας», όταν μεταξύ μας δεν αγαπιόμαστε –τουλάχιστον να προσπαθούσαμε-, όταν ξεχάσαμε ότι είμαστε άνθρωποι –κάποιος έχει πει: κάνε τους χριστιανούς να γίνουν άνθρωποι και τους ανθρώπους να γίνουν χριστιανοί-, όταν κοιτάμε μόνο την προσωπική μας σωτηρία (!) αδιαφορώντας για το τι γίνεται γύρω μας, όταν χαρακτηρίζουμε ως «κοσμική» οποιαδήποτε πρωτοβουλία για συμμετοχή στα κοινά, όταν περιμένουμε από το Θεό να επέμβει, ζητώντας Τον ουσιαστικά να καλύψει τη δική μας απραξία και ραθυμία, όταν τα πιστεύω μας δε διαποτίζουν όλες τις εκδηλώσεις της ζωής μας, όταν ασχολούμαστε με την εντολή της αγάπης μόνο θεωρητικά, όταν κοιτάμε κοντόφθαλμα μόνο τη ζωή εδώ κάτω, όταν το ήθος μας δε θυμίζει ανθρώπους που έχουν αναγεννηθεί από τη Χάρη του Θεού, όταν τελικά η θρησκευτικότητα μας είναι άκαρπη και νοσηρή και τελικά καταντά θρησκοληψία.

Τα παραπάνω, τα αναφέρω όχι για να απογοητευτούμε, **αλλά για να θελήσουμε και να τολμήσουμε να βάλλουμε τον πόχη των πνευματικών μας απαιτήσεων ψηλά ή εκεί που τον θέλει ο Θεός για τον καθένα μας.**

Καλούμαστε να δώσουμε στους γύρω μας υποψία Παραδείσου. Για να γίνει αυτό πρέπει να αγωνιστούμε· να βρούμε την ισορροπία ανάμεσα στην πνευματική εργασία του εαυτού μας και την προσφορά προς τους έξω. Πρέπει να αποκτήσουμε ένα πιο ανθρώπινο πρόσωπο, εκεί που βρίσκεται ο καθένας, με τα μέσα και τα χαρίσματα που διαθέτει, με τον τρόπο που μπορεί, με αυτό που είναι, ώστε να επαληθευτεί το «ἐν τούτῳ γίνωσκονται πάντες ὅτι ἐμοὶ μαθηταὶ ἐστέ, ἐὰν ἀγάπην ἔχητε ἐν ἀλλήλοις» (Ιωάννης ιγ', 35). Μόνο έτσι οι άνθρωποι θα πεισθούν γιατί θα έχουν «δεῖ θεμελιωμένο γερὰ καὶ βιωμένο τὸ λόγον τῆς ἐν ἡμῖν ἐλπίδος».

Δε θα ήθελα να επεκταθώ περισσότερο και για να μην κουράσω αλλά και γιατί το άρθρο του πατρός Ιωάννη μιλάει από μόνο του. Θα ήθελα να κλείσω με ένα ερώτημα που αν κάνουμε τον κόπο να το επεξεργαστούμε, πιστεύω πως θα λειτουργήσει εποικοδομητικά: Μήπως τελικά η επόμενη των εκλογών είναι μια πρόκληση και αφορμή για αλλαγή, για όλους όσους θέλουμε να είμαστε και να λεγόμαστε πιστά μέλη του Πληρώματος της Εκκλησίας;

Επιμέλεια:

Κυριακή Δουλουδάκη

Φοιτήτρια Τμήματος Νοσηλευτικής-Ε.Κ.Π.Α.

Στα ελληνικά αναδημοσιεύθηκε από το περιοδικό «Ελεύθερη Πληροφόρηση», αρ. φύλλου 263 απ' όπου αντλήθηκε και παρατίθεται αυτούσιο.

“

Το Χριστιανικό Έργο στα χρόνια της Κατοχής

«πάντα ἰσχύω ἐν τῷ ἐνδυναμοῦντί
με Χριστῷ» (Φιλιπ. δ' 13)

”

Το 2009 μας έδειξε πόσο μεγάλη σημασία έχουν οι «στρογγυλές» ημερομηνίες για τις «επετειακές» χρονιές. Είκοσι χρόνια μετά την πτώση του Τείχους του Βερολίνου οι εορτασμοί στη Γερμανία, αλλά και η σχετική συζήτηση-αποτίμηση ξεπέρασε κάθε προηγούμενο. Και στην Ελλάδα, όμως, 60 χρόνια μετά τη λήξη του Εμφυλίου πολέμου και με αφορμή μια ταινία που πραγματεύεται αυτό το θέμα -άσχετα με τα σχόλια και τις κριτικές για το καθαυτό φιλμ- ένας σημαντικός διάλογος ξανάρχισε στο φάσμα της **Δημόσιας Ιστορίας**¹.

Για αυτό το λόγο επέλεξα κι εγώ να ασχοληθώ με ένα ζήτημα της περιόδου της Κατοχής, (αφ)ορμώμενος από δυο τέτοιου είδους στρογγυλές επετείου. Την 28^η Οκτωβρίου 2010 θα συμπληρωθούν 70 χρόνια από την κήρυξη του πολέμου κατά της Ελλάδας ενώ το 2009, στις 12 Οκτωβρίου, εορτάσαμε την 65^η επέτειο της Απελευθέρωσης από την τριπλή Κατοχή Γερμανών, Ιταλών και Βουλγάρων. Ημερομηνίες ορόσημα... Αποτελούν δύο άκρα, την αρχή και το τέλος μιας περιόδου σκοτεινής που ο καθένας εκλήθη να δείξει το μπόι του απέναντι στην ανθρωπότητα.

Η περίοδος της Κατοχής, με την οποία και θα ασχοληθούμε, εξαιτίας του πόνου που πότισε το λαό, ανέδειξε συλλογικές προσπάθειες **Αντίστασης** γιγάντιες σε μέγεθος και αποτελεσματικότητα. Μία από τις μεγάλες αυτές προσπάθειες ήταν το χριστιανικό έργο, ο «Αγώνας της Εκκλησίας», όπως ονομάστηκε.

Πολλοί θα αναρωτηθούν: «Μα πώς μπορούμε να

μιλάμε για αντίσταση της Εκκλησίας; Αντίσταση κάνεις όταν παίρνεις τα όπλα και πολεμάς τον κατακτητή.» (Παρενθετικά, να πούμε ότι πολλοί παπάδες, και Μητροπολίτες ακόμη, πήραν τα άρματα και βγήκαν στο βουνό. Αυτές όμως ήταν συνήθως ατομικές πρωτοβουλίες²).

Η δράση αυτή ήταν κάτι το διαφορετικό από εκείνη των ένοπλων αντιστασιακών ομάδων και των μυστικών οργανώσεων που ασκούσαν κατασκοπεία, πολεμούσαν τον κατακτητή, τύπωναν και κυκλοφορούσαν τον παράνομο τύπο, έκαναν σαμποτάζ. Αντίθετα **η χριστιανική δράση ήταν προσανατολισμένη στην αντιμετώπιση των άμεσων βιοτικών αναγκών**. Κατά τη γνώμη μου, ήταν **εξίσου εθνικά επιβεβλημένη και χρήσιμη για το λαό με την εκδήλωση μαχητικού πνεύματος ενάντια στον κατακτητή**.

Η επισήμανση της σπουδαιότητας του σημαντικού αυτού ειρηνικού έργου μέσα στην τραχύτητα των πολεμικών συνθηκών προλαμβάνει από την υποτίμηση ή και τη διαγραφή κάθε άλλης εκφράσεως της εθνικής ζωής και ενεργού δράσεως στα χρόνια αυτά.

Έτσι, το μεγαλειώδες έργο της Εκκλησίας την περίοδο της Κατοχής αποτελεί μια συνειδητή πράξη Αντίστασης. (Εξάλλου, πώς δεχόμαστε ως αντίσταση, την τακτική της μη βίας που υποστήριζε ο Γκάντι;!). Το έργο αυτό μπορεί να χωριστεί σε τρεις βασικούς τομείς:

α) στην κάλυψη των βασικών επισιτιστικών αναγκών,

¹ «Η Δημόσια Ιστορία, μετάφραση του Public History, είναι σχετικά νέα έννοια.[...] Εν γένει, Δημόσια Ιστορία είναι ό,τι τριγύρω μας αφηγείται κάτι για το παρελθόν, ό,τι διακυβεύεται σε επίπεδο κοινής γνώμης γύρω από κρίσιμα εθνικά και πολιτικά ζητήματα του παρελθόντος. [...] Μας αποκαλύπτει τη διαλογική σχέση μεταξύ παρόντος και παρελθόντος.», Χάγκεν Φλάισερ, Οι πόλεμοι της μνήμης, εκδ. Νεφέλη, Αθήνα 2009, σ. 24-25.

² Ενδεικτικά αναφέρουμε τους Μητροπολίτες Κοζάνης Ιωακείμ και Ηλείας Αντώνιο, τον ηγούμενο Ι. Μ. Αγάθωνος, Αρχ. Γερμανό Δημάκο (παπα-Ανυπόμονος) και τον ο Αρχιμανδρίτη Χρυσόστομο που έδρασε στην Αττικοβοιωτία (Γεώργιος Πέππας).

β) στην ανακούφιση και την προστασία των πληθυσμών από τους κατακτητές και
γ) στην πνευματική ενίσχυση και διαποίμανση των ανθρώπων.

Σε γενικές γραμμές επιδιωκόταν από το ένα μέρος, η πνευματική εσωτερική καλλιέργεια και από το άλλο, η ανθρωπιστική εξωτερική δράση. Επειδή όμως το έργο της Εκκλησίας αυτή την περίοδο ήταν τεράστιο επέλεξε να περιοριστώ σε μια μόνο πτυχή αυτής της προσφοράς, όπως εκφράστηκε μέσα από το έργο της Αδελφότητας Θεολόγων «η Ζωή» και ειδικότερα της Χριστιανικής Φοιτητικής Ένωσης.

Σε αυτό το σημείο πρέπει, εμβόλιμα, να πούμε ότι αρχικά ιδρύθηκε ο Ακαδημαϊκός Κοινωνικός Σύνδεσμος το 1933, που μέσα στην Κατοχή μετονομάστηκε σε Χριστιανικά Φοιτητικά Φροντιστήρια και αργότερα, το 1947 σε Χριστιανική Φοιτητική Ένωση.

Η αντιμετώπιση του λιμού

«Οι αχθοφόροι της αγάπης»

Ήδη από το καλοκαίρι του 1941 είχαν αρχίσει να υπάρχουν ελλείψεις στην αγορά τροφίμων, οι οποίες όσο πλησίαζε ο χειμώνας αυξάνονταν και η μαύρη αγορά πήρε τη θέση της νόμιμης. Όποιος δεν είχε αντικείμενα αξίας να ανταλλάξει με λίγα δράμια ψωμί από πίτουρα & σκουπόπορο, ή λίγο λάδι, ήταν καταδικασμένος να λιμοκτονήσει. Καθένας προσπαθούσε να εξασφαλίσει τα προς το ζην, χωρίς να μπορεί να κάνει τίποτα για τους εκατοντάδες ανθρώπους που έπεφταν καθημερινά νεκροί στους δρόμους από την πείνα. Εξάλλου, είναι γνωστό ότι σε πληθυσμούς που αγωνίζονται για την επιβίωσή τους η αλληλεγγύη δεν είναι ποτέ ανεπτυγμένη³.

Τότε, από μια μικρή ομάδα ανθρώπων (τον Αρχιμ. Σεραφείμ Παπακώστα, Προϊστάμενο της «Ζωής», τον Αρχιμ. Ιερώνυμο Κοτσώνη, πρωθυερέα των ανακτόρων και μετέπειτα Αρχιεπίσκοπο και τον δικηγόρο Δημ. Σταμάτη) ιδρύεται η «Λογία» (Α' Κορινθ. 16,2), ώστε τα μέλη της ιεραποστολικής προσπάθειας «Ο Απόστολος Παύλος» με τη συστηματική άσκηση έργων αγάπης να καταπολεμήσουν (στο μέτρο του δυνατού) το φοβερό λιμό.

Ενδεικτικά θα αναφέρουμε ότι, μόνο στην Αθήνα, οργανώθηκαν 19 συνοικιακές εστίες διανομής συσσιτίου. Η πρώτη φάση περιελάμβανε τη συγκέντρωση τροφίμων και ακολουθούσε η διανομή μέσω των επισκεπτριών κυριών σε οικογένειες που είχαν ιδιαίτερα

αυξημένες ανάγκες.

Η προέλευση των τροφών **δεν ήταν από περισσεύματα αλλά από το υστέρημα** σε προγραμματισμένο σύστημα. Το «πιάτο της μερίδας της αγάπης» ή «της αγίας μερίδας», δηλαδή ενός πιάτου φαγητού που η κάθε οικογένεια δεν το έτρωγε αλλά το πρόσφερε στο συσσίτιο ανά συγκεκριμένα χρονικά διαστήματα, ήταν η κύρια πηγή εύρεσης τροφίμων για τα μέλη της Λογίας. Το λίγο λοιπόν αυτής της μερίδας αντιπροσώπευε την εθελούσια εκχώρηση τμήματος της καθημερινής μειωμένης τροφής καθενός μέλους της οικογένειας. Με αυτή τη συντονισμένη προσπάθεια και τη βοήθεια του Θεού, ούτε ένας από τους προστατευόμενους της Λογίας δεν πέθανε από το λιμό!

Με κέντρο λοιπόν το κτήριο της οδού Καρύτση 14, όπου παρεσκευάζετο το φαγητό, είχε δημιουργηθεί ένα σύστημα διανομής που εξυπηρετείτο με χειραμάξια που τα οδηγούσαν φοιτητές και νέοι επιστήμονες. Αυτοί οι άνθρωποι δε φοβούνται να τσαλακώσουν το κουστούμι και το «πρεστίτζ» του μορφωμένου· σπκώνουν τα μανίκια και γίνονται «αχθοφόροι της αγάπης». Η διανομή γίνεται στις 19 συνοικιακές εστίες σε σπίτια συνεργατών οι οποίοι τα είχαν διαθέσει για αυτόν το σκοπό. Μάλιστα, τα Χριστούγεννα του '41, κατάφεραν κάτι το αδιανόητο. Προμηθεύτηκαν και διένειμαν σημαντική ποσότητα κρέατος από σπίτι σε σπίτι!

Ανάλογες προσπάθειες δεν έγιναν μόνο στην Αθήνα, αλλά και στις περισσότερες μεγάλες πόλεις της επικράτειας. Στον Πειραιά, επί παραδείγματι, λειτούργησε άλλο κέντρο διανομής συσσιτίων με 61 συνοικιακές εστίες.

Οφείλουμε όμως να αναφερθούμε, έστω επιγραμματικά, στην προσπάθεια που έγινε στη Θεσσαλονίκη, η οποία ξεπέρασε ακόμη και τα αντίστοιχα μεγέθη της Αθήνας. Το έργο εκεί, υπό την καθοδήγηση του αδελφού της «Ζωής», πατρός Λεωνίδα Παρασκευόπουλου ήταν πραγματικά θαυμαστό! «Τα Συσσίστια των Κατηχητικών Σχολείων» ξεκίνησαν στις 2 Φεβρουαρίου 1942 προσφέροντας φαγητό σε επτά πτωχά παιδιά και μέσα σε λίγες εβδομάδες έφτασαν να σιτίζουν 4.500 παιδιά σε επτά συνοικιακές εστίες. Το έργο αυτών των συσσιτίων διατηρήθηκε σε όλη τη διάρκεια της κατοχής, συγκίνησαν και κινητοποίησαν πλατύτερα στρώματα της κοινωνίας και πάνω από 10.000 παιδιά σιτίστηκαν εκ περιτροπής αυτά τα χρόνια.⁴

Πνευματικό έργο

Θα πρέπει να πούμε ότι η πνευματική τροφοδοσία των φοιτητών δε σταμάτησε τα χρόνια της Κατοχής, αλλά αντίθετα, ενισχύθηκε. Τότε, εκτός από τους Κύκλους μελέτης Αγίας Γραφής, αρχίζει η λειτουργία των «Χριστιανικών Φοιτητικών Φροντιστηρίων», ενώ αλησμόνητες έχουν μείνει σε όσους τις έζησαν οι

³ «Ο άνθρωπος όταν πεινά ή όταν πρόκειται να σώσει το τομάρι του, γίνεται χειρότερος...»
Στέλιος Ράμφος.

⁴ Γ. Ιωάννου, Η πρωτεύουσα των προσφύγων, εκδ. Κέδρος, Αθήνα 1997.

εβδομαδιαίες εσπερινές δεήσεις στο παρεκκλήσιο του «Απ. Παύλου» στο κτήριο της οδού Καρύτση.

Το Πάσχα του 1943, η Χ.Ε.Ε. (Χριστιανική Ένωση Επιστημόνων) μέσω του περιοδικού που εκδίδει, τις ΑΚΤΙΝΕΣ, θα κάνει ένα πολύ σημαντικό αφιέρωμα με θέμα: «Το χριστιανικό πνεύμα στα νεοελληνικά γράμματα». Το τεύχος αυτό γνώρισε τρεις επανεδόσεις και διαδόθηκε στις πανεπιστημιακές σχολές μέσω των φοιτητών.

Τα Χριστούγεννα της ίδιας χρονιάς πολυγραφείται και μοιράζεται σε περισσότερους από 90.000 ανθρώπους, ένα παρηγορητικό και ελπιδοφόρο «μήνυμα» με το εξής εν γένει νόημα: «Κάθε στροφή ενός από εμάς στο Χριστό, είναι ένα βήμα του Έθνους μας ολόκληρου προς την Ευτυχία». Επίσης, δε θα πρέπει να παραλείψουμε «τα κάλαντα της λευτεριάς». Παραμονή Πρωτοχρονιάς του 1944, βγήκαν και τα τραγούδησαν δεκάδες νέοι φοιτητές σε κεντρικότερους δρόμους των Αθηνών, αλλά και σε γειτονίες, μεταδίδοντας τον ενθουσιασμό και την ελπίδα για τη διαφαινόμενη απελευθέρωση.

Φτάνουμε τέλος στο καλοκαίρι του 1944. Η χώρα βρίσκεται ακόμη υπό τριπλή Κατοχή, αλλά όλα δείχνουν ότι η απελευθέρωση πλησιάζει. Οι πολιτικές ομάδες και οι διαφόρων αποχρώσεων αντιστασιακές οργανώσεις προετοιμάζονται γιατί φοβούνται το κενό εξουσίας που θα προκύψει. Ωστόσο στη Χ.Φ.Ε. προετοιμάζονται για το κενό πνευματικών στηριγμάτων που θα προκύψει.

Αποφασίστηκε λοιπόν να γίνει μια κατασκήνωση φοιτητών το καλοκαίρι του 1944 στο κτήμα της Αδελφότητας στην Αγία Παρασκευή. Μάλιστα για την αποφυγή προβλημάτων με τους Γερμανούς, λόγω της συγκέντρωσης τόσων ανδρών στο ύπαιθρο, έγραψαν από έξω μια πινακίδα με τις λέξεις: «Σχολή Ιεροκρηύκων». Σκοπός της κατασκήνωσης ήταν η σωματική τόνωση των φοιτητών (πρότυπο για μετέπειτα κρατικές κατασκηνώσεις όπου ζύγιζαν τα παιδιά), αλλά και ο πνευματικός τους καταρτισμός στα πλαίσια της προσπάθειας που προαναφέραμε για πνευματική στήριξη και επανεναγγελισμό του τόπου. Απότοκο όλων αυτών των προσπαθειών ήταν και η Διακήρυξη των Επιστημόνων που δημοσιεύτηκε το 1946.

Αντί επιλόγου

Τα περιστατικά που αναφέρθηκαν προηγουμένως είναι ενδεικτικά της συλλογικής δράσης μιας οργανωμένης χριστιανικής προσπάθειας, και μάλιστα από φοιτητές. Είναι προφανές ότι το θέμα στο σύνολό του δεν εξαντλήθηκε ενώ υπάρχουν εκατοντάδες άλλες πτυχές της προσφοράς της ιεραρχίας της Εκκλησίας και των πιστών σε αυτό τον αγώνα του Έθνους. Έναν αγώνα για την επιβίωσή του, τη μείωση των δεινών του και την ελευθερία του.

Κλείνοντας, θα πρέπει να τονίσουμε ότι ο αγώνας αυτός για όλους τους χριστιανούς φοιτητές που εργάστηκαν εθελοντικά δεν είχε άλλα ερεθίσματα παρά μόνο την πίστη, το ζήλο και την προσωπική τους αφιέρωση σε αυτό το

Με αυτή τη συντονισμένη προσπάθεια και τη βοήθεια του Θεού, ούτε ένας από τους προστατευόμενους της Λογίας δεν πέθανε από το λιμό!

έργο. Ο αγώνας, λοιπόν, εκείνων των φοιτητών και των φοιτητριών είναι μια πρόκληση-πρόσκληση και στους σημερινούς καιρούς της αδιαφορίας. «Ας ρίξουμε μια ματιά στο μέλλον, με την προϋπόθεση ότι ακούμε αυτήν την πρόσκληση. Ασφαλώς λίγων ανθρώπων η ζωή θα είναι τόσο γεμάτη, τόσο πετυχημένη, τόσο άξια να την ζει κανείς, όσο αυτών που θα ακούσουν αυτήν την πρόσκληση. Αν δεν την ακούσωμε, τότε ας πάμε στα Αμπελάκια της Σαλαμίνας να ιδούμε εκεί τα παραπεταμένα νανάγια και να καταλάβουμε ποιο θα είναι το κατόντημά μας...»⁵.

Επιμέλεια:

Θανάσης Παπαρούπας

Φοιτ. Ιστορικού Αρχαιολογικού

Ευχαριστώ ιδιαίτερος τον Αρχιμανδρίτη π. Ηλία Μαστρογιαννόπουλο, μέλος της Αδελφότητας Θεολόγων «ΖΩΗ» και τον κ. Ιωάννη Ζαρταλούδη που μοιράστηκαν μαζί μου τις εμπειρίες και τα βιώματά τους από εκείνα τα χρόνια.

Βιβλιογραφία

Βασιλείου Σταθάκη, Το χριστιανικό έργο στα χρόνια της Κατοχής, εκδ. ΧΦΕ, Αθήνα 1990.

Οι νέοι στον πόνο και στη δράση, εκδ. ΧΦΕ, Αθήνα 1999 (Α έκδοση: 1946).

Ηρώων Γη, εκδ. «Ζωή»

«Από το πικρό γλυκύ», εκδ. «Ζωή», 1947

Χαράλαμπος Διον., Μάρτυρες-Διωγμοί 1942-45, εκδ. Δαμασκός 1949.

⁵ Πρόκειται για ομιλία του καθηγητή της Νομικής Σχολής Αθηνών, Αλέξανδρου Τσιριντάνη προς τους φοιτητές, το φθινόπωρο του 1942. Χριστιανική Φοιτητική Ένωση, Οι νέοι στον πόνο και στη δράση, εκδ. ΧΦΕ, Αθήνα 1999, σ. 8.

Ποιμαντική φροντίδα & Ψυχοθεραπεία

*Ποιος ο ρόλος του εξομολόγου στη ζωή μας;
Για ποιο λόγο συγχέουμε τις δύο τελείως διαφορετικές ιδιότητες του εξομολόγου και του ψυχολόγου/ψυχοθεραπευτή;
Πώς ορίζει η Εκκλησία το ψυχικό νόσημα; Η Ψυχολογία το ερμηνεύει διαφορετικά;*

Ο άνθρωπος αποτελείται από σώμα και ψυχή συνιστώντας μία αδιαίρετη ενότητα. Κατά τον Όμηρο και την αρχαιοελληνική πίστη η ψυχή ήταν μια αερώδης και αόρατη ύλη, η οποία υπάρχει στο σώμα του ανθρώπου όσο ζει και η οποία μετά το θάνατό του εξέρχεται με την τελευταία εκπνοή ως σκιά ή ομοίωμα του νεκρού που κατοικεί πλέον στον Άδη. Στην σφαίρα της Ψυχολογίας δεν υπάρχει ψυχή όπως η θρησκευτική μας πίστη την ορίζει, αλλά μόνο ο εγκέφαλος εκ του οποίου προέρχονται τα πάντα: συναισθήματα, κρίσεις, σκέψεις, μνήμη, βιώματα κ.λπ. Με τον όρο ψυχή, λοιπόν, εννοείται το σύνολο των ψυχονευρωτικών λειτουργιών του ανθρώπου -νοητικές και συναισθηματικές ενέργειες- κατ' αντιδιαστολή προς τις βιολογικές του λειτουργίες. Επίσης, πολλές φορές χρησιμοποιείται για να αντιπροσωπεύσει την ηθική και συναισθηματική υπόσταση του ανθρώπου -τον εσωτερικό του κόσμο, καθώς και το σύνολο των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών (συμπεριφοράς, κουλτούρας, ψυχοσύνθεσης) του προσώπου. Για μας όμως τους ορθόδοξους η ψυχή είναι το πνευματικό στοιχείο της υπάρξεως του ανθρώπου. Οπότε, πρόκειται για ένα οντολογικό γεγονός που υπάρχει ακόμη και μετά την έξοδο

της ψυχής από το σώμα. Δηλαδή, **για μας η ψυχή δεν είναι κάτι που συνδέεται με τις βιοχημικές διεργασίες στον εγκέφαλο, τους νευροδιαβιβαστές και τα συναισθήματα, αλλά είναι ένα ιδιαίτερο πνευματικό στοιχείο που ενώνεται με το σώμα, χωρίς να ταυτίζεται απόλυτα με αυτό και υπάρχει και όταν εξέλθει από το σώμα.**

Στην Δύση αναπτύχθηκε η ψυχολογία, η ψυχοθεραπεία, η ψυχανάλυση, η ψυχαναλυτική ψυχοθεραπεία, αλλά και δεκάδες άλλες μέθοδοι ψυχοθεραπείας (ομαδικoαναλυτική, συστημική, λογοθεραπεία, συμπεριφοριστική κ.λπ.). Η Αμερικανική Ψυχολογική Εταιρεία (American Psychological Association-APA), που αποτελεί την μεγαλύτερη ένωση ψυχολόγων παγκοσμίως και δίνει τις κατευθύνσεις σε χιλιάδες ψυχολόγους για να αντιμετωπίσουν θέματα ψυχολογικών ασθενειών, έχει αναφερθεί εκτός των άλλων και στο φαινόμενο της θρησκευτικής ψυχοθεραπείας και στην βοήθεια που μπορεί να προσφέρουν οι θρησκείες πάνω στο θέμα της Ψυχοθεραπείας. Μεταξύ των λοιπών ερευνητικών αντικειμένων της, η Α. Ψ. Εταιρεία προσπάθησε να δει τις θρησκείες μέσα από την προοπτική της ψυχοθεραπείας. Στο βιβλίο με τίτλο: «Εγχειρίδιο ψυχοθεραπείας και θρησκευτικής ποικιλομορφίας» μελετά το περιεχόμενο του Βουδισμού, του Ιουδαϊσμού, του Χριστιανισμού και του Μωαμεθανισμού από πλευράς Ψυχολογίας και Ψυχοθεραπείας (Handbook of Psychotherapy and Religious Diversity, edited by P. Scott Richards and Allen E. Bergin, APA, Washington, DC, first Edit 1995, fourth Edit 2006). Στο κεφάλαιο με τίτλο «Ψυχοθεραπεία με ανατολικούς Ορθόδοξους Χριστιανούς», που γράφεται από τον Tonny Young, γίνεται ευρύτατη ανάλυση των στοιχείων ψυχοθεραπείας που βρίσκονται στην Ορθόδοξη Εκκλησία, επισημαίνοντας την Ιερή Εξομολόγηση και την προσευχή ως τις κυριότερες πνευματικές πρακτικές.

**Το μυστήριο της
Ιεράς Εξομολογήσεως
Η Ιερή Εξομολόγηση εκκλησιολογικά είναι**

ένα μυστήριο θεοσύστατο. Είναι το μυστήριο με-
τανοίας μιας ψυχής, που συναισθάνεται την ευ-
γνωμοσύνη αλλά και την ενοχή της ενώπιον του
Χριστού, που σταυρώθηκε για να αναλάβει τις αμαρ-
τίες μας και να μας επιστρέψει στον Παράδεισο. Σαν
διαδικασία είναι η φανέρωση του εξομολογούμενου
στον πνευματικό, όλων εκείνων των παραβάσεων και
αμαρτιών μας σε σχέση με το θέλημα του Θεού και η
υπόσχεση του να αγωνιστεί για να εφαρμόσει το θέλη-
μα του Θεού με ακρίβεια και αγάπη. **Ο εξομολογούμε-
νος εξομολογείται ειλικρινά και ταπεινά ενώπιον
του εξομολόγου, ως εν
προσώπω του Χριστού.**

Ξεδιπλώνει όλο του τον
εαυτό και εκμυστηρεύ-
εται γεγονότα, πράξεις,
λογισμούς, φαντασίες,
επιθυμίες και πάθη. Με-
τανοεί. Η μετάνοια η αλη-
θινή δεν συνδυάζεται με
την αφόρητη θλίψη, την
υπερβολική στεναχώρια
και τις αδυσώπητες ενο-
χές (ρήση του μοναχού Μωυσέως του Αγιορείτου). Δεν
πρόκειται δηλαδή για ζήτημα ενοχής· η συγχώρεση
είναι οντολογική. Είναι δηλαδή μια κατάσταση πραγ-
ματική και ουσιαστική αφού ο Θεός οβήνει ολοσχερώς
το χρέος μας και μας ξαναφέρει στην κατάσταση προ
της πτώσεως, κατά τους Πατέρες. Εδώ έγκειται και ο
λυτρωτικός χαρακτήρας της εξομολογήσεως.

Στην πράξη όμως πολλοί άνθρωποι εξομολο-
γούνται νομίζοντας ότι στόχος της εξομολόγησης
είναι απλά η απαλλαγή από τις ενοχές, τη στε-
ναχώρια και το άγχος. Έτσι συχνά δίνουν έμφαση
στα συναισθήματα που νιώθουν απέναντι σε κάποια
πρόσωπα και καταστάσεις με σκοπό να ανακουφιστούν
και να αποφορτιστούν συναισθηματικά, αδιαφορώντας
ή υποτιμώντας για το πόσο αυτές οι πράξεις τους έχουν
σα συνέπεια την παραβίαση του θελήματος και της
αγάπης του Θεού. Ανεξάρτητα δηλαδή από το κατά
πόσον έχουν διάθεση να αλλάξουν τις σκέψεις και τις
συμπεριφορές τους. Μ' αυτόν τον τρόπο η εξομολό-
γηση καταφέρει όντως να λειτουργεί ψυχοθερα-
πευτικά αλλά όχι απαραίτητα για τη σωτηρία της
ψυχής τους. Ο κίνδυνος αυτός ισχύει και για
ορισμένους πνευματικούς. Να θεωρήσουν
δηλαδή σαν κριτήριο πνευματικής κα-
θάρσεως την ψυχολογική ηρεμία και
μόνο. Ο κίνδυνος αυτός μάλιστα
είναι εμφανέστερος τα τελευταία
χρόνια που δίδεται έμφαση στη
θεραπευτική διάσταση της εκκλη-
σίας. **Η θεραπευτική αυτή διά-
σταση ούτως ή άλλως υπάρχει,
αλλά με την κυριολεκτική της έν-
νοια, την αποκατάσταση δηλαδή
της επικοινωνίας του ανθρώπου με
το Θεό με άλλα λόγια τη σωτηρία.** Ο εξο-
μολόγος ως πνευματικός ιατρός αναλαμβάνει
να εντοπίσει την πνευματική ασθένεια, να κάνει

ορθή διάγνωση, να προσφέρει την κατάλληλη θεραπεία
και να επιβλέψει την προσπάθεια θεραπείας του κάθε
ανθρώπου. Να καθοδηγήσει. Όμως ο Πνευματικός
Πατέρας, δεν μπορεί να κάνει το έργο του μόνο με τις
ανθρώπινες δυνάμεις, αλλά χρειάζεται οπωσδήποτε
και την βοήθεια του Θεού.

Η Εκκλησία δεν είναι απλώς μια ηθική οργάνωση
και μια απλή θρησκεία, αλλά είναι κάτι περισσότερο·
Θεραπευτήριο, Νοσοκομείο. Σε πολλά έργα των Απο-
στόλων και των Πατέρων χαρακτηρίζεται η Εκκλησία
ως θεραπεία, οι Κληρικοί ως Πνευματικοί ιατροί και
οι άνθρωποι ως πνευ-
ματικά άρρωστοι που
πρέπει να αγωνισθούν
για να αποκτήσουν थे-
ραπεία, η οποία είναι η
ένωσή τους με τον Χρι-
στό. Άλλωστε, ο Χριστός
είναι και ο ιατρός, και το
φάρμακο και ο τρόπος
θεραπείας.

**Κανένας επιστήμονας, ψυχολό-
γος, ψυχαναλυτής, ψυχίατρος,
κοινωνιολόγος, φιλόσοφος, θε-
ολόγος δεν μπορεί να αντικατα-
στήσει τον εξομολόγο.**

Μοναχού Μωυσέως Αγιορείτου

Η επιστήμη της Ψυχανάλυσης

Η Ψυχαναλυτική αποτελεί ένα είδος ψυχοθερα-
πείας. Είναι η επιστημονική εκείνη μέθοδος με την
οποία ο άνθρωπος απαλλάσσεται από τις παιδικές
φοβίες, ενοχές και συμπλέγματα που απέκτησε λόγω
κακής αγωγής και οικογενειακών συνθηκών ζωής
κατά την παιδική ηλικία. **Το αποτέλεσμα της ψυχα-
ναλυτικής διαδικασίας είναι το ότι φωτίζονται
σκοτεινές πτυχές της ζωής του ανθρώπου και
αποκαλύπτονται οι πραγματικές προθέσεις και
επιθυμίες του.** Αυτό επιτυγχάνεται μέσα από
ερμηνείες πραγματικών γεγονότων του πα-
ρόντος και παρελθόντος, αλλά και ονείρων
που αντανακλούν το βαθύτερο ψυχολογικό
κόσμο του ατόμου.

**Η ψυχοθεραπεία,
λοιπόν, αποβλέπει**

στην εκρίζωση των παθών. Με τη διαφορά ότι στην ψυχαναλυτική διαδικασία τα πάθη δεν έχουν ηθική έννοια αλλά ψυχολογική. Πρόκειται δηλαδή για κόμπους που θέλουν λύσιμο, ώστε ο άνθρωπος να ελευθερωθεί και να πετύχει την ηθική και κοινωνική εξισορρόπηση του. Ενδιαφέρει δηλαδή μόνο κατά πόσο ταλαιπωρούν τον άνθρωπο και δυσκολεύουν τη ζωή του και όχι βέβαια κατά πόσο είναι σύμφωνα με το θέλημα του Θεού. Η ψυχοθεραπεία λοιπόν είναι ουδέτερη στο θέμα του Θεού, όπως και σε κάθε θέμα, αφού σκοπός της δεν είναι να δώσει κάποια κοσμοθεωρία στον άνθρωπο, αλλά να τον βοηθήσει να αντιμετωπίσει καλύτερα την καθημερινή ζωή του· να ξεκαθαρίσει τη δική του κοσμοθεωρία και να κάνει τις δικές του ελεύθερες επιλογές.

Κατά τη διδασκαλία των αγίων Πατέρων της Εκκλησίας, ο νους είναι ο οφθαλμός της ψυχής. Είναι μια ενέργεια δηλαδή διαφορετική από την ενέργεια της λογικής. Πρώτα ο νους ασθενεί και στη συνέχεια συμπαρασύρει στην διάπραξη της αμαρτίας και το παθητικό του ανθρώπου, δηλαδή το επιθυμητικό και το θυμικό. Πρώτα λοιπόν πρέπει να θεραπευτεί ο νους να στραφεί προς το Θεό, να λάβει τη Χάρη του και να φωτισθεί. Στη συνέχεια, θα επακολουθήσει η θεραπεία του παθητικού. Αυτή η μεταστροφή του νοερού και του παθητικού μέρους της ψυχής έχει θεραπευτικές συνέπειες και στη λειτουργία του σώματος. Το σώμα ανακαινίζεται, αναγεννιέται. Γι' αυτό στην Ορθόδοξη Εκκλησία δεν δεχόμαστε την πλατωνική αντίληψη περί του ανθρώπου και του σώματός του, ότι δηλαδή

το σώμα είναι φυλακή της ψυχής και πρέπει η ψυχή να απελευθερωθεί από αυτό.

Η Ορθόδοξη Εκκλησία λοιπόν έχει μια ολοκληρωμένη θεραπευτική αγωγή. Αποτελεί το Σώμα του Χριστού, μία πνευματική κοινότητα, μία πνευματική

οικογένεια, η οποία βοηθά στην θεραπεία του ανθρώπου. Η θεραπεία των παθών και η μεταμόρφωσή τους, ωστόσο, είναι ο προτελευταίος στόχος της Ορθόδοξης πίστης. Ο απώτερος

στόχος είναι η κοινωνία με το Θεό και η θεωρία του Θεού. Το κίνητρο για τη θεραπεία των παθών μπορεί να είναι η απαλλαγή από τα βάσανα των παθών, αλλά στην καλύτερη μορφή του είναι η αγάπη και επιθυμία για το Θεό.

Όταν εκλάβουμε την Ορθόδοξη Εκκλησία ως πνευματικό θεραπευτήριο που έχει ιατρούς και θεραπευτική μέθοδο, αλλά και ως πνευματική οικογένεια που έχει πατέρα, μητέρα και αδερφούς, τότε μπορούμε να κατανοήσουμε τι θα πει: «Ορθόδοξη Ψυχοθεραπεία».

Επιμέλεια:

Μαρία Χούπα

Φοιτήτρια Η.Μ.Μ.Υ. Ε.Μ.Π.

Βιβλιογραφία-Πηγές:

Βλάχου Ι., Μητροπολίτου Ναυπάκτου και Αγ. Βλασίου, «Ορθόδοξη ψυχοθεραπεία».

Εκπομπή «Ραδιοκαταγραφές» της Χ.Φ.Ε., «Πνευματική φροντίδα και ψυχοθεραπεία», 91,2FM Πειραιά Εκκλησία, 17/1/09

Νίκος Σκαλκώτας (1904-1949)

in memoriam

ΠΑΡΕΜΒΟΛΗ

Τα χειροκροτήματα σκέπασαν
τον απόηχο της τελευταίας
συγχορδίας.

33

Ο μαέστρος υποκλίνεται ευχένικα προς το κοινό και δείχνει στο βήθος των αναδοχίων και των εγχόρδων το συνθήκη του έργου, που μόλις εκτέλεσε η Κρατική Ορχήστρα Αθηνών. Ένας ταχύνος, αδύνατος νέος σηκώνεται και με μια δειρή κίνηση του κεφαλιού του προς τα εμπρός ευχαριστεί μαέστρο και ακροατήριο.

Ήταν ο Νίκος Σκαλκώτας...

Στις 19 Σεπτεμβρίου 2009 συμπληρώθηκαν 60 χρόνια από το θάνατο του Νίκου Σκαλκώτα, του μεγαλύτερου ίσως μουσουργού στη μακραίωνη ιστορία της Ελλάδας. Πλήθος μουσικών εκδηλώσεων πλαισίωσαν την επέτειο αυτή σε πολλά μέρη του κόσμου μαζί με αφιερώματα και μνείες στο μουσικό του έργο.

Ο κορυφαίος Έλληνας συνθέτης γεννήθηκε στη Χαλκίδα στις 8 Μαρτίου 1904. Καταγόταν από μουσική οικογένεια καθώς ο προπάππος του ήταν εξαίρετος τραγουδιστής στην Τήνο, ο θείος του ήταν γνώστης πολλών μουσικών οργάνων και ο πατέρας του αυτοδίδακτος φλαουτίστας καθώς και πρώτος δάσκαλος του συνθέτη. Ο μικρός Νίκος ανακάλυψε γρήγορα το ταλέντο του στο βιολί (σε ηλικία 5 ετών έπαιζε σε δικής

του κατασκευής βιολί...) και ήρθε στην Αθήνα, όπου εγγράφηκε στο Ωδείο Αθηνών στην τάξη βιολιού του Τ. Σούλτσε. Το 1920 πήρε δίπλωμα σολίστ με βαθμό Άριστα Παμψηφεί, α' βραβείο και το χρυσό μετάλλιο Ανδρέα και Ιφιγενείας Συγγρού. Το 1921 έφυγε με την «Αβερώνφειο Υποτροφία» για ανώτερες σπουδές στο Βερολίνο, όμως δυο χρόνια αργότερα θα στραφεί οριστικά προς τη σύνθεση και θα μαθητεύσει δίπλα στους Paul Juon, Kurt Weill και Arnold Schoenberg. Με υποτροφία του Εμμανουήλ Μπενάκη συνέχισε τη μουσική του δραστηριότητα στο Βερολίνο μέχρι το 1933 συνθέτοντας περί τα 70 έργα, εκ των οποίων δυστυχώς τα 59 αγνοούνται.

Καταπιεζόμενος από το ανερχόμενο ναζιστικό πνεύμα της Γερμανίας, ο Σκαλκώτας γύρισε στην πα-

τρίδα του αφήνοντας πίσω όλα τα πολύτιμα χειρόγραφα του από τα οποία ελάχιστα βρέθηκαν αργότερα σε μουσικά παλαιοπωλεία. Σε αντίθεση με την Ευρώπη που εκείνη την εποχή υποκλινόταν μπροστά του, η Αθήνα υποδέχθηκε τον Σκαλκώτα με κλίμα έχθρας και ζήλιας που ανέκοψε την μέχρι τότε δημιουργική του πορεία, με εξαίρεση κάποιες μετέπειτα περιόδους λαμπρών συνθέσεων. Αρχικά, διευθύνοντας ο ίδιος τα έργα του στην Αθήνα, δέχθηκε πολύ άσχημες κριτικές από τους τότε ιθύνοντες των μουσικών πραγμάτων οι οποίοι, ενώ γνώριζαν την αξία του, δεν του απέδωσαν τις τιμές που έπρεπε. Ελάχιστοι συμπατριώτες του

με ιδιαίτερη ευκολία και απίστευτη ταχύτητα), ποικίλα εκφραστικά στοιχεία, αλλά και πολλές αζεπέραστες τεχνικές δυσκολίες. Σήμερα το μεγαλύτερο μέρος των έργων του Συνθέτη, φυλάσσεται στο Αρχείο Σκαλκώτα στην Αθήνα, ενώ τα περισσότερα έργα του έχουν εκτελεστεί από καταξιωμένους Έλληνες και ξένους ερμηνευτές. Η σουηδική δισκογραφική εταιρία BIS ανέλαβε τη σταδιακή ηχογράφηση ολόκληρου του έργου του Σκαλκώτα (κυκλοφορούν ήδη 16 CD) και ολόένα περισσότεροι ερευνητές καταπιάνονται με τη μελέτη των έργων του.

Αδιαμφισβήτητα, ο Νίκος Σκαλκώτας αποτελεί

Η τιμή για τη χώρα μας μεγάλη. Η ευθύνη της σημερινής γενιάς να κατανοήσει και να διαδώσει το έργο του μεγαλύτερου ίσως Κλασικού Έλληνα Συνθέτη ακόμα μεγαλύτερη. Η ανάγκη για παραμερισμό των μικροτήτων και επαναπροσδιορισμό της σημασίας της μουσικής παιδείας στη χώρα μας μοιάζει περισσότερο από κάθε άλλη φορά επιτακτική.

τον τίμησαν όσο βρισκόταν εν ζωή, όπως ο μουσικοκριτικός Μίνως Δούνιας στην εφημερίδα *Καθημερινή* και ο Δημήτρης Μητρόπουλος ερμηνεύοντας τα έργα του στην Αμερική από τη θέση του μαέστρου της Συμφωνικής Ορχήστρας της Μιννεάπολης. Δέχθηκε αδιαμαρτύρητα τη θέση βιολιστή σε ένα από τα τελευταία αναλόγια της Κρατικής Ορχήστρας, κερδίζοντας έτσι τα προς το ζην. Σταδιακά απέκτησε μια εσωστρέφεια επιλέγοντας ένα μοναχικό δρόμο που αναπόφευκτα επηρέασε το ύψος των ιδιότυπων συνθέσεών του στο διάστημα 1940 -1949 μέχρι και λίγους μήνες πριν το θάνατό του.

Στις 19 Σεπτεμβρίου 1949 μετά από πρόβλημα στην κοίλη που είχε παραμελήσει, ο Σκαλκώτας άφησε την τελευταία του πνοή κληροδοτώντας την ανθρωπότητα με ένα σπουδαιότατο σε έκταση και βάθος συνθετικό έργο. Ενδεικτικά, ο Σκαλκώτας συνέθεσε πάνω από 110 έργα, εκ των οποίων 14 έργα για πιάνο όπως *Σονάτες* (1936 -1941), *Παραλλαγές* (1927), *Κοντσέρτο* (1938), *Σπουδές* (1941), *Καραγκούνα* (1947), έργα συμφωνικά όπως *Η επιστροφή του Οδυσσέα* (1944 -1945), η α΄ *Συμφωνική Σουίτα* (πρώτη εκτέλεση στις 28 - 4 -1973 υπό τον Μ. Constant), η *Κλασική Συμφωνία* (1947) και το πασίγνωστο και σημαντικότερο έργο 36 *Ελληνικοί χοροί για Ορχήστρα* (1933 -1948), έργα για μουσική δωματίου, κουαρτέτο εγχόρδων και μπαλέτα αλλά και θεωρητικά πονήματα με αρκετά άρθρα, μουσικές αναλύσεις και μια πραγματεία με τίτλο *Η τεχνική της ενορχήστρωσης*.

Οι συνθέσεις του διακρίνονται από μία εντελώς ιδιότυπη εκδοχή ατονικής και τονικής μουσικής μορφοποιημένη από στοιχεία δημοτικής μουσικής, με εξαιρετική φαντασία, λεπτομερή γραφή και σημειολογία (ο Σκαλκώτας είχε το σπάνιο χάρισμα του Μότσαρτ να συνθέτει τα έργα στο μυαλό του με απίθανες λεπτομέρειες και να τα «αντιγράφει» έπειτα στο χαρτί

πλέον μία από τις κορυφαίες μουσικές φυσιογνωμίες του 20^{ου} αιώνα με παγκόσμια αναγνώριση. Οι ειδικοί τον τοποθετούν δίπλα σε μεγάλα ονόματα κλασικών συνθετών, αφού το έργο του θεωρείται σπουδαιότατο στα χρονικά της σύγχρονης μουσικής. **Η τιμή για τη χώρα μας μεγάλη. Η ευθύνη της σημερινής γενιάς να κατανοήσει και να διαδώσει το έργο του μεγαλύτερου ίσως Κλασικού Έλληνα Συνθέτη ακόμα μεγαλύτερη. Η ανάγκη για παραμερισμό των μικροτήτων και επαναπροσδιορισμό της σημασίας της μουσικής παιδείας στη χώρα μας μοιάζει περισσότερο από κάθε άλλη φορά επιτακτική.** Νομίζω, η επέτειος αυτή μπορεί να αποτελέσει εφελκυστικό γόνιμο προβληματισμού έτσι ώστε κάποτε να αγκαλιάσουμε συνειδητά προσωπικότητες που γέννησε ο τόπος μας, σαν κι αυτή του Νίκου Σκαλκώτα που πρόσθεσε στη παγκόσμια μουσική κληρονομιά το δικό του πολύτιμο πετράδι...

Επιμέλεια

Ηλίας Ηλιόπουλος

Μεταπ. Αναλογιστικής Επιστήμης & Διοικητικού Κινδύνου ΠΑ.ΠΕΙ, Διπλωματούχος πιανίστας.

Βιβλιογραφία - Πηγές

1. Βασιλειάδης Στ. *Για τη μουσική*, εκδ. Citibank (1984).
2. Κωνσταντινίδης Π. -Χρονικό, www.tvxs.gr.
3. Λαρούς Μπριτάννικα - εγκυκλοπαίδεια, εκδ. Πάπυρος.
4. Νιάρχου Γ. -άρθρο, περιοδικό *Μουσικός Κόσμος*, Τεύχος 63.
5. Trotter R. W. *Ο ιεροφάντης της μουσικής*, εκδ. Ποταμός (1999).

Σ ως Q στη ζωή...

Σγάπης κάλεσμα και ικεσία

Βλαστάρι όμορφης ψυχής

Σαλήνη μέσα σου και ευλογία

Δάκρια χαράς και αρετής

Ελπίδα ουράνια θεοσταλμένη

Ζωή στο δρόμο της χαράς

Νίκης βοηθός

Ξάγρυπνη ασπίδα

Ουράνια χάρη και λατρεία

Πλοίο ζωής

Παβδί προνοίας

Στεφάνι κόπου και θυσίας

35

Ηλιος που λάμπει όταν βγαίνει

Θάλασσα απέραντης ανεμελιάς

Ίσκιος γλυκός να ξαποστάσεις

Καρδιάς ανάγκη βασική

Λουλούδι άνοιξης που ευωδιάζει

Μέλι αγνό μες την ψυχή

Τροφή καρδιάς

Υψίστου δόξα

Φως δυνατό, ζεστό, λαμπρό

Φέρι απαλό

Υαρά απλότητα

Qς βάθων βάθη ευχαριστώ

Επιμέλεια

Γεωργία Μαγούλη

Φοιτ. Πληροφορικής & Τηλεπικοινωνιών

Η πραγματική αξία της ευτυχίας\$

36

Και όμως είναι γεγονός! Η εποχή της ευμάρειας και της λογιστικοποίησης των πάντων κατέφερε αυτό που για χρόνια η ανθρωπότητα προσπαθούσε: να μετρήσει την αξία που έχει η ευτυχία για το μέσο άνθρωπο σε διάφορες σημαντικές στιγμές της ζωής του σε δολάρια (Αυστραλίας). Το παραπάνω σχόλιο, παρά τη δόση ειρωνείας που περιέχει, είναι πέρα για πέρα αληθινό. Σύμφωνα με το διακεκριμένο Αυστραλό Οικονομολόγο Πολ Φρίτζερς (βραβείο καλύτερου Αυστραλού Οικονομολόγου κάτω των 40 ετών) έπειτα από έρευνα 8 ετών, κατά την οποία παρακολούθησε τα σημαντικότερα γεγονότα στη ζωή 10.000 ατόμων, μία φορά το χρόνο, από το 2001, κατέληξε στο συμπέρασμα, ότι «ναι, όλα έχουν τιμή, ακόμη και τα συναισθήματα».

Η έρευνα, μέρος της οποίας δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα «Καθημερινή»¹, υποστηρίζει ότι η τιμή

Επίκληση συναισθήματος, κατάθεση συναισθήματος, ανάκληση συναισθήματος είναι μερικές από τις έννοιες που απαντά και επιδιώκει κανείς στο σύγχρονο μάρκετινγκ

των συναισθημάτων διαφέρει σημαντικά μεταξύ των δύο φύλων. Έτσι, ένας άντρας που είναι λυπημένος γιατί δεν παντρεύτηκε, θα χρειαστεί 32.000 δολάρια Αυστραλίας (19.900 ευρώ) για να νιώσει καλά. Αντίθετα μια γυναίκα στην ίδια θέση, θα χρειαστεί 16.000 δολάρια (9.960 ευρώ). Σε περίπτωση, εντούτοις, διαζυγίου, τα ποσά αυξάνονται αλματωδώς. Τουλάχιστον στην περίπτωση του άντρα, ο οποίος θα χρειαστεί πάνω από 110.000 δολάρια (68.460 ευρώ) για να συνέλθει, ενώ η γυναίκα θα χρειαστεί «μόνο» 9.000 δολάρια (5.600 ευρώ), επιβεβαιώνοντας την ανθεκτικότητα των γυναικών όσον αφορά στην αντιμετώπιση των κρίσιμων καταστάσεων και την εύθραυστη εσωτερική ισορροπία των ανδρών σε αντίστοιχες περιπτώσεις.

Ερχόμαστε τώρα στα δυσάρεστα συμβάντα. Κατά τον ερευνητή, ο θάνατος του συντρόφου τους ή ενός παιδιού, στη μεν γυναίκα μετριέται σε 130.900 δολάρια (81.500 ευρώ), ενώ σ' έναν άντρα 627.300 δολάρια (390.400 ευρώ). Και σε αυτή την περίπτωση, δηλαδή, οι γυναίκες κρίνονται πιο ανθεκτικές από τους άντρες. Τέλος, η γέννηση ενός παιδιού φέρνει τον ίδιο βαθμό ευτυχίας και στους δύο γονείς στην αρχή και ύστερα από μερικούς μήνες μειώνεται ελαφρά. Σε δολάρια για τη μητέρα μετριέται σε 8.700 δολάρια (5.400 ευρώ), ενώ για τον πατέρα σε 32.600 δολάρια (20.300 ευρώ).

Είναι διφορούμενο αν τα παραπάνω αποτελέσματα είναι για γέλια ή για κλάματα. Η πρώτη ίσως αντίδραση αφορά τον τρόπο με τον οποίο διοχετεύονται τα κονδύλια για την παγκόσμια εκπαιδευτική έρευνα. Είναι σίγουρο πως υπάρχει ακόμα και σή-

¹ Φύλλο της 17-11-09

μερα σημαντικός αριθμός παιδιών ανά την υφήλιο τα οποία δεν έχουν καν τη δυνατότητα φοίτησης στη βασική εκπαίδευση, κοινώς τη δυνατότητα να μάθουν γράμματα. Για να μην επεκταθεί η συζήτηση στο θέμα των δικαιωμάτων για την εκπαίδευση, ας σκεφτούμε πόσα άτομα, τουλάχιστον στη χώρα μας θέλουν αλλά δεν μπορούν, λόγω οικονομικής αδυναμίας κυρίως, να ενταχθούν στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και στη μεταπτυχιακή ή τη διδακτορική έρευνα. Και όμως, ο παραπάνω κύριος κατάφερε να αποκομίσει το απαραίτητο – μεγάλο – κονδύλι για μια αστεία ίσως στο άκουσμα έρευνα, η οποία διήρκεσε όχι ένα, ούτε δύο, αλλά οχτώ ολόκληρα χρόνια.

Το θέμα που ανακύπτει ωστόσο δεν είναι μόνο ακαδημαϊκό, αλλά βαθύτερο και πολύ πιο ουσιαστικό. Αφορά την προσπάθεια του σύγχρονου ανθρώπου να ποσοτικοποιήσει τα πάντα γύρω του, όλα τα υλικά και τα άυλα αγαθά, με απώτερο σκοπό είτε τη μείωση της αβεβαιότητας, είτε την προσπάθεια αντικειμενικής καταμέτρησης του συνολικού πλούτου, ή, σε ακραίες αλλά όχι απίθανες περιπτώσεις, την εμπορευματοποίηση των πάντων.

Για να γίνουμε πιο συγκεκριμένοι, η προσπάθεια καταμέτρησης του συνολικού πλούτου με αντικειμενικότητα απασχόλησε το χώρο των επιχειρήσεων από πολύ νωρίς και αφορούσε τον τρόπο καταμέτρησης των άυλων παγίων των επιχειρήσεων, όπως φήμη και πελατεία, ή την αξία ενός αναγνωρίσιμου εμπορικού σήματος, τα οποία αν και ήταν αδύνατον να μετρηθούν στις λογιστικές καταστάσεις, εν τούτοις ουσιαστικά διαφοροποιούσαν την ελκυστικότητα της επένδυσης σε κάθε επιχείρηση. Τελικά, έγινε δυνατή μια κατά το δυνατόν αντικειμενική μέθοδος λογιστικής καταγραφής των εν λόγω στοιχείων, η οποία ωστόσο κατηγορείται μέχρι και σήμερα για τις ασάφειες και τα «παραθυράκια» που αφήνει στις λογιστικές καταστάσεις. Σύμφωνα με στοιχεία του 2008, η αξία του σήματος της Google υπολογίζεται στα 86,1 δισ. δολάρια (!), ακολουθεί η General Electric με την αξία του σήματος να ανέρχεται στα 71,4 δισ. δολάρια, ενώ στην τρίτη θέση βρίσκεται η Microsoft με το εμπορικό της σήμα να αποτιμάται στα 70,8 δισ. δολάρια. Η γνωστή σε όλο τον κόσμο Coca-cola έρχεται μόλις τέταρτη με αξία σήματος τα 58,2 δισ. δολάρια!

Η μείωση της αβεβαιότητας είναι ο δεύτερος στόχος της άκρατης ποσοτικοποίησης που μελετάται. Οτιδήποτε δεν μπορεί να εκφραστεί σε αριθμούς είναι κατά κάποιο τρόπο «επικίνδυνο» και απαιτεί είτε πολύ προσοχή στο χειρισμό του, είτε προσπάθεια εύρεσης μεθόδου για την έκφρασή του τελικά σε μονάδες μέτρησης. Η προσπάθεια αυτή ωστόσο φθάνει σε ακραίες καταστάσεις στην ποσοτική καταγραφή των πάντων – ακόμα και των ανθρώπινων συναισθημάτων, όπως καταγράφει η παραπάνω έρευνα. Και ανακύπτει φυσιολογικά το ερώτημα, ποιο είναι το κέρδος – μια και γι' αυτό συμβαίνουν

όλα στον κόσμο που ζούμε – από κάτι τέτοιο;

Η απάντηση στο ερώτημα είναι αυτούσια η φιλοσοφία του σύγχρονου μάρκετινγκ. Επίκληση συναισθήματος, κατάθεση συναισθήματος, ανάκληση συναισθήματος είναι μερικές από τις έννοιες που απαντά και επιδιώκει κανείς στο σύγχρονο μάρκετινγκ. Όσο κι αν προσπαθήσει κανείς να εξηγήσει τα γεγονότα ορθολογικά, η λογική καταλήγει μόνο σε συμπεράσματα – λανθασμένα πολλές φορές – ενώ το συναίσθημα σε δράση. Δεν είναι τυχαία η προσπάθεια αντικατάστασης, ή τουλάχιστον συμπλήρωσης, των κλασικών δημογραφικών χαρακτηριστικών (φύλο, ηλικία κλπ) στη διαδικασία έρευνας αγοράς με τα **ψυχογραφικά χαρακτηριστικά** των καταναλωτών. Τα ψυχογραφικά στοιχεία αφορούν το συναισθηματικό κόσμο και τη συμπεριφορά του αγοραστικού κοινού. Περιλαμβάνουν τα συναισθήματα, τη λογική, το παρελθόν, την ψυχολογία και τις νοητικές διεργασίες που κρύβονται πίσω από την απόφαση των ανθρώπων να προβούν σε συγκεκριμένες ενέργειες. Έχοντας αναγνωρίσει, αναλύσει, κατηγοριοποιήσει και εφαρμόσει τα συγκεκριμένα στοιχεία, ο επαγγελματίας του μάρκετινγκ είναι σε θέση να γνωρίζει με σχετική ακρίβεια την επόμενη ενέργεια του υποψήφιου καταναλωτή, ανάλο-

γα με τη διάθεσή του. Φυσικά, η ενέργεια αυτή μεταφράζεται σε χρήμα και ακριβώς αυτό προσπαθεί να καταφέρει η παραπάνω έρευνα.

Αναγνωρίζοντας τα κέρδη που συνεπάγεται κάθε ανθρώπινο συναίσθημα, ο επαγγελματίας του μάρκετινγκ μπορεί να ξεχωρίσει τις πιο επικερδείς ομάδες

προκειμένου να ικανοποιήσουν την ευτυχία τους.

Ένα τελευταίο ανησυχητικό σημάδι της έρευνας είναι ότι διεξήχθη από ένα νέο επιστήμονα, ο οποίος είχε βραβευτεί μάλιστα ως καλύτερος νέος οικονομολόγος στη χώρα του. Εάν συντηρούνται οι παραπάνω νοοτροπίες και ιδεολογίες από τα νέα

Με τη λογική του σύγχρονου μάρκετινγκ, δεν ομαδοποιούνται συναισθηματικά πρόσωπα αλλά απρόσωπα συναισθήματα.

συναισθημάτων και να προσπαθήσει να τις προσεγγίσει με το κατάλληλο μείγμα μάρκετινγκ, δηλαδή το κατάλληλο προϊόν και την κατάλληλη προβολή, διανομή και τιμολόγηση. Ιδιαίτερη προσοχή στο παραπάνω πρέπει να δοθεί στην κατηγοριοποίηση. **Με τη λογική του σύγχρονου μάρκετινγκ, δεν ομαδοποιούνται συναισθηματικά πρόσωπα αλλά απρόσωπα συναισθήματα.** Ένα πρόχειρο παράδειγμα αφορά τη γέννηση ενός παιδιού. Αφού, σύμφωνα με την έρευνα, η ευτυχία του πατέρα λίγο μετά τη γέννηση τείνει να κοστίζει τετραπλάσια από τη μητέρα (20.300 έναντι 5.400€) είναι λογικό οι προωθητικές ενέργειες να αφορούν περισσότερο τους «χαζο-μπαμπάδες», παρά τις πιο ορθολογικές μητέρες. Για σκεφτείτε καλύτερα ποιοι εμφανίζονται περισσότερο, πέρα από παιδιά και βρέφη, στις διαφημίσεις σχετικά με παιχνίδια και – τελευταία – με βρεφικά είδη. Φυσικά οι πατέρες, οι οποίοι είναι πιο πιθανό να προχωρήσουν σε παρορμητική αγορά

μυαλά, είναι απορίας άξιο το ποιο φορέα αλλαγής και επανάστασης – με την έννοια της απεμπλοκής από τις παλιές έξεις όπως ο υπερκαταναλωτισμός – θα αρχίσουμε πλέον να αναζητούμε.

Επιμέλεια:

Γιώργος Σιδηράς

Μεταπτ. φοιτ. MBA ΑΣΟΕΕ

«ἐν παντὶ εὐχαριστεῖτε»

39

Το ημερολόγιο του 2010 της Χριστιανικής Φοιτητικής Ένωσης, εκδίδεται για 10^η χρονιά και όπως κάθε χρόνο είναι αφιερωμένο σε ένα θέμα. Έτσι, μιας και το σύνθημά μας για τη νέα χρονιά είναι το «ἐν παντὶ εὐχαριστεῖτε» (Α' Θεσ. 5:18), επιλέξαμε η «ευχαριστία» να είναι το φετινό θέμα που θα διατρέχει κάθε μήνα του ημερολογίου. Ένα «ευχαριστώ» που ξεχειλίζει την καρδιά προς τον Θεό και προς τον συνάνθρωπο.

Ευχαριστούμε το Θεό για το αγαθό της ζωής, για την υγεία μας, για όλες τις ευλογίες Του, για την οικογένειά μας και τους φίλους μας... Ευχαριστούμε που μας αξίωσε να Τον γνωρίσουμε, να είμαστε στην Αγία του Εκκλησία, να έχουμε Ορθόδοξη πίστη... Ευχαριστούμε που μας χαρίζει τα καθημερινά και τα αιώνια. Ακόμα, όσο κι αν είναι δύσκολο, για τις θλίψεις, τον πόνο, τις δοκιμασίες μέσα απ' τις οποίες μας παιδαγωγεί και μας δυναμώνει.

Έτσι, κάθε σελίδα του ημερολογίου της Χριστιανικής Φοιτητικής Ένωσης αναπέμπει ένα θερμό «ευχαριστώ» που βγαίνει από το στόμα Πατέρων της Εκκλησίας, Καθηγητών του Πανεπιστημίου της Αθήνας αλλά και φοιτητών της Ένωσής μας.

Όλα τα έσοδα από τις πωλήσεις του φετινού

ημερολογίου θα διατεθούν όπως και πέρσι στην Ορθόδοξη Εξωτερική Ιεραποστολή στην Αφρική, εκεί όπου κάποιοι, λίγοι άνθρωποι, αγωνίζονται να διαδώσουν το Ευαγγέλιο του Χριστού και να φέρουν τους ανθρώπους στην Αλήθεια. Οι Ιεραπόστολοί μας αντιμετωπίζουν πολλές δυσκολίες, μεταξύ άλλων και οικονομικές, και θα προσπαθήσουμε με τα έσοδα του ημερολογίου να στηρίξουμε την προσπάθειά τους.

**Το Διοικητικό Συμβούλιο της
ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΦΟΙΤΗΤΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ**

Θηλασμός

Ένα προνόμιο μοναδικό

Αναμφισβήτητα, η γέννηση ενός παιδιού είναι η πιο ευτυχής στιγμή στη ζωή της μητέρας. Μόλις όμως το παιδί βγει από το προστατευμένο περιβάλλον της μήτρας, μπαίνει σε έναν κόσμο ο οποίος είναι τελείως διαφορετικός. Πρέπει να αναπνέει μόνο του χρησιμοποιώντας για πρώτη φορά τους πνεύμονές του, χρειάζεται προστασία από το κρύο και τη ζέση και πρέπει να του χορηγείται τροφή αντί να την παίρνει αυτόματα όπως είχε συνηθίσει στην κοιλιά της μητέρας του.

Ο θηλασμός είναι ένα θέμα το οποίο έχει συζητηθεί πολύ στους ιατρικούς κύκλους, όσον αφορά το μέγεθος της χρησιμότητάς του και το χρόνο που είναι αναγκαίος να συνεχιστεί. Σήμερα δεν υπάρχει καμία αμφιβολία ότι το μητρικό γάλα είναι η ιδανική τροφή για το πρώτο εξάμηνο της ζωής του παιδιού. Μάλιστα, πολλοί ιατροί προτρέπουν την μητέρα να θηλάσει το παιδί της για όσο περισσότερο χρονικό διάστημα μπορεί.

Ο μητρικός θηλασμός είναι αποκλειστικό προνόμιο της γυναίκας και δεν συμβαίνει τυχαία στη ζωή της. Είναι η κατάληξη μιας σειράς μεταβολών του μαστού που αρχίζουν πριν εμφανιστεί η έμμηνος ρύση. Οι ορμόνες που παράγονται στις ωοθήκες είναι υπεύθυνες για τις διάφορες μεταβολές που λαμβάνουν χώρα από τη διάπλαση του μαστού μέχρι και τους πρώτους μήνες της εγκυμοσύνης και ύστερα βοηθούν στην προετοιμασία του μαστού για τη σπουδαία λειτουργία της παραγωγής του γάλακτος και του θηλασμού. Σχεδόν όλες οι μητέρες γαλακτοφορούν με επάρκεια και

είναι ικανές από τη φύση να θηλάσουν τα παιδιά τους με επιτυχία και να διατηρήσουν τη γαλουχία.

Προς το τέλος της εγκυμοσύνης, ο μαστός παράγει το λεγόμενο πύαρ ή πρωτόγαλα που είναι η πρώτη τροφή του μωρού. Είναι πλούσιο σε πρωτεΐνες και αντισώματα, που προστατεύουν το νεογνό από τις λοιμώξεις, και ασκεί ευεργετική δράση στο πεπτικό σύστημα του νεογνού, βοηθώντας στην εγκατάσταση της φυσιολογικής χλωρίδας του εντέρου. Το πρωτόγαλα διαρκεί από δύο ως τέσσερις μέρες μετά τον τοκετό, έπειτα αντικαθίσταται απ' το μεταβατικό και στη συνέχεια απ' το ώριμο γάλα, που ανταποκρίνεται καλύτερα στις δεδομένες ανάγκες του μωρού.

Το ώριμο γάλα περιέχει πρωτεΐνες, υδατάνθρακες, λιπαρά οξέα, νερό, άλατα, λευκά αιμοσφαίρια, μακροφάγα, αντισώματα. Επομένως, δεν αποτελεί ένα απλό μείγμα θρεπτικών συστατικών άλλα ένα ζωντανό διάλυμα με πλήθος κυττάρων που ενισχύουν την σωματική ανάπτυξη του νεογνού, τη λειτουργία του ανοσοποιητικού και το προστατεύουν στην μετέπειτα ζωή του από λοιμώξεις και αλλεργίες.

Εκτός από την αμυντική προστασία, το μητρικό γάλα προσφέρει και άλλα πλεονεκτήματα. Είναι εύπεπτο, φρέσκο, χωρίς παθογόνους μικροοργανισμούς, γιατί το παιδί το παίρνει απευθείας από τον μαστό της μητέρας του, δεν κοστίζει, δε θέλει προετοιμασία και είναι έτοιμο κάθε στιγμή στην κατάλληλη θερμοκρασία και αναλογία, με αποτέλεσμα να μειώνεται η πιθανότητα

γαστρεντερικών διαταραχών. Τα πλεονεκτήματά του στην υγεία του μωρού είναι και μακροχρόνια, καθώς ενισχύει τη νευρολογική ανάπτυξη, ειδικά στα πρόωρα νεογνά, και μειώνει τη συχνότητα φλεγμονώδους νόσου του εντέρου και σακχαρώδους διαβήτη.

Επιπλέον, σφυρηλατεί γερούς δεσμούς ανάμεσα στη μητέρα και το παιδί. Την ώρα του θηλασμού το παιδί εκτός από τις πολύτιμες ουσίες που παίρνει για τη θρέψη του, έρχεται σε στενή επαφή με το δέρμα και τη ζεστασία της

μπέρας του, ακούει τους κτύπους της καρδιάς της, αλλά και η μητέρα που θηλάζει αισθάνεται πιο ολοκληρωμένη, αφού βοηθά το παιδί της να μεγαλώσει σωστά. Έτσι, ο θηλασμός δημιουργεί έναν ιδιαίτερο θερμό και

σμός, καθώς δεν μπορούν να βοηθήσουν άλλα μέλη της οικογένειας και σε περίπτωση αποτυχίας σωστού θηλασμού, παρέχει επιπλέον άγχος και συναισθηματική φόρτιση στη μητέρα. Τέλος, μέσω του θηλασμού

Την ώρα του θηλασμού το παιδί εκτός από τις πολύτιμες ουσίες που παίρνει για τη θρέψη του, έρχεται σε στενή επαφή με το δέρμα και τη ζεστασιά της μητέρας του, ακούει τους κτύπους της καρδιάς της, αλλά και η μητέρα που θηλάζει αισθάνεται πιο ολοκληρωμένη, αφού βοηθά το παιδί της να μεγαλώσει σωστά.

ευχάριστο δεσμό μεταξύ μητέρας και παιδιού.

Ο θηλασμός όμως δεν είναι ωφέλιμος μόνο για το βρέφος, αλλά και για την ίδια τη μητέρα. Έχει αποδειχθεί ότι οι μητέρες που θηλάζουν προστατεύονται περισσότερο από τον καρκίνο του μαστού, από την οστεοπόρωση, αφού βελτιώνεται η επανασβεστώση των οστών μετά τον τοκετό, αλλά εμφανίζουν και μικρότερη πιθανότητα καταγμάτων του ισχίου στην μετεμμηνοπαυσιακή περίοδο. Ακόμα, οι μητέρες που θηλάζουν συνήθως αδυνατίζουν πιο εύκολα και επανέρχονται στο βάρος που είχαν πριν, γιατί κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης, το σώμα αποθηκεύει ορισμένα κιλά σε λίπος για να τα χρησιμοποιήσει ειδικά για αυτό το σκοπό. Ο θηλασμός είναι και ένας φυσικός τρόπος αντισύλληψης, γιατί καθυστερεί την ωορρηξία και έτσι αυξάνει την απόσταση μεταξύ δύο διαδοχικών κύκλων.

Τα πλεονεκτήματα όμως ξεπερνούν τα όρια της οικογένειας. Ο θηλασμός είναι η πιο οικολογική μορφή ταΐσματος. Μειώνει την μόλυνση του αέρα, του νερού και του εδάφους από την παραγωγή και τις συσκευασίες του

τυποποιημένου γάλακτος. Δεν καταναλώνει πηγές ενέργειας, όπως η προετοιμασία του ξένου γάλακτος, εξοικονομούνται ποσά που διαφορετικά θα ξοδεύονταν για την εισαγωγή πρώτων υλών και έτοιμων προϊόντων τυποποιημένου γάλακτος. Με το θηλασμό έχουμε μείωση της νοσηρότητας και ακολούθως μείωση των εξόδων φαρμακευτικής και νοσοκομειακής περίθαλψης. Η μητέρα επίσης εξοικονομεί χρήματα και έχει περισσότερο ελεύθερο χρόνο διαθέσιμο για το νεογέννητο, καθώς δεν απαιτείται χρόνος για την παρασκευή της τροφής.

Απ' την άλλη πλευρά, θα μπορούσαμε να πούμε ότι διαθέτει και κάποια μειονεκτήματα. Αρχικά, πρέπει να γίνεται σε τακτά χρονικά διαστήματα, υποχρεώνοντας τη μητέρα να βρίσκεται το συγκεκριμένο χρόνο στο σημείο του θηλασμού, διαταράσσοντας τη συνέχεια του ύπνου και ανάπαυσής της τις νυκτερινές ώρες, και περιορίζοντας τις δραστηριότητές της, κυρίως όταν πρέπει να επιστρέψει στην εργασία της. Επιπλέον, εμφανίζει πρακτικές δυσκολίες στην περίπτωση τριδύμων, τετραδύμων, δεν είναι ευέλικτος μηχανι-

σμός, καθώς δεν μπορούν να βοηθήσουν άλλα μέλη της οικογένειας και σε περίπτωση αποτυχίας σωστού θηλασμού, παρέχει επιπλέον άγχος και συναισθηματική φόρτιση στη μητέρα. Τέλος, μέσω του θηλασμού μπορεί να μεταδοθούν λοιμώξεις απ' τη μητέρα στο παιδί (ιός ηπατίτιδας, ιός του AIDS) καθώς και να μεταφερθούν διάφορα φάρμακα ή άλλες ουσίες που μπορεί να λαμβάνει η μητέρα, όπως αντιβιοτικά, ναρκωτικά... Γι' αυτό το λόγο ο θηλασμός αντενδείκνυται αν είναι γνωστό ότι η μητέρα πάσχει από ασθένειες, όπως καρκίνος μαστού, φυματίωση, ηπατίτιδα Β, AIDS, ή όταν λαμβάνει φάρμακα που μπορούν να βλάψουν το μωρό.

Η υπεροχή του μητρικού γάλακτος είναι καταξιωμένη εμπειρικά απ' τα πανάρχαια χρόνια και επιστημονικά εδώ και δεκαετίες. Διεθνείς οργανισμοί υγείας και επιστημονικές εταιρίες συστήνουν το μητρικό γάλα ως την καταλληλότερη διατροφή για τα βρέφη. Όμως, ο θηλασμός δε φαίνεται να είναι βασικό ένστικτο στους ανθρώπους, γι' αυτό και η δημοτικότητα του συχνά απεικονίζει τις τάσεις της μόδας. Αν και δεν υπάρχει σχετική μελέτη, εκτιμάται πως 90% των εγκύων στην Ελλάδα επιθυμούν να θηλάσουν και οι περισσότερες το κάνουν τις πρώτες μέρες μετά τη γέννα. Όμως, μόνο το 10-20% των μωρών θηλάζουν έστω και εν μέρει ώσπου να συμπληρώσουν 6 μήνες ζωής και μόλις το 1% των γυναικών θηλάζουν μετά τον πρώτο χρόνο και αργότερα. Η επιλογή του θηλασμού απ' τη μητέρα διευκολύνεται και ενισχύεται αν υπάρχει ευρεία αποδοχή τόσο απ' την κοινή γνώμη, όσο και απ' την ίδια της την οικογένεια, γι' αυτό και υπάρχει ανάγκη σωστής πληροφόρησης γύρω απ' όλες τις πτυχές του θηλασμού.

Επιμέλεια:

Ελένη Ατματζίδου

Φοιτ. Ιατρικής Αθηνών

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Φ.Κανακούδη-Τσακαλίδου,
Γ.Κατζόυ, Βασική Παιδιατρική,
Δ.Αραβαντινού Μαιευτική,
Σ.Π. Μιχαλά, Επίτομη
Μαιευτική και
Γυναικολογία

Ηλιακή ενέργεια από τη Σαχάρα

εκτιμά ότι θα είναι σε θέση να παράσχει στην Ευρώπη από το 2015 η γερμανική κοινοπραξία που θα υλοποιήσει το έργο μέσω δικτύων παροχής που απλώνονται κατά μήκος της ερήμου και της Μεσογείου. **Το εγχείρημα είναι στηριγμένο στη συμπυκνωμένη ηλιακή ενέργεια (CSP) που χρησιμοποιεί κάτοπτρα για να συγκεντρώσει τις ηλιακές ακτίνες σε μια δεξαμενή γεμάτη υγρό το οποίο υπερθερμαίνεται και στη συνέχεια ωθεί τουρμπίνες που παράγουν ενέργεια.** Όπως σημειώνουν κορυφαίοι ευρωπαίοι εμπειρογνώμονες στον τομέα, το πλεονέκτημα έναντι των φωτοβολταϊκών που μετατρέπουν απευθείας το ηλιακό φως σε ηλεκτρική ενέργεια είναι το ότι άπαξ αποθηκευτεί αρκετό θερμό υγρό, οι γεννήτριες θα λειτουργούν όλη τη νύχτα. Να σημειωθεί ότι το σχέδιο κόστους του εγχειρήματος αγγίζει τα 400 δισεκατομμύρια δολάρια!

Εκπαιδευτική Διημερίδα

διοργάνωσε η Χριστιανική Ένωση Εκπαιδευτικών Λειτουργών (Χ.Ε.Ε.Λ.) στις 5-6 Δεκεμβρίου 2009, στην Αίθουσα του «Αποστόλου Παύλου», στο Καρύτση 14. Θέμα της πρώτης μέρας ήταν «**Το αποτελεσματικό Σχολείο**», όπου μέσα από εμπειριστατωμένες εισηγήσεις των κ.κ. Α. Κακαβούλη, Η. Ματσαγγούρα, Μ. Δεδούλη και Ε. Γαλανάκη διατυπώθηκαν διαπιστώσεις και προτάσεις για την αποτελεσματική διδασκαλία στις σχολικές τάξεις. Η δεύτερη μέρα ήταν αφιερωμένη στον αείμνηστο **Ιωάννη Κολιτσάρα**, ιδρυτή της Χ.Ε.Ε.Λ., του οποίου την προσφορά και δράση ως Θεολόγου και Παιδαγωγού ανέπτυξαν οι κ.κ. Γ. Γαλίτης, Ι. Αγγελόπουλος, Ζ. Γκενάκου και Ν. Γαλέτας.

Ένα ξεχωριστό αφιέρωμα στο Γ. Βερίτη

38 σελίδων συμπεριέλαβε στο Ημερολόγιο της για το 2010 η Ι. Μ. Χίου, Ψαρών και Οινουσσών αναπτύσσοντας συνοπτικά τη ζωή, την λογοτεχνική, επιστημονική και ιεραποστολική δράση του χριστιανού ποιητή και δημοσιεύοντας τον «Κοινωνικό» και άλλα γνωστά ποιήματα του Γ. Βερίτη που τίμησε με την παρουσία του τις Χριστιανικές Μαθητικές Ομάδες (Χ.Μ.Ο.) και τον Ακαδημαϊκό Κοινωνικό Σύνδεσμο.

ΒΡΑΒΕΙΟ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

απονεμήθηκε στον κ. Γεώργιο Μποροβίλο. Ο κ. Μποροβίλος, Θεολόγος, συνεργάτης της Χριστιανικής Ενώσεως Εκπαιδευτικών Λειτουργών (Χ.Ε.Ε.Λ.) βραβεύτηκε από την Ακαδημία Αθηνών για τη μελέτη του "Η Ορθόδοξη Κηρυκτική Γραμματεία του ΙΗ' αιώνα. Οι έντυπες συλλογές".

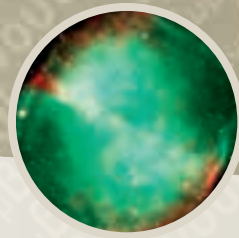

Συμβαίνουν...

Επιμέλεια:

Παναγιώτης Φαραντάτος

Μεταπτυχιακός φοιτητής Νομικής Αθηνών

Συνέδριο αστροβιολογίας διοργάνωσε η Καθολική Εκκλησία

Στο 5ήμερο συνέδριο στο πλαίσιο του Διεθνούς Έτους Αστρονομίας 2009, συμμετείχαν δεκάδες κορυφαίοι επιστήμονες απ' όλο τον κόσμο, αστρονόμοι, γεωλόγοι, φυσικοί και ειδικοί. Στα πλαίσια του συνεδρίου παρουσιάστηκαν μελέτες αναφορικά με τη δημιουργία της Γης και την πιθανή ύπαρξη ζωής, εκτός αυτής, σε άλλους πλανήτες.

«Τα ερωτήματα σχετικά με την προέλευση της ζωής και το αν υπάρχει ζωή αλλού στο σύμπαν, είναι πολύ κατάλληλα και αξίζουν σοβαρή εξέταση», δήλωσε ο αστρονόμος και διευθυντής του Αστεροσκοπείου του Βατικανού, ιησουΐτης π. Χοσέ Γκάμπριελ Φούνες, σύμφωνα με το Γαλλικό Πρακτορείο, και πρόσθεσε ότι τέτοια ερωτήματα «έχουν πολλές φιλοσοφικές και θεολογικές επιπτώσεις». «Όπως ακριβώς υπάρχει ποικιλία ειδών στη γη, έτσι μπορεί να υπάρχουν και άλλα πλάσματα, εκτός γης, το ίδιο ενφύη και επίσης πλασμένα από το Θεό. Κάτι τέτοιο δεν προσκρούει στα πιστεύω μας, γιατί δεν μπορούμε να βάλουμε όρια στη δημιουργική ελευθερία του Θεού», δήλωσε στην *Telegraph*.

Να σημειωθεί τέλος πως το Αστεροσκοπείο του Βατικανού, ιδρυθέν το 1891, βρίσκεται στην πρωτοπορία των επιστημονικών αναζητήσεων, μέσα από το έργο των αστρονόμων-κληρικών του, ενώ η συλλογή μετεωριτών από το διάστημα, που διαθέτει, θεωρείται μια από τις καλύτερες στον κόσμο.

Οι Εκκλησίες συνδιαλέγονται επίσημα με την Ε.Ε. με τη Συνθήκη της Λισαβόνας

που τέθηκε σε ισχύ από 1^η Δεκεμβρίου 2009. Η συνθήκη αυτή, στο άρθρο 17, εισάγει στο πρωταρχικό δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης ένα άρθρο σημαντικό για τις Ευρωπαϊκές Εκκλησίες, με το οποίο αναγνωρίζεται η ταυτότητα και η συμβολή τους και καθίστανται συνομιλητές των οργάνων της Ε.Ε. στη βάση ενός «ανοικτού, τακτικού και διαφανούς διαλόγου». Ωστόσο, από η διατύπωση του άρθρου 17, παρατηρούμε ότι είναι πλέον ανοικτό το ενδεχόμενο διαλόγου με παραθρησκευτικές ή αποκρυφιστικές οργανώσεις που παρουσιάζονται με το μανδύα της φιλοσοφίας. Το άρθρο έχει ως εξής: «*Η Ένωση σέβεται και δεν προδικάζει το καθεστώς που, βάσει του εθνικού δικαίου, έχουν οι εκκλησίες, οι θρησκευτικές ενώσεις ή κοινότητες στα Κράτη Μέλη. Η Ένωση σέβεται εξ ίσου το καθεστώς, βάσει του εθνικού δικαίου, των φιλοσοφικών και μη ομολογιακών οργανισμών. Αναγνωρίζοντας την ταυτότητά τους και την ειδική συμβολή τους, η Ένωση θα διατηρήσει ένα ανοικτό, διαφανή και τακτικό διάλογο με αυτές τις εκκλησίες και οργανισμούς*»

43

Όταν η αρχιτεκτονική συναντά τη βυζαντινή τέχνη

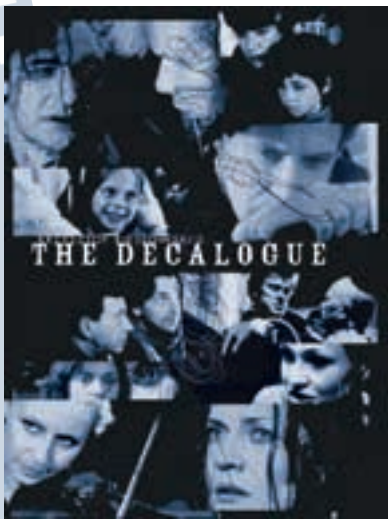
Είναι το θέμα της διεθνούς έκθεσης εικόνων, χειρογράφων, προπλασμάτων ναών και κτιρίων που ξεκίνησε από το Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού Θεσσαλονίκης για να φθάσει στο Πανεπιστήμιο Πρίνστον το Μάρτιο του 2010. **Η έκθεση ερευνά ζητήματα όπως η πνευματικότητα που διαπνέει τη βυζαντινή αρχιτεκτονική και η γεμάτη νοήματα διάσταση του χώρου, οι δισδιάστατες απεικονίσεις του πραγματικού αλλά και η σχέση του ανθρώπου με το υπερβατικό και με το Θεό.** Μέσα από την έκθεση διαφαίνεται η διαχρονικότητα χαρακτηριστικών στοιχείων στον τρόπο σύλληψης και απεικόνισης της αρχιτεκτονικής στη βυζαντινή τέχνη, αλλά και η διαφορετική οπτική σε σχέση με την τέχνη της Δύσης και τις προσεγγίσεις της Αναγέννησης.

Τριάντα από τα πιο γνωστά μουσεία και συλλογές δύο ηπείρων, της Ευρώπης και της Αμερικής, από την Πινακοθήκη Τρετιάκοφ και το Κρατικό Ιστορικό Μουσείο της Μόσχας μέχρι το Θησαυροφυλάκιο του Αγίου Μάρκου στη Βενετία και από το Ιστορικό Μουσείο της Αρμενίας στο Ερεβάν μέχρι το Μουσείο Καλών Τεχνών της Βοστώνης και το Μητροπολιτικό Μουσείο Τέχνης στη Νέα Υόρκη, 80 εκθέματα προσφέρουν μια νέα διεξοδική ματιά στη βυζαντινή τέχνη μέσα από τις αναπαραστάσεις της αρχιτεκτονικής.

Παρουσίαση Ταινίας

Ο ΔΕΚΑΛΟΓΟΣ

του Κριστόφ Κισλόφσκι

(Dekalog, 1989)

της κοινωνίας με την ατομική ηθική, ο νόμος που έρχεται αντιμέτωπος με τη προσωπική βούληση και πώς γίνεται ο άνθρωπος να βρει τις ισορροπίες και να ζήσει ευτυχισμένος. Ο ίδιος ο σκηνοθέτης μάλιστα σχολιάζει: «Ο καθένας αποδέχεται ότι οι Δέκα Εντολές αποτελούν ηθικό θεμέλιο. Η προσπάθεια να υπακούσει σε αυτές αποτελεί μέγιστο ηθικό επίτευγμα. Αν έπρεπε να διατυπώσω το δικό μου δεκάλογο θα έλεγα: ζησε με τα μάτια ανοιχτά και προσπάθησε να μην προκαλείς πόνο στον διπλανό σου».

Υπάρχει ένα πρόσωπο το οποίο εμφανίζεται στο παρασκήνιο σε όλες τις ιστορίες τη στιγμή που κορυφώνεται η εσωτερική ένταση των πρωταγωνιστών. Αντιπροσωπεύει σχηματικά την **παρουσία του Θεού** η οποία φαίνεται να επηρεάζει απροσδιόριστα τα πρόσωπα στις αποφάσεις τους.

Αγάπη, στοργή και σχέσεις ανάμεσα σ' έναν πατέρα, ένα γιο και τον προσωπικό τους υπολογιστή, οι προβλέψεις ενός γιατρού για την υγεία του ασθενή του, ένας άνδρας κ η ερωμένη του που διασχίζουν την πόλη την Πρωτοχρονιά, οι σκοτεινές σκέψεις μιας κόρης για το χήρο πατέρα της, μια απάνθρωπη ιστορία εκδίκησης και μίσους, το αδιέξοδο μιας ηλικιωμένης απέναντι σ' έναν επιπόλαιο νεαρό, ένα κοριτσάκι που γίνεται αντικείμενο διαμάχης ανάμεσα στη μητέρα και τη γιαγιά της. Μια καθηγήτρια Ηθικής αντιμέτωπη με το παρελθόν της, ένας σύζυγος που δυσκολεύεται να πιστέψει στην αθωότητα της συζύγου του, δυο αδέρφια που κληρονομούν μια συλλογή γραμματοσήμων απ' τον πατέρα τους.

Δέκα ταινίες μικρού μήκους εμπνευσμένες από τις Δέκα Εντολές. Ο Δεκάλογος πραγματεύεται έννοιες όπως η ψυχή, ο έρωτας, ο θάνατος, η αγάπη, το πεπρωμένο, η αίσθηση του ανήκειν, πάντα υπό το πρίσμα των Δέκα Εντολών. Τα πρόσωπα όπως πλάθονται απ' τον σκηνοθέτη φαίνεται να βιώνουν μια εσωτερική συγκρουσιακή κατάσταση και να αντιμετωπίζουν ηθικά διλήμματα. Προβάλλουν τις αγωνίες τους στο θεατή κάνοντας τον καθένα μας συμμετοχο στο προσωπικό τους δράμα. Ωστόσο η κεντρική ιδέα είναι μία: **μια προσπάθεια να αποδοθεί κινηματογραφικά η σχέση**

Αγίου

Νικοδήμου Αγιορείτου

**Πώς πρέπει να
φυλάμε το νου μας από
την πολυπραγμοσύνη και την περιέργεια.**

Καθώς είναι ανάγκη να φυλάμε τὸ νοῦ μας ἀπὸ τὴν ἀγνώστια, ὅπως εἶπαμε πρὶν, ἔτσι παρομοίως εἶναι ἀνάγκη νὰ τὸν φυλάμε ἀκόμη καὶ ἀπὸ τὴν πολυπραγμοσύνη, τὴν ἀντίθετη τῆς ἀγνώστιας. Γιατὶ, ἀφοῦ τὸν γεμίσουμε ἀπὸ πολλοὺς λογισμοὺς μάταιους καὶ ἄτακτους καὶ βλαπτικούς, τὸν κάνουμε ἀδύνατο καὶ δὲν μπορεῖ νὰ καταλάβῃ ἐκεῖνο ποὺ ταιριάζει στὴν ἀληθινὴ ἀπονέκρωσί μας καὶ τελειότητα. Γι' αὐτό, πρέπει νὰ εἶσαι σὰν πεθαμένος ἐντελῶς, σὲ κάθε ἔρευνα τῶν ἐπιγείων πραγμάτων, τὰ ὅποια, ἂν καὶ μπορεῖ νὰ ἐπιτρέπωνται, δὲν εἶναι ὅμως καὶ ἀναγκαῖα. Καὶ μαζεύοντας πάντα τὸ νοῦ σου, ὅσο μπορεῖς μέσα στὸν ἑαυτό σου, κάνε τὸν ἀμαθῆ ἀπὸ τὰ πράγματα ὅλου τοῦ κόσμου. Τὰ μνημόματα, οἱ καινούργιες εἰδήσεις καὶ ὅλες οἱ μεταβολές καὶ οἱ ἀλλοιώσεις, μικρὲς καὶ μεγάλες τοῦ κόσμου καὶ τῶν βασιλείων, ἂς εἶναι γιὰ σένα τέτοιου εἶδους, σὰν νὰ μὴν ὑπάρχουν καθόλου.

Ἀλλὰ καὶ ἂν σοῦ προσφέρωνται ἀπὸ τοὺς ἄλλους, ἐναντιώσου σὲ αὐτά, ἀπομάκρυνέ τα ἀπὸ τὴν καρδιά καὶ τὴ φαντασία σου. Ἄς εἶσαι δὲ προσεκτικὸς ἐραστὴς στὸ νὰ καταλάβῃς τὰ πνευματικὰ καὶ τὰ οὐράνια, μὴ θέλοντας νὰ γνωρίζῃς ἄλλο μάθημα στὸν κόσμο, παρὰ τὸν Ἐσταυρωμένο καὶ τὴ ζωὴ του καὶ τὸν θάνατο καὶ τὸ τί ζητάει αὐτὸς ἀπὸ σένα· καὶ βέβαια θὰ εὐχαριστήσῃς πολὺ τὸν Θεόν, ὁ ὁποῖος ἔχει γιὰ ἐκλεκτοὺς καὶ ἀγαπημένους τοῦ ἐκείνους ποὺ τὸν ἀγαποῦν καὶ φροντίζουν νὰ κάνουν τὸ θέλημά του. Ἐπειδὴ, κάθε ἄλλο ζήτημα καὶ ἔρευνα, εἶναι ἐγωισμὸς καὶ ὑπερηφάνεια, δεσμὰ καὶ παγίδες τοῦ διαβόλου, ὁ ὁποῖος σὰν πανοῦργος, βλέποντας ὅτι ἡ θέλησις ἐκείνων ποὺ προσέχουν στὴν πνευματικὴ ζωὴ εἶναι δυνατὴ καὶ ἰσχυρή, γυρεύει νὰ νικήσῃ τὸ νοῦ τους μὲ τέτοιες περιέργειες, γιὰ νὰ κυριεύσῃ μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο καὶ τὸ ἓνα καὶ τὸ ἄλλο. Ὅποτε, συνηθίζει πολλὰς φορὲς νὰ τοὺς δίνει σκέψεις δῆθεν ὑψηλές, λεπτές καὶ περίεργες καὶ μάλιστα στοὺς εὐστροφους στὸ νοῦ καὶ σὲ ἐκείνους ποὺ εἶναι εὐκολοὶ νὰ ὑψηλοφρονήσουν.

Γιατὶ αὐτοὶ αἰχμαλωτισμένοι ἀπὸ τὴν ἡδονὴ καὶ τὴ συνομιλία ἐκείνων τῶν ὑψηλῶν σκέψεων,

στὶς ὁποῖες νομίζουν ψεύτικα ὅτι ἀπολαμβάνουν τὸν Θεό, ξεχνοῦν νὰ καθαρίσουν τὴν καρδιά τους καὶ νὰ προσέχουν στὴν ταπεινὴ γνῶσι τοῦ ἑαυτοῦ τους καὶ στὴν ἀληθινὴ ἀπονέκρωσι· καὶ ἔτσι ἀφοῦ δεθοῦν μὲ τὸ δεσμὸ τῆς ὑπερηφάνειας, γίνονται εἰδωλο τοῦ ἴδιου τοῦ νοῦ τους· καὶ στὴ συνέχεια, λίγο λίγο, χωρὶς νὰ τὸ καταλάβουν, φθάνουν νὰ λογαριάσουν, ὅτι δὲν ἔχουν ἀνάγκη πλέον ἀπὸ τὴν συμβουλὴ καὶ τὴ νοουθεσία τῶν ἄλλων, ἐπειδὴ συνήθισαν νὰ προστρέχουν σὲ κάθε τους ἀνάγκη στὸ εἰδωλο τῆς δικῆς τους κρίσεως· πράγμα, ποὺ εἶναι πολὺ ἐπικίνδυνο καὶ δύσκολο νὰ ἱατρευθῇ· διότι ἡ ὑπερηφάνεια τοῦ νοῦ εἶναι πλέον περισσότερο ἐπικίνδυνη ἀπὸ ἐκείνη τῆς θελήσεως. Ἐπειδὴ, ἡ μὲν ὑπερηφάνεια τῆς θελήσεως, ὄντας φανερὴ στὸ νοῦ, εὐκόλα θὰ μπορῇ καμιά φορὰ νὰ ἱατρευθῇ, ὑποτασσόμενη σὺ ἐκεῖνο ποὺ πρέπει. Ὁ νοῦς ὅμως ὅταν ἔχῃ σταθερὴ γνῶμη ὅτι ἡ κρίσις του εἶναι καλύτερη ἀπὸ τῶν ἄλλων, ἀπὸ ποιόν θὰ μπορῇ νὰ ἱατρευθῇ καὶ πῶς νὰ ὑποταχθῇ στὴν κρίσι τῶν ἄλλων, ἐκεῖνος ποὺ δὲν τὴν ἔχει τόσον καλὴ σὰν τὴν δική του;

Ἄν ὁ ὀφθαλμὸς τῆς ψυχῆς, ὁ ὁποῖος εἶναι ὁ νοῦς, μὲ τὸν ὁποῖο ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ νὰ γνωρίσῃ καὶ νὰ καθαρίσῃ τὴν ὑπερηφάνεια τῆς θελήσεως, εἶναι ὁ ἴδιος ἀσθενής, τυφλὸς καὶ γεμάτος ἀπὸ ὑπερηφάνεια, ποῖός ἔπειτα μπορεῖ νὰ τὸν γιαιτρέψῃ; καὶ ἂν τὸ φῶς εἶναι σκοτάδι καὶ ὁ κανὼνας εἶναι λάθος, πῶς θέλει νὰ φωτίσῃ ἢ νὰ διορθώσῃ τὰ ἄλλα; Γι' αὐτὸ πρέπει νὰ ἀντισταθῇς τὸ γρηγορώτερο σὲ αὐτὴ τὴν ἐπικίνδυνη ὑπερηφάνεια τοῦ μυαλοῦ, προτοῦ νὰ διαπεράσῃ μέσα στὸ νοῦ τῶν κοκκάλων σου καὶ ἀντιστεκόμενος, βάλε χαλινάρι στὴν ὀξύτητα τοῦ νοῦ σου καὶ ὑπόβαλε τὴ δική σου γνῶμη στὴ γνῶμη τῶν ἄλλων καὶ γίνε ἀνόπτος γιὰ τὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ θὰ εἶσαι σοφώτερος ἀπὸ τὸν Σολομῶντα· «Ὅποιος νομίζει ὅτι εἶναι σοφὸς μὲ τὰ μέτρα αὐτοῦ ἐδῶ τοῦ αἰῶνα, ἂς γίνῃ μωρός, γιὰ νὰ γίνῃ πραγματικὰ σοφός» (Αἰ Κορινθ. 3,10).

Αγίου Νικοδήμου Αγιορείτου,
«Αόρατος Πόλεμος», κεφάλαιο Θ'.

Επιμέλεια
Χαράλαμπος Χωραΐτης,
Φοιτ. Θεολογίας

Δραστηριότητες

ΠΑΡΕΜΒΟΛΗ

10-11 Οκτωβρίου
Ομοσπονδία των Σωματείων του Συλλό-
γου «Απ. Παύλος», με θέμα «Η αλλοτρίωση
των σύγχρονων νέων και η Εκκλησία», με
εισηγήσεις φοιτητών της Χ.Φ.Ε. από όλη την
Ελλάδα. Έτσι δόθηκε και η ευκαιρία να έρ-
θουν σε επικοινωνία φοιτητές και φοιτήτριες
από τις διάφορες πόλεις που συμμετείχαν.

18 Οκτωβρίου
Εορτή έναρξης των εργα-
σιών της Χ.Φ.Ε. για το ακα-
δημαϊκό έτος 2009-2010

46

1 Νοεμβρίου
Εκκλησιασμός στον
Απ. Παύλο,
στο Καρύτση 14

29 Οκτωβρίου
Προβολή ταινίας
«Sophie Scholl»

27 Νοεμβρίου
Πρώτο εντευκτήριο για τις
φοιτήτριες, με θέμα «Δεξιότητες
Σταδιοδρομίας και Συναισθηματι-
κή Νοημοσύνη» με εισηγήτρια την
κυρία Ιωάννα Παπαβασιλείου

14-16 Νοεμβρίου
Εκδρομή φοιτητριών στα Ιωάν-
νινα και στα Ζαγοροχώρια, με επι-
σκέψεις σε μουσεία και περιήγηση
στη λίμνη, στο σπήλαιο του Περά-
ματος και στα Ζαγοροχώρια

13 Δεκεμβρίου
Εξόρμηση Αγάπης
των φοιτητριών στο
νοσοκομείο Παίδων

17 Δεκεμβρίου
Προβολή ταινίας
«Καλά Χριστούγεννα»

18 Δεκεμβρίου
Χριστουγεννιάτικο -
εορταστικό εντευκτήριο
για τις φοιτήτριες

20 Δεκεμβρίου
Εξόρμηση φοιτητών
στη Στέγη Αγάπης στην
Αγία Παρασκευή

22 Δεκεμβρίου
Ακολουθία των Ωρών

47

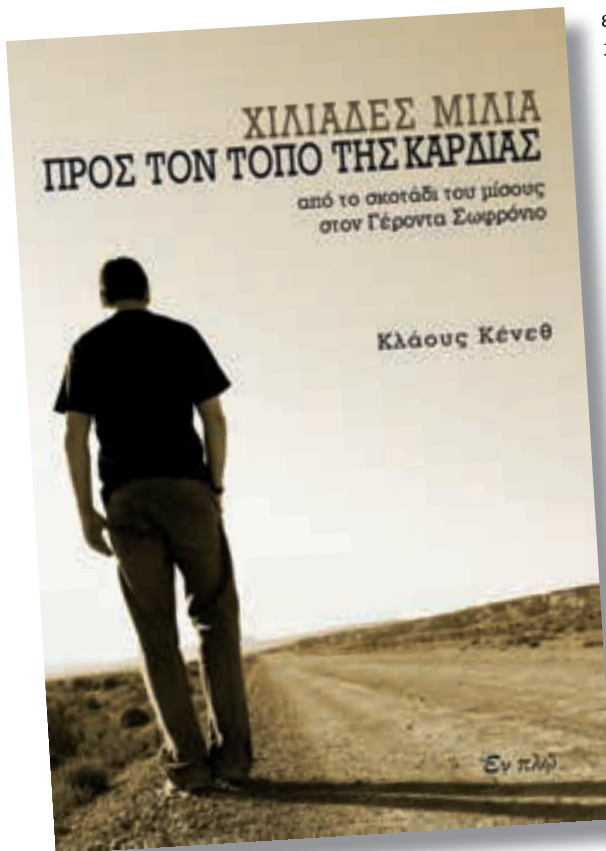
26-30 Δεκεμβρίου
Χειμερινή εξόρμηση Αγά-
πης στην Αλβανία. Οι φοιτητές
επισκέφθηκαν το Αργυρόκα-
στρο, ελληνόφωνα χωριά και
τους χώρους μνήμης για
τους πεσόντες, και στη συ-
νέχεια τη Μητρόπολη Μπε-
ρατίου και την Αρχιεπισκοπή Τιράνων.

Είχαμε την ευκαιρία να συναντηθούμε και να γνωρίσουμε τη νεολαία της Αρχιεπισκοπής Αλβανίας στο Δυρράχιο, στο Αργυρόκαστρο και στα Τίρανα, να συμμετάσχουμε σε δραστηριότητές τους και να επισκεφθούμε τη θεολογική ακαδημία του Αγίου Βλασίου, καθώς και πολλά από τα συγκροτήματα και τις εκκλησίες της Αρχιεπισκοπής. Ήταν μια μοναδική εμπειρία για τους φοιτητές και μια ενδυνάμωση της επικοινωνίας μεταξύ των νέων των δύο Εκκλησιών.

Δραστηριότητες

Βιβλιοπαρουσιάσεις

Klaus Kenneth

**“Χίλιαδες μίλια προς τον τόπο της καρδιάς”
από το σκοτάδι του μίσους
στον Γέροντα Σοφρώνιο,
Εκδ. “Έν πλω”,**

Ο Κλάους Κένεθ γεννήθηκε στην Τσεχοσλοβακία το 1945, τη νύχτα που ο κόκκινος στρατός κατέλυε το Γ΄ Ράιχ. Την παιδική του ηλικία σημάδεψαν οι τεράστιες κακουχίες κι η γονεϊκή εγκατάλειψη. Στα εφηβικά του χρόνια εξωθείται σε αντικοινωνικές κι αναρχικές συμπεριφορές, απότοκο των οποίων είναι οι συχνές καταδίκες και φυλακίσεις του. Τριγυρνά με εφηβικές συμμορίες σε όλη τη Γερμανία και ζει έντονη νυχτερινή ζωή παίζοντας μουσική σε κακόφημα κλαμπ. Σε νεαρή ηλικία κακοποιείται σεξουαλικά από ρωμαιοκαθολικό ιερέα, πράγμα που τον κάνει να αποστραφεί βαθιά τον Χριστιανισμό.

Στα μετεφηβικά του χρόνια επιχειρεί να σπουδάσει στο Πανεπιστήμιο της Τιβίγγης, αλλά γρήγορα

εγκαταλείπει τις σπουδές του και βυθίζεται για επτά χρόνια στα ναρκωτικά. Γνωρίζει τον Ινδουισμό και τον Βουδισμό, θητεύει για χρόνια σε αντίστοιχα μοναστήρια στην Ταϊλάνδη και το Θιβέτ. Ταξιδεύει στο Ιράν, το Αφγανιστάν, το Μαρόκο και τη Μαλαισία για να γνωρίσει τον Ισλαμισμό, επισκέπτεται τα κυριότερα ιουδαϊκά προσκυνήματα. Φθάνει μέχρι την Αλάσκα, το Μεξικό και τη Βραζιλία για να δοκιμάσει κι άλλα συστήματα, μεταξύ των οποίων ο κομμουνισμός, η αθεΐα και η χίπικη κουλτούρα. Εισχωρεί στον εσωτερισμό και την απόκρυφη γνώση, περιεχόμενος σε κατάσταση έκστασης.

Μην μπορώντας να βρει λύσεις στα προσωπικά του αδιέξοδα, να γεμίσει το κενό που βρίσκεται στην ψυχή του, ρίχνεται στις καταχρήσεις, ενώ η ενασχόλησή του με τη μουσική δεν αρκεί για να κορέσει τη δίψα του για νόημα ζωής.

Στη συνέχεια, καταφεύγει στον λατινοαμερικάνικο αποκρυφισμό και τη μαγεία. Οι εμφανίσεις των πονηρών πνευμάτων αποτελούν πλέον καθημερινότητα για τον Κλάους. Μια απειλή κατά της ζωής του στην Κολομβία τον φέρνει αντιμέτωπο με το όριο της ζωής του. Το 1981, σε ηλικία 36 ετών, επιστρέφει στην Ευρώπη, καταπνάνεται ξανά με τις σπουδές του και διορίζεται καθηγητής σε σχολείο. Ταυτόχρονα, αρχίζει η επαφή του με τον Προτεσταντισμό. Δύο χρόνια αργότερα, γνωρίζει τον γέροντα Σοφρώνιο, ο οποίος γίνεται πνευματικός του πατέρας και σημαδεύει τη μετέπειτα πορεία του.

Το 1986 βαπτίζεται Ορθόδοξος στη Γενεύη κι η ζωή του αρχίζει να γίνεται μια διαρκής μαρτυρία Χριστού. Μεταφράζει πληθώρα ορθόδοξων πατερικών έργων στα Γερμανικά με την ευλογία του γέροντα Σοφρονίου. Περιοδεύει σε όλη την Ευρώπη μιλώντας για την Ορθοδοξία και αφηγούμενος την προσωπική του πορεία σε συνέδρια, παρουσιάσεις, τηλεοπτικές και ραδιοφωνικές εκπομπές. Μία πορεία που περιγράφεται με γλαφυρότατο τρόπο στις 418 σελίδες του βιβλίου του, μία πορεία που σοκάρει και σε κάνει να διερωτάσαι κατά πόσο αληθεύουν όσα περιγράφονται. Μία πορεία που θα ήταν κρίμα να μην αποτελέσει αντικείμενο μελλοντικής κινηματογραφικής παραγωγής.

Πρόκειται για ένα βιβλίο-κατάθεση ψυχής, μία θαρρείς ατελείωτη περιπλάνηση προς αναζήτηση της μόνης πραγματικής αλήθειας, αλλά και μια θεϊκή υπόσχεση ότι κανένα πλάσμα Του δεν πρόκειται να μείνει χωρίς απάντηση, αρκεί να διακατέχεται από ειλικρινή διάθεση και αναζήτηση.

Επιμέλεια:

Δημήτριος Σαμπαζιώτης
Δάσκαλος

Ομιλία με θέμα **Η Αποκαλύψις του Ιωάννου**

Ομιλητής:

κ. Νικόλαος Μπρατσιώτης
Ομότ. Καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών

Κεντρική Αίθουσα Συλλόγου
Ορθόδοξης Ιεραποστολής
«ο Απόστολος Παύλος»,
Καρύτση 14 (Παλαιά Βουλή).

Α΄ Συνεδρία: Κυριακή 10 Ιανουαρίου, 6 μ.μ.

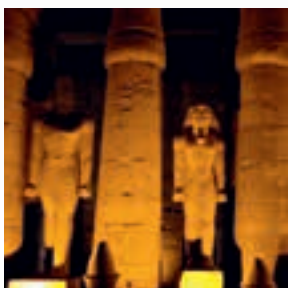
Β΄ Συνεδρία: Κυριακή 14 Μαρτίου, 11 π.μ.

Γ΄ Συνεδρία: Κυριακή 25 Απριλίου, 11 π.μ.

Πασχαλινές εκδρομές

Για φοιτητές: **6-11 Απριλίου στην ΚΥΠΡΟ!**

Για φοιτήτριες: **5-11 Απριλίου στην ΑΙΓΥΠΤΟ
& στο ΟΡΟΣ ΣΙΝΑ!**

Χ.Φ.Ε.

ΚΛΕΙΣΤΟ ΕΝΤΥΠΟ - ΑΡ. ΑΔΕΙΑΣ 868 - ΚΩΔΙΚΟΣ 5475

